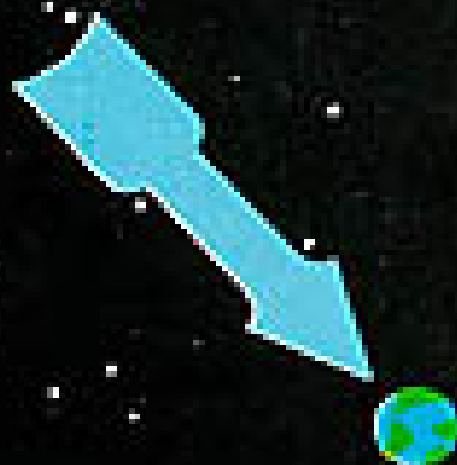

Daglas Adams
DO VIDENJA
I HVALA NA
SVIM RIBAMA

Četvrta knjiga u seriji
Galaktički autostoperi

UVOD

Daleko u neistraženim zaleđima jedne zabačene oblasti zapadnog spiralnog kraka Galaksije nalazi se maleno, neugledno, žuto sunce. Na njegovoj orbiti, na rastojanju od približno devedeset sedam miliona milja, nalazi se beznačajna plavozelena planeta čiji su stanovnici, koji su nastali od majmuna, toliko primitivni da još smatraju digitalne ručne časovnike strašno zgodnom idejom.

Ta planeta ima - ili, da budemo precizni, imala je - jedan problem, koji se može opisati ovako: većina njenih stanovnika bila je uglavnom nesrećna. Kao rešenje ovog problema predlagane su mnoge stvari, ali sve su uglavnom bile povezane s kretanjem nekakvih malenih, zelenih komada hartije, a to je zaista čudno, jer ti mali, zeleni komadi hartije nisu i sami bili nesrećni.

Zbog toga je problem opstajao: ljudi su uglavnom bili zlovoljni, a mnogi su se osećali bedno, čak i oni sa digitalnim časovnicima.

Sve je veći bio broj onih koji su počinjali da misle kako su svi napravili veliku grešku još onda kada su sišli sa drveta. A neki su i drveće smatrali lošom zamišlju i rekli su da uopšte nije trebalo ni napustiti okean.

A onda, jednog četvrtka, skoro dve hiljade godina pošto su izvesnog tipa prikovali za drvo zbog toga što je rekao da bi bilo sjajno kada bi ljudi, za promenu, počeli da se ponašaju ljubazno prema drugim ljudima, jedna devojka, koja je za svoj groš sedela u nekom kafiću u Rikmansvortu, iznenada je shvatila u čemu su sve vreme grešili i najzad dokučila način na koji bi se svet mogao pretvoriti u dobro i srećno mesto. Ovog puta sve je bilo u redu, stvar je bila sigurna i niko nije morao nikog da prikucava za drvo.

Ali, na žalost, pre nego što je stigla da to nekome javi telefonom, Zemlja je neočekivano uništena da bi se napravilo mesta za novu hipersvemirsku obilaznicu i tako je ideja izgubljena - činilo se, zauvek.

Ovo je njena priča.

1.

Te večeri se rano smračilo, što je bilo normalno za to doba godine. Bilo je hladno i vetrovito, što je takođe bilo normalno.

Počela je kiša, što je bilo naročito normalno.

Sleteo je jedan svemirski brod, što nije bilo normalno.

U okolini nije bilo nikoga da ga vidi izuzev nekoliko neopisivo glupih četvoronožaca koji blage veze nisu imali šta bi s njim, i da li uopšte treba nešto da imaju s njim, da li treba da ga pojedu, ili šta već. I zato su uradili ono što su uvek činili, a to je bilo da počnu da beže od njega i da pokušavaju da se sakriju jedan ispod drugog, što nikada nije palilo.

On skliznu iz oblaka, naizgled balansirajući na jednom jedinom snopu svetlosti.

Iz daljine jedva da ste ga mogli i primetiti kroz sevanje i olujne oblake, ali viđen izbliza izgledao je neobično lepo - siva letelica elegantno oblikovanih linija, sasvim mala.

Razume se, nikada ne možete imati valjanu predstavu o tome koje će veličine i kakvog oblika biti raznorazne vrste, ali ako prihvatite ishode poslednjeg srednjegalaktičkog popisnog izveštaja kao neku vrstu ispravnog vodiča u pogledu statističkih proseka, verovatno ćete zaključiti da će se na letelici nalaziti otprilike šest osoba, i bićete u pravu.

To biste verovatno i inače pogodili. Popisni izveštaj, kao i većina takvih dokumenata, stajao je užasno mnogo novaca i nikome nije rekao ništa što ovaj već nije znao - osim da svaka svakcijata osoba u Galaksiji ima po 2,4 noge u proseku i poseduje hijenu. Pošto to očigledno nije istina, čitava stvar je na kraju morala da se odbaci.

Letelica bešumno kliznu kroz kišu, dok su je slaba navigaciona svetla obavijala dugom prijatnog izgleda. Tiho je hujala, šumom koji je postepeno bio sve bučniji i dublji kako se primicala tlu i koji se na visini od petnaest centimetara pretvorio u teško brujanje.

Najzad se spustila i utišala.

Poklopac se otvori. Kratke stepenice razmotaše se same od sebe.

Svetlost se pojavi u otvoru, blistava svetlost koja je kuljala u vlažnu

noć, a senke su se kretale u njoj.

Jedan visoki lik pojavi se u svetlosti, obazre se unaokolo, trže se i pojuri niz stepenice, noseći ispod miške veliku torbu.

Okrenuo se i kratko mahnuo prema brodu. Kiša mu je već curila kroz kosu.

"Hvala", povika, "Hvala vam veli..."

Prekinu ga oštri prasak grmljavine. On bojažljivo podiže pogled, a na neku iznenadnu misao poče da pretura po velikoj plastičnoj torbi za šoping, na čijem je dnu sada otkrio jednu rupu.

Sa strane je na torbi bilo odštampano (za sve one koji umeju da dešifruju kentaursku azbuku) DUTY FREE MEGA-MARKET, PORT BRASTA, ALFA KENTAURA. BUDITE KAO NAPALJENI DVADESET PRVI SLON U SVEMIRSKOM BRODU!

"Stani!" povika prilika i mahnu ka brodu.

Stepenice, koje su počele da se uvlače u prolaz, zaustaviše se, ponovo izvukoše i pustiše ga nazad.

Pojavio se ponovo nekoliko sekundi kasnije noseći otrcani i zamrljani peškir koji je ugurao u torbu.

Ponovo je mahnuo, smestio torbu pod mišku i potrčao da se skloni pod skupinom drveća dok je, iza njega, svemirski brod već počinjao uspon.

Sevanje blesnu nebom i natera priliku da zastane na trenutak, a onda je stvor nastavio da trči, promenivši pravac da bi obišao drveće u širokom luku. Hitro je trčao po tlu, okliznuvši se tu i tamo, pognut pred kišom koja je sada lila sve jače i jače, kao da se nebo provalilo. Noge su mu šljapkale po blatu. Grmljavina je groktala u brdima. Uzaludno je obrisao kišne kapi sa lica i nastavio da se tetura.

Još svetlosti.

Ovog puta to nisu bile munje, već razlivenija i slabija svetlost koja je lagano plesala nad obzorjem, pojačavala se i zamirala.

Prilika ponovo zastade kada je videla svetlost, a zatim udvostruči korake, hitajući pravo prema tački na obzorju na kojoj se ova pojavila.

Tle je sada bilo strmije, dizalo se naviše i posle sledećih dve ili tri stotine metara najzad je dovelo stvora do prepreke. Prilika zastade da bi bolje osmotrila prepreku, a zatim baci preko nje torbu koju je nosila, pre nego što će se i sama popeti.

Jedva da je dotakala tle sa druge strane, kada prema njoj kroz kišu kliznu mašina čija je svetlost kuljala kroz vodenu zavesu. Stvor se trže nazad dok je mašina hitala ka njemu. Bila je niska, kruškastog oblika, nalik na malog kita koji se tocilja po vodi - elegantna, siva i zaobljena, a kretala se zastrašujućom brzinom.

Prilika nagoni ispruži ruke da bi se zaštitila, ali pogodio ju je samo mlaz vode kada je mašina sunula pokraj nje i odjurila u noć.

Nakratko je još jedan titraj sevanja prešao nebom i dozvolio namočenoj prilici pokraj puta da pročita mali natpis na zadnjem delu mašine pre nego što je ova nestala.

Na očevidnu zapanjenost i nevericu stvora, natpis je glasio: 'I moja druga kola su Porše.'

2.

Rob MekKena bio je bedni kopilan, a to je i sam znao, jer su mu mnogi ljudi godinama skretali pažnju na to. On nije video razloga da se ne složi sa njima, osim jednog očiglednog - naime, mnogo je voleo da se suprotstavlja ljudima, naročito onima koji mu se nisu dopadali, a u takve su spadali, prema poslednjem računu, svi.

Uzdahnuo je i gurnuo menjač.

Breg je postajao sve strmiji, a njegov kamion bio je preopterećen danskim termostatima za radijatore.

Nije on bio prirodno predodređen da bude takav mrgud, ili se bar tome nadao. To ga je kiša uništavala, uvek ta kiša.

Kiša je i sada padala, onako za promenu.

Bio je to naročiti tip kiše, koji je naročito mrzeo, naročito kad vozi. Imao je broj za nju. Bila je to kiša tip 17.

Negde je čitao da Eskimi imaju preko dve stotine različitih reči za sneg, bez kojih bi njihovi razgovori verovatno bili vrlo jednolični. Tako oni razlikuju slab sneg i jak sneg, lak sneg i težak sneg, mokar sneg, oštar sneg, sneg koji pada u krpicama, sneg koji pada u naletima, sneg koji ti sused unese na čizmama svuda po lepom i čistom podu tvog igloa, snegove zime, snegove proleća, snegove kojih se sećaš iz detinjstva i koji su bili toliko bolji od svih ovih vaših modernih snegova, fini sneg, paperjasti sneg, sneg sa brda, sneg iz doline, sneg koji pada izjutra, sneg koji počne da pada iznenada, baš kada si pošao na pecanje, i sneg na koji su se, i pored svih napora da ih izdresiraš, popišali tvoji polarni psi.

Rob MekKena je u svoju malu beležnicu zapisao dvesta trideset jedan različit tip kiše, a nije mu se dopadao nijedan.

On smanji brzinu za još jedan položaj menjača, a kamion poveća broj obrtaja. Umirujuće je gundao o svim danskim radijatorskim termostatima koje je nosio.

Otkako je prethodnog popodneva napustio Dansku, prošao je kroz tip 33 (laka, bockava kiša od koje putevi postaju klizavi), 39 (težak pljusak), 47 do 51 (počev od lake okomite kišice sve do umerene ledene kiše koja pada pod ostrim uglom), 87 i 88 (dve podvrste

okomite provale oblaka koje su se razlikovale u nijansama), 100 (rominjanje posle pljuska, hladno), sve tipove primorskih bura između 192 i 213 odjednom, 123, 124, 126 i 127 (umereni do srednji hladni naleti, ravnomerno i sinkopirano bubnjanje po kabini), 11 (kapljice koje sipe na slabom vetru), a sada njegova najneomiljenija, 17.

Kiša tipa 17 predstavljala je prljavo, šljapkavo dobovanje o vetrobran, toliko jako da nije bilo mnogo bitno da li su brisači uključeni ili ne.

Proverio je teoriju tako što ih je nakratko isključio, ali, kako se ispostavilo, vidljivost se prilično pogoršala. A zatim je jednostavno odbila da se popravi kada ih je ponovo uključio.

U stvari, jedan od brisača počeo je da landara.

Sviš sviš sviš flop sviš sviš flop sviš sviš flop sviš flop sviš flop flap greb.

Lupio je rukama po volanu, udario nogom o pod, treskao svoj kasetas sve dok ovaj iznenada nije počeo da svira muziku Berija Manilova, ponovo ga treskao sve dok nije prestao, pa je psovao i psovao i psovao, psovao i psovao.

Baš u tom trenutku, kada mu je bes bio na vrhuncu, u svetlost njegovih farova uplivala je, jedva vidljiva kroz pljusak, neka prilika pokraj puta.

Jadna, blatnjava prilika, neobično odevena, mokrija od vidre u mašini za pranje veša, autostopirala je kraj puta.

'Jadni, bedni krele', pomisli Rob MekKena, shvativši da postoji neko sa više prava da se oseća zeznutim od njega, 'mora da si promrzao do kostiju. Koja glupa zamisao da stopiraš po ovako zaguljenoj noći. Em ti je hladno, em si moker kao miš, a kamioni namerno teraju preko bara da te poprskaju.'

Turobno je zavrteo glavom, još jednom uzdahnuo, okrenuo volan i uleteo pravo u veliku baru.

'Jesi li shvatio?' pomisli on kada je projurio preko nje. 'Na putu ima pravih kopilana.'

Razliven u retrovizoru, nekoliko sekundi kasnije, pojavio se odraz autostopera kraj puta, mokrog do gole kože.

Jedan čas baš mu je bilo drago zbog toga. Trenutak ili dva kasnije bilo mu je krivo zbog toga što mu je bilo drago. Onda mu je bilo

drago zbog toga što mu je bilo krivo zato što mu je bilo drago, pa se, zadovoljan, odvezao dalje u noć.

Najzad se iskupio pred sobom za ono što ga je pretekao onaj porše koga je tvrdoglavo blokirao poslednjih dvadeset milja.

Dok se tako vozio, kišni oblaci vukli su čitavo nebo za njim jer, iako ni sam to nije znao, Rob MekKena bio je Bog Kiša. On je samo znao da su mu radni dani bedni i da za sobom ima čitav niz upropašćenih praznika. A oblaci su samo znali da ga vole i da žele da budu uz njega, da ga paze i da ga kvase.

3.

Sledeća dva kamiona nisu vozili Bogovi Kiša, ali su ovi svejedno učinili istu stvar.

Prilika je koračala, ili pre bučkala, dalje, sve dok nije došao novi breg, a izdajnička bara ostala za njim.

Posle izvesnog vremena kiša poče da se smiruje i Mesec se nakratko ukaza iza oblaka.

Jedan reno prođe kraj njega, a njegov vozač uputi hodajućoj prilici zajapurene i složene znakove da bi pokazao kako bi inače bio oduševljen da poveze priliku, samo što baš ovaj put ne može jer ne ide u smeru u kome bi prilika htela, koji god to smer bio, i da je siguran da prilika to shvata. Zaključio je time što je pokazao ohrabrujući signal palcem gore, kao da hoće da kaže da se nada da se prilika oseća baš bogovski zbog toga što joj je hladno i što je mokra da gore ne može biti, i da će je svakako povesti kada naiđe sledeći put.

Prilika je koračala dalje. Prođe jedan fijat i učini isto što i reno.

Jedan maksu prošao je suprotnom stranom puta i blesnuo farovima na priliku koja je lagano koračala, iako nije jasno da li je time mislio da kaže 'zdravo', 'izvini što idem u suprotnom smeru' ili 'gle, eno nekoga u kiši, koje sranje'. Zelena traka na vrhu vetrobrana pokazivala je da su poruku, kakva god da je, uputili Stiv i Kerola.

Oluja se u međuvremenu nesumnjivo istrošila, a ono što je preostalo od grmljavine sada je gundalo nad udaljenijim bregovima, kao čovek koji govori: 'I samo još nešto da kažem...' - dvadeset minuta pošto je priznao da je pobeđen u raspravi.

Vazduh je sada bio čistiji, noć hladna. Zvuk se prilično dobro prostirao. Izgubljena prilika, koja je beznadežno drhtala, sada stiže do mesta na kome se bočni put odvajao ulevo. Nasuprot skretništu stajao je znak do koga prilika iznenada pojuri i poče da ga proučava grozničavom radoznalošću, trgavši se samo kada su naglo promakla još jedna kola.

Pa još jedna.

Prva su projurila nimalo ne obraćajući pažnju, druga su besmisleno

signalizirala farovima. Ford kortina promače, pa nagazi na kočnice. Zanevši se od iznenađenja, prilika pridiže torbu uz grudi i pojuri prema kolima, ali u poslednjem trenutku točkovi kortine pokrenuše se i ona odjuri niz put, očigledno se dobro zabavljajući.

Prilika uspori, zastade i ostade tako, izgubljena i odbačena.

Dogodilo se da je sutradan vozač kortine otišao u bolnicu da mu izvade slepo crevo, ali zbog jedne mnogo zabavne zbrke hirurg mu je greškom uklonio nogu, a pre nego što je apendektomija ponovo mogla da se zakaže, upala slepog creva se zakomplikovala u divno ozbiljan slučaj peritonitisa, tako da je pravda, na svoj način, ipak zadovoljena.

Prilika se vukla dalje.

Jedan sab se zaustavi pokraj njega.

Prozor mu se spusti i prijateljski glas reče: "Dugo već pešačiš?"

Prilika se okrete prema njemu. Stade i uhvati ručku vrata.

I prilika i kola i ručka na vratima nalazili su se na planeti zvanoj Zemlja, svetu čije se sveukupno prisustvo u 'Autostoperskom vodiču kroz Galaksiju' sastojalo iz dve reči: 'Uglavnom bezopasni'.

Čovek koji je napisao te reči zvao se Ford Prefekt i u tom trenutku nalazio se na svetu koji je bio daleko od bezopasnog, sedeo je u baru koji je bio daleko od bezopasnog i tamo neobazrivo izazivao nevolje.

4.

Da li je to bilo zato što je bio pijan, bolestan ili zahvaćen samoubilačkim ludilom, to nekom nemarnom posmatraču ne bi bilo jasno, ali nije bilo nemarnih posmatrača u baru 'Kod matorog ružičastog džukca' u južnom predgrađu grada Han Dold, zbog toga što to nipošto nije bilo mesto na kome si mogao sebi dopustiti nemarnost ako hoćeš da ostaneš u životu. Na tom mestu svaki posmatrač je bio posmatrač oka sokolovog, teško naoružan, sa bolnim sevanjem u glavi koje ga je teralo da radi šašave stvari kada opazi nešto što mu nije po volji.

Neka gadna tišina sada je popala po tom mestu, ona vrsta zatišja kakva se javljaju pred nuklearnu krizu.

Čak je i zlokobna ptičurina, posađena na šipku iznad bara, prestala da krešti imena i adrese lokalnih plaćenih ubica, što je bila usluga koju je besplatno davala.

Sve oči bile su prikovane za Forda Prefekta. Neke od njih stajale su na vrhu pipaka.

Današnji način na koji je odabrao da se poigrava sa smrću bio je iskazan time što je pokušao da plati račun za piće veliki poput omanjeg državnog budžeta za naoružanje karticom ameriken ekspresa, koju ne priznaju nigde u poznatoj Vaseljenu.

"Šta vas grize?" pitao je prijateljskim glasom. "Datum isticanja važnosti? Zar vi, momci, nikada niste čuli za neo-relativnost? Postoje čitave nove oblasti fizike koje se mogu pobrinuti za takve stvari. Dejstva vremenske dilatacije, temporalna relastatika..."

"Ne brine nas datum isticanja", reče čovek kome je Ford Prefekt uputio te primedbe i koji je bio opasni barmen u opasnom gradu. Njegov glas bio je blago, duboko predenje, nalik onom blagom, dubokom predenju kada se otvara silos interkontinentalnog balističkog projektila. Ruka velika poput šunke lupila je po baru i blago ga ulubila.

"Pa, onda, dobro", reče Ford, zatvorivši torbicu i pripremvši se da pođe.

Jedan kažiprst se pruži i lako spusti na rame Forda Prefekta. To ga

je sprečilo da pođe.

Iako je prst bio spojen sa šakom velikom kao lopata, a šaka povezana sa podlakticom nalik na batinu, podlaktica nije bila povezana ni sa čim, osim što je u metaforičkom smislu bila vezana čvrstom, psećom odanošću za bar koji joj je bio dom. Nekada je bila na uobičajeni način povezana sa prvim vlasnikom bara, koji ju je na samrtničkoj postelji neočekivano zavetovao medicinskoj nauci. Medicinskoj nauci se nije dopao njen izgled, pa ju je smesta zavetovala nazad baru 'Kod matorog ružičastog džukca'.

Novi barmen nije verovao u natprirodne pojave, poltergajste i slične uvrnute stvari, ali je prepoznavao korisnog saveznika kada bi ga ugledao. Ruka je sedela na baru. Primala je narudžbine, delila pića, ubilački se razračunavala sa ljudima koji su se ponašali kao da žele da budu ubijeni. Ford Prefekt je mirno sedeo.

"Ne brine nas datum isticanja važnosti", ponovio je barmen, zadovoljan što je sada zadobio punu pažnju Forda Prefekta. "Nas brine čitavo to parče plastike."

"Šta?" upita Ford. Izgledao je pomalo zapanjen.

"Ovo", odvrati barmen koji je držao karticu kao da je to ribica čija je duša pre tri nedelje odlepršala Tamo Gde Su Ribe Večno Blagoslovene, "mi ne prihvatamo."

Ford se nakratko upita da li da na videlo iznese činjenicu da pri sebi nema nikakvih drugih platežnih sredstava, ali je odlučio da za trenutak produži. Ruka bez tela sada mu je lako, ali čvrsto stezala rame između palca i kažiprsta.

"Ali, ne shvatate", reče Ford, čiji je izraz lagano prerastao iz omanje zapanjenosti u zabezeknutu nevericu. "Pa ovo je kartica ameriken ekspresa. To je najzgodniji način za plaćanje računa poznat čoveku. Zar niste čitali njihovu reklamnu poštu?"

Veseli prizvuk Fordovog glasa počinjao je da vređa barmenove uši. Zvučao je kao neko ko neumorno svira drombulje tokom jednog od dostojanstvenijih delova 'Ratnog rekvijema'.

Jedna kost Fordovog ramena poče da struže drugu kost njegovog ramena na način koji je nagoveštavao da je ruka naučila osnovna načela bola od izuzetno izvežbanog mučitelja. Nadao se da će uspeti da sredi posao pre nego što ruka počne da struže nekom od kostiju njegovog ramena neku kost u drugim delovima tela. Srećom,

uhvaćeno rame nije bilo ono preko koga je bila okačena torba.

Barmen odgurnu karticu preko bara nazad do Ford Prefekta.

"Uopšte", rekao je glasom prigušenog divljaštva, "nismo čuli za tu stvar."

Što teško da je bilo iznenađujuće.

Ford ju je dobio zahvaljujući ozbiljnoj kompjuterskoj greški pred kraj petnaestogodišnjeg razdoblja koje je proboravio na planeti Zemlji. Koliko ozbiljnoj, kompanija 'Ameriken ekspres' ubrzo će saznati, a sve žešće i paničnije zahteve njenog odeljenja za dugove učutkalo je tek neočekivano uništenje čitave planete od strane Vogona da bi se napravilo mesta za novu hipersvemirsku obilaznicu.

Od tada ju je stalno imao pri sebi, jer je otkrio da je korisno nositi sa sobom vrste novca koje niko ne prihvata.

"Veresija?" kazao je. "Aaaarggh..." U baru 'Kod matorog ružičastog džukca' te dve reči obično su bile povezane.

"Mislio sam", reče Ford, "da će ovo biti firma na nivou..."

Obazro se po jezivoj skupini pljačkaša, podvodača i muzičkih producenata skrivenih po rubovima mutnih lokvi svetlosti kojima su bile ispresecane tamne senke unutrašnjih dubina bara. Svi su sada namerno gledali u drugom pravcu i pažljivo prikupljali niti svojih dotadašnjih razgovora o ubistvima, švercu droge i ugovorima za objavljivanje ploča. Znali su šta će se sada desiti i nisu želeli da gledaju da im se ne bi smučila pića.

"Umrećeš, momak", promrmlja barmen tiho Fordu Prefektu, a dokaz se nalazio kraj njega. Iznad bara je nekada visio jedan od onih natpisa 'Ne traži veresiju da ti ne bude krivo kad dobiješ šakom u usta', ali zbog stroge tačnosti to je promenjeno u: 'Ne traži veresiju da ti ne bude krivo kada ti divlja ptica bude iščupala grlo dok ti bestelesna ruka razbija glavu o bar'. Međutim, sve te ispravke napravile su nečitljivi darmar od natpisa, a ionako nije isto zvučalo, pa je znak konačno skinut. Smatralo se da će se stvar i bez toga raščuti, a i jeste.

"Daj da još jednom pogledam taj račun", reče Ford. Podigao ga je i stao pažljivo da proučava pod zlobnim pogledom barmena i podjednako zlobnim pogledom ptice, koja je trenutno svojim kandžama grebala duboke brazde po površini bara.

Bilo je to podugačko parče papira.

Na dnu se nalazio broj što je strašno ličio na jedan od onih serijskih brojeva koji se nalaze ispod stereo uređaja i za koje uvek treba silno vremena da se prepisu na carinsku deklaraciju. Na kraju krajeva, bio je u baru čitavog dana i popio je strašno mnogo one stvari sa mehurićima, a naručio je i strašno mnogo tura za sve podvodače, pljačkaše i muzičke producente koji iznenada nisu mogli da se prisete ko on, u stvari, beše.

Potihio je pročistio grlo i potapšao džepove. U njima, koliko mu je bilo poznato, nije bilo ničega. Lako, ali čvrsto, oslonio je levu ruku na poluotvoreni poklopac svoje torbe. Bestelesna ruka obnovi mu pritisak na levo rame.

"Shvati", reče barmen, a činilo se kao da se njegovo lice sada zlokobno leluja pred Fordovim, "moram da mislim na svoj ugled. Shvataš, ne?"

To je to, pomisli Ford. Više ništa drugo nije preostalo. Poštovao je pravila, napravio je bona fide pokušaj da plati svoj račun, odbijen je. Sada mu je život bio u opasnosti.

"Pa", reče tiho, "ako je već reč o tvom ugledu..."

Iznenadnom hitrinom otvorio je torbu i tresnuo o bar svoj primerak 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju' i službenu karticu na kojoj je pisalo da je terenski istraživač za 'Vodič' i da mu nipošto nije dozvoljeno da čini ono što je upravo činio.

"Hoćeš da te upišem?"

Barmenovo lice zastade usred lelujanja. Ptičje kandže zaustaviše se usred brazde. Stisak ruke lagano popusti.

"To će", reče barmen jedva čujnim šapatom, "biti sasvim zadovoljavajuće, gospodine."

5.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' moćan je organ. Zaista, njegov uticaj toliko je veliki da su se morala postaviti stroga pravila kako njegovo osoblje ne bi počelo da ga zloupotrebljava. Zbog toga, nijednom od tih terenskih istraživača nije dozvoljeno da prihvata ikakve usluge, popuste ili posebne tretmane bilo koje vrste za svoje usluge, izuzev: a) ako su napravili bona fide pokušaj da plate za uslugu na normalan način; b) ako bi im život inače bio ugrožen; c) ako im je baš stalo da to urade.

Pošto je pozivanje na treće pravilo značilo i raskid sa uredništvom, Ford je uvek najviše voleo da se zavatlava sa prva dva.

Izišao je na ulicu, žustro koračajući.

Vazduh je bio zagušljiv, ali on je to voleo, zato što je to bio zagušljivi gradski vazduh, pun uzbudljivo neprijatnih mirisa, opasne muzike i udaljenih zvukova zaraćenih policijskih plemena.

Nosio je svoju torbu i lako ju je njihao, tako da je mogao dobro da zamahne na svakoga ko bi pokušao da mu je uzme bez pitanja. Ona je sadržala sve što je posedovao, što u ovom trenutku nije bilo mnogo.

Jedna limuzina projuri ulicom, krivudajući između hrpa zapaljenog đubreta, i prestravi neku staru tovarnu životinju koja joj uz kreštanje odskoči sa puta, ulete u prozor prodavnice biljnih lekova, uključi zavijajući alarm, a zatim odglumi pad niz stepenice malog pasta-restorana jer je znala da će je tamo fotografisati i nahraniti.

Ford je koračao prema severu. Razmišljao je kako verovatno ide u pravcu kosmodroma, ali to je pomišljao i ranije. Znao je da se kreće delom grada u kom se planovi često i naglo menjaju.

"Da li bi voleo da se dobro zabaviš?" upita glas sa nekog ulaza.

"Koliko mi je poznato", reče Ford, "već se dobro zabavljam. Hvala."

"Jesi li bogat?" upita glas.

Okrenuo se i otvorio ruke širokim pokretom. "Da li izgledam kao bogataš?" odvratio je pitanjem.

"Ne znam", reče devojka. "Možda, a možda i ne. Možda ćeš se obogatiti. Imam posebnu uslugu za bogate..."

"Je li?" upita Ford, zainteresovan, ali oprezan. "A to je?"

"Kažem im da je u redu što su bogati."

Sa prozora visoko iznad njih eruptirala je paljba iz vatrenog oružja, ali bio je to samo jedan basista koga su upucali zato što je tri puta uzastopce odsvirao pogrešan rif, a u gradu Han Dold jedan basista ne vredi ni po lule duvana.

Ford zastade i zaviri u mračni prolaz.

"Šta im uradiš?"

Devojka se nasmeja i kroči malo iz senke. Bila je visoka i imala je onu vrstu kontrolisane stidljivosti koja predstavlja sjajan trik, samo ako umeš da je izvedeš.

"To je moja velika tačka", rekla je. "Imam magistraturu iz socijalne ekonomike i umem da budem vrlo ubedljiva. Ljudi to vole. Naročito u gradu."

"Gusnarg", reče Ford Prefekt, što je naročita betelgezijska reč koju je koristio uvek kada je znao da treba nešto da kaže, ali nije znao šta.

Seo je na stepenice, izvadio iz torbe bocu starog džanksa i peškir. Otvorio je bocu i obrisao grlić peškirom, što je imalo suprotno dejstvo od onoga koje je nameravao, jer je stari džanks trenutno pobio milione klica koje su gradile složenu i prosvetljenu civilizaciju na smrdljivijim mestima njegovog peškira.

"Hoćeš malo?" upitao je, pošto je sam popio gutljaj.

Slegla je ramenima i prihvatila ponuđenu bocu.

Neko vreme su sedeli i mirno osluškivali halabuku provalnih alarma u susednom bloku.

"Kako se ispostavlja, duguju mi silnu gomilu love", reče Ford, "pa ako se ikada dograbim toga, mogu li možda tada da dođem i da te vidim?"

"Naravno, biću ovde", reče devojka. "A koliko mnogo?"

"Zaostalu platu od petnaest godina unazad."

"Za?"

"Pisanje dve reči."

"Zarkone", reče devojka. "Pa za koju ti je od njih dve trebalo toliko dugo?"

"Za onu prvu. Kada sam nju imao, druga je sama došla posle jednog ručka."

Ogromni komplet elektronskih bubnjeva izlete kroz prozor visoko

iznad njih i raspršta se u parčiće na ulici pred njima.

Uskoro je postalo očigledno da je neki od provalničkih alarma u susednom bloku namerno aktiviralo jedno policijsko pleme da bi postavilo zasedu drugom. Kola vrištećih sirena jurila su prema toj oblasti, samo da bi ih zaskočili kopteri koji su grmeći stizali kroz vazduh između gradskih blokova sličnih planinama.

"U stvari", reče Ford, koji je sada morao da viče ne bi li nadjačao halabuku, "nije bilo baš tako. Napisao sam strašno mnogo, ali su mi sve to isekli."

Izvadio je svoj primerak 'Vodiča' iz torbe.

"A onda je, povrh svega, još i planeta uništena", povikao je. "Baš vredan posao, eh? Ali još mi duguju platu."

"Radiš za tu stvar?" dreknu devojka u odgovor.

"Da."

"Super fora."

"Hoćeš da vidiš stvari koje sam napisao?" povikao je. "Pre nego što ih obrišu? Novo izdanje treba da bude objavljeno večeras preko mreže. Neko do sada mora da je otkrio da je planeta na kojoj sam proveo petnaest godina uništena. Propustili su to prilikom poslednje dopune, ali ne može zauvek da izmiče njihovoj pažnji."

"Postaje nemoguće razgovarati, zar ne?"

"Šta?"

Iznad njih se sada nalazio kopter koji je, izgleda, bio uključen u jedan od bočnih okršaja protiv benda na spratu. Dim se dizao iz zgrade. Snimatelj zvuka visio je sa prozora na vrhovima prstiju, a pobesneli gitarista mu je tukao po prstima zapaljenom gitarom. Helikopter je pucao na sve redom.

"Možemo li da pođemo?"

Pošli su niz ulicu, dalje od buke. Naleteli su na trupu jednog uličnog pozorišta koja je pokušala da za njih izvede kratak komad o problemima života u centru grada, ali je onda odustala i nestala u malom restoranu u koji je nedavno otišla tovarna životinja.

Sve to vreme, Ford je kuckao po tastaturi 'Vodiča'. Ušli su u jedan bočni prolaz. Ford sede na kantu za smeće, a informacije počеше da teku ekranom 'Vodiča'.

Pronašao je svoju stavku.

Zemlja: uglavnom bezopasni.

Gotovo trenutno ekran se pretvori u masu sistemskih poruka.

"Evo ga", reče on.

Molimo, sačekajte, govorila je poruka. Podaci se dopunjuju preko sub-eta mreže. Ovaj podatak se menja. Sistem neće raditi sledećih deset sekundi.

Na kraju prolaza lagano promače čelično siva limuzina.

"Hej, slušaj", reče devojka, "ako te plate, potraži me. Ja sam radnica, a tamo su ljudi kojima sam potrebna. Moram da idem."

Odbacila je Fordova napola artikulisana protivljenja i ostavila ga da sedi ojađen na kanti za smeće, pripremajući se da vidi kako će veliki deo njegovog radnog veka elektronskim putem biti zbrisan u etar.

Napolju, na ulici, stvari su se malo primirile. Policijska bitka preselila se prema drugim sektorima grada, dva preživela člana rok-grupe složila su se da priznaju jedan drugome muzičke razlike i da produže solo karijere, trupa uličnog teatra ponovo se pojavila iz pasta-restorana zajedno sa tovarnom životinjom, govoreći joj da će je odvesti do bara u kom će se prema njoj odnositi sa više poštovanja, a nešto dalje čelično siva limuzina tiho se parkirala kraj ivičnjaka.

Devojka pojuri prema njoj.

Iza nje, u tami prolaza, zeleno, treptavo blistanje kupalo je lice Forda Prefekta, dok su mu se oči lagano širile od zaprepašćenja.

Jer tamo gde je očekivao da neće naći ništa drugo do obrisanu, zatvorenu stavku, potekla je neprekidna struja informacija - tekstovi, dijagrami, prikazi i slike, dirljivi opisi surfa po plažama Australije, jogurta po grčkim ostrvima, restorana koje je trebalo izbeći po Los Anđelesu, poslova sa menjanjem valute koje je trebalo izbeći u Istanbulu, vremena koje je trebalo izbeći u Londonu, barova do kojih je trebalo otići po svaku cenu. Strane i strane toga. Sve je bilo tu, sve što je ikada napisao.

Mršteći se sa sve dubljim nerazumevanjem, išao je napred-nazad po tekstu, zastajući tu i tamo po raznim stavkama.

Saveti za svemirce u Njujorku:

Sletite gde god vas volja, u Central Park, bilo gde. Nikoga neće biti briga, niko vas neće čak ni primetiti.

Preživljavanje: nađite smesta posao kao taksista. Posao taksiste je da vozi ljude gde god ovi to požele u velikim, žutim mašinama

zvanim taksi. Ne brinite ako ne znate kako mašina radi i ne govorite jezik, ne razumete se u geografiju, pa čak ni u fizičke osnove terena, a na glavi vam rastu velike zelene antene. Verujte, to je najbolji način da ne postanete sumnjivi.

Ako vam je telo stvarno čudno, pokušajte da se pokazujete narodu po ulicama za novac.

Amfibijski oblici života sa nekog od svetova sistema Svuling, Noksios ili Nausalija naročito će uživati u Ist Riveru, za koju se priča da je bogatija divnim, životodavnim, hranljivim sastojcima od najfinijih i najvirulentnijih laboratorijskih sluzi koje su do sada stvorene.

Zabava: ovo je veliki odeljak. Nemoguće je doći do više zabave bez elektrokcije centara za zadovoljstvo.

Ford pritisnu prekidač na kom je pisalo 'Izvršni mod u pripravnosti' umesto sada staromodnog 'Stend baj', što je tako davno zamenilo ružno i preistorijsko 'Isklj.'

Bila je to planeta čije je potpuno uništenje gledao, gledao sopstvenim očima, ili, tačnije, pošto je bio zaslepljen paklenim udarom vazduha i svetlosti, osetio pod sopstvenim nogama kada je tle počelo da ga udara poput čekića, da se trza, urla, zahvaćeno plimskim talasima energije koja je kuljala sa užasnih, žutih vogonskih brodova. A onda, najzad, pet sekundi posle trenutka koji je odredio kao poslednji moguć, usledila je blaga, lelujava mučnina dematerijalizacije dok su on i Artur Dent u vidu zraka poput prenosa sportske emisije podizani kroz atmosferu.

Nije bilo greške, nije moglo da je bude. Zemlja je bila neopozivo uništena. Neopozivo, neopozivo. Skuvana i raznesena po svemiru.

Pa ipak, ovde se - ponovo je aktivirao 'Vodič' - nalazila njegova sopstvena stavka o tome kako se možete dobro zabaviti u Burnmatu, pokrajina Dorset, u Engleskoj, kojom se uvek ponosio kao jednom od najbaroknijih maštarija koje je ikada stvorio. Ponovo ju je pročitao i protresao glavom u najčistijem zaprepašćenju.

Iznenada je shvatio u čemu je odgovor na problem: nešto se čudno dešavalo; a ako se već nešto čudno dešavalo, pomisli on, onda je želeo da se to dešava njemu.

Ugurao je 'Vodič' nazad u torbu i požurio ponovo na ulicu.

Dok je opet išao na sever, prošao je pokraj sive limuzine parkirane kraj ivičnjaka, a iz obližnjeg ulaza čuo je nežni glas: "To je u redu,

dušo, stvarno je u redu, moraš da naučiš da ti bude drago zbog toga. Pogledaj kako je zasnovana čitava ekonomija..."

Ford se isceri, obiđe sledeći blok koji je sada bio sav u plamenu, pronađe policijski helikopter koji je stajao na ulici nečuvan, provali u njega, veza se pojasevima, ukrsti prste i nestručno ga podiže u nebo.

Zastrašujuće se tumbao između kanjonskih zidova grada, a kada ih se jednom otarasio, vinuo se kroz crne i crvene pokrove oblaka koji su većito visili nad njim.

Deset minuta kasnije, dok su sve sirene koptera urlale, a njegova brzometna topovska vatra sipala nasumce po oblacima, Ford Prefekt se sjuri na tle između kranova i sletnih svetiljki kosmodroma Han Dold, gde se spustio poput gigantske, prestravljene i veoma bučne mušice.

Pošto ga nije previše ošteti, uspeo je da ga trampi za kartu prve klase za sledeći brod koji je napuštao sistem i spustio se u jedno od njegovih ogromnih, naduvenih, mekih sedišta.

Ima to da bude zabavno, pomisli on, dok je brod tiho treptao kroz suluda rastojanja dubokog svemira, a kabinska posluga se razmahivala u svoj svojoj ekstravagantnosti.

"Da, molim", odgovarao je poslužiteljima kad god bi skliznuli do njega, nudeći mu bilo šta.

Nasmešio se nekom neobičnom, suludom radošću dok je listao tajanstveno obnovljenu stavku o planeti Zemlji. Imao je veliki, nedovršen posao za koji će sada moći da se pobrine i bio je izuzetno zadovoljan što mu je život iznenada ponudio ozbiljnu svrhu.

Iznenada je shvatio da se pita gde li je Artur Dent i da li i on zna za novost.

Artur Dent se nalazio na hiljadu četiri stotine trideset sedam svetlosnih godina odatle, u jednom sabu, i bio je sav kao na iglama.

Iza njega, na zadnjem sedištu, sedela je devojka zbog koje je tresnuo glavom u vrata dok je ulazio. Nije znao da li je to zbog toga što je posredi bila prva ženska osoba njegove vrste na koju je spustio pogled tokom poslednjih godina, ili koliko je već prošlo, ali ga je ošamutila sa, sa... Pa ovo je besmisleno, rekao je sebi. Sredi se, kazao je sebi. Nisi, nastavio je najčvršćim unutrašnjim glasom koji je mogao da postigne, u pribranom i racionalnom stanju. Upravo si

stopirao sto hiljada svetlosnih godina preko Galaksije, veoma si umoran, malo zbunjen i izuzetno ranjiv. Opusti se, bez panike, usredsredi se na duboko disanje.

Okrenuo se na sedištu.

"Jeste li sigurni da je sa njom sve u redu?"

Osim činjenice da je, za njega, bila srceparajuće divna, mogao je da razazna vrlo malo; nije video koliko je visoka, koliko stara, koja joj je tačno boja kose. Niti je mogao da je zamoli da ispriča nešto o sebi, jer je, na žalost, bila potpuno bez svesti.

"Samo je drogirana", rekao je njen brat i slegao ramenima, ne skrećući pogled sa puta pred sobom.

"I to je u redu?" upita Artur uplašeno.

"Baš me briga", reče ovaj.

"Ah", reče Artur. "Ovaj...", dodade pošto je jedan trenutak razmišljao. Do tog časa razgovor je tekao zapanjujuće loše.

Posle početne razmene pozdrava, on i Rasel - tako se, naime, zvao brat divne devojke, a to ime uvek je u Arturovom umu prizivalo sliku zdepastog muškarca plavih brkova i fenirane kose, koji će na najmanju provokaciju početi da nosi večernje odelo i lažni prednji deo košulje, a zatim će biti potrebna sila da bi se sprečio da komentariše bilijarske mečeve - brzo su otkrili da se jedan drugome nimalo ne dopadaju.

Rasel je bio zdepast. Imao je plave brkove. Kosa mu je bila fina i fenirana. No, da bi bio pošten prema njemu - mada Artur nije video nikakvu potrebu za time, izuzev uzimanja čitave stvari kao čiste mentalne vežbe - i on sam, Artur, izgledao je prilično bedno. Čovek ne može da pređe sto hiljada svetlosnih godina, uglavnom po tuđim odeljcima za prtljag, a da se malo ne izandā - a Artur se mnogo izandāo.

"Nije ona drogoš", reče Rasel iznenada, kao da očigledno misli da neko drugi u kolima jeste. "Primila je sredstvo za umirenje."

"Ali to je strašno", reče Artur i okrete se da bi je ponovo pogledao. Kao da se malo promeškolljila, a glava joj je skliznula postrance na rame. Tamna kosa pala joj je preko lica i zaklonila ga.

"Šta joj je, je li bolesna?"

"Nije", reče Rasel. "Samo je u potpunosti luda."

"Šta?" upita Artur prestravljeno.

"Ošinuta, potpuno uvrnuta. Vozim je nazad u bolnicu da im kažem da ponovo pokušaju. Pustili su je napolje dok je još mislila da je bodljikavo prase."

"Bodljikavo prase?"

Rasel oštro zatrubi sirenom prema kolima koja su izletela iza okuke prema njima, presekla im put i naterala ih da skrenu. Činilo se da više voli kad je besan.

"Pa dobro, možda ne baš bodljikavo prase", rekao je pošto se ponovo primirio. "Iako bi verovatno bilo jednostavnije da jeste. Kad neko misli da je bodljikavo prase, verovatno mu naprosto daš ogledalo i koju sliku bodljikavih prasića, pa mu kažeš da sam sredi stvari i da ponovo dođe kada mu bude bolje. Ako ništa drugo, medicina ume da se snađe sa time, u tome je stvar. Ali izgleda da to nije dovoljno za Feni."

"Feni...?"

"Znaš šta sam joj kupio za Božić?"

"Ovaj, ne."

"'Blekov medicinski rečnik'."

"Lep poklon."

"Tako sam i ja mislio. Ima na hiljade bolesti u njemu, sve po abecednom redu."

"Kažeš da se zove Feni?"

"Aha. Biraj, rekoh joj. Sve što se ovde nalazi može da se sredi. Mogu se prepisati odgovarajući lekovi. Ali ne, ona mora da ima nešto posebno. Samo da oteža život. Znaš, takva je bila i u školi."

"Je li?"

"Bila je. Pala je dok je igrala hokej i slomila kost za koju niko nikada nije čuo."

"Shvatam koliko to može biti neprijatno", reče Artur sumnjičavo. Bio je prilično razočaran kada je otkrio da joj je ime Feni. Bilo je to tako luckasto, nemaštovito ime, kakvo bi neka nezgrapna tetka usedelica odabrala za sebe zato što ne može da podnese ime Fenela.

"Ne, reč je o tome da nije bilo simpatično", nastavio je Rasel, "a i stvarno me je malo nerviralo. Posle je hramala mesecima."

Usporio je.

"Ovo je tvoja raskrsnica, zar ne?"

"Ah, ne", reče Artur. "Pet milja dalje. Ako je u redu."

"U redu je", reče Rasel posle najkraće moguće pauze ne bi li njome pokazao da nije u redu.

U stvari, to je bila Arturova raskrsnica, ali nije mogao da ode, ne saznajući još nešto o toj devojci koja ga je toliko opčinila, iako se nije čak ni probudila. I sledeća dva sporedna puta će moći da mu posluže.

Svi su oni vodili do naselja koje mu je bilo dom, iako je oklevao da zamisli šta će tamo naći. Poznati međaši promicali su u tami poput sablasti, izazivajući onu drhtavicu kakvu stvaraju samo vrlo, vrlo normalne stvari ugledane tamo gde je um nespreman za njih i u nepoznatoj svetlosti.

Po njegovoj ličnoj vremenskoj lestvici, koliko je uspevao da proceni, proteklo je osam godina otkako je otišao da živi pod tuđinskom rotacijom dalekih sunaca, ali mogao je samo da nagađa o tome koliko je vremena prošlo ovde. Zaista, događaji koji su se odigrali bili su van njegovog iscrpljenog poimanja, jer ova planeta, njegov dom, ne bi trebalo da bude ovde.

Pre osam godina, u vreme ručka, njegovu planetu su uništili, u potpunosti razorili ogromni, žuti, vogonski brodovi koji su lebdeli na nebu ručka kao da su zakoni gravitacije samo lokalni propis, a njihovo kršenje ništa više od pogrešnog parkiranja.

"Opsena", reče Rasel.

"Šta?" upita Artur, izbačen iz toka sopstvenih misli.

"Kaže da pati od čudnovate opsene da živi u stvarnom svetu. Ne vredi joj govoriti da i živi u stvarnom svetu, jer onda samo kaže da opsene zbog toga i jesu čudne. Ne znam za tebe, ali mene takvi razgovori prilično zamaraju. Daj joj tablete i pišni po pivo, eto šta ja odgovaram. Hoću da kažem, postoji granica do koje čovek može da se zavatlava, zar ne?"

Artur se namršti, ne prvi put.

"Pa..."

"Pa onda, svi ti njeni snovi i noćne more. A doktori samo vezu o čudnim skokovima u njenim moždanim talasima."

"Skokovima?"

"Ovo", reče Feni.

Artur se hitro okrete na sedištu i zagleda u njene iznenada otvorene, ali u potpunosti prazne oči. Šta god da je gledala, to nije bilo u

kolima. Oči joj zaigraše, glava joj se jednom trže, a onda je mirno nastavila da spava.

"Šta je rekla?" pitao je bojažljivo.

"Rekla je 'ovo'."

"Ovo šta?"

"Ovo šta? Otkud, do đavola, ja znam? Ovo bodljikavo prase, ovo parče cevi za dimnjak, ovo što je ostalo od drugog para klešta don Alfonsa. Ona je u potpunosti luda, učinilo mi se da sam to već pomenuo."

"Kao da te nije baš mnogo briga za to." Artur je pokušao da to izgovori što je mogao nehajnije, ali izgleda da nije upalilo.

"Slušaj, bačo..."

"U redu, izvinjavam se. Ne tiče me se. Nisam tako mislio", odvrati Artur. "Znam da ti je mnogo stalo, očigledno", dodao je, lažući. "Znam da moraš nekako da se snađeš s tim. Ali moraš da me izviniš. Upravo sam doputovao autostopom sa druge strane magline Konjska Glava."

Besno je gledao kroz prozor.

Bio je zapanjen da ga od svih osećanja, koja su se borila za prostor u njegovoj glavi, ove noći kada se vratio kući za koju je mislio da je zauvek nestala, najviše obrvava opsednutost tom neobičnom devojkom o kojoj nije znao ništa osim da mu je rekla 'ovo' i da mu je njen brat antipatičniji od Vogona.

"I tako, ovaj, kakvi su bili skokovi, ti skokovi koje si pomenuo?" produžio je najbrže što je mogao.

"Čuj, to mi je sestra, ne znam zašto ti uopšte sve to pričam..."

"U redu, žao mi je. Možda je bolje da iziđem. Ovo je..."

U trenutku kada je to rekao, stvar je postala nemoguća, jer je oluja koja je prošla preko njih ponovo nagnula svom žestinom. Munje su se spajale jedna u drugu preko neba, a neko kao da je sipao na njih kroz sito nešto što je strašno podsećalo na Atlantski okean.

Rasel opsova; nekoliko sekundi pažljivo je okretao volan dok je nebo tuklo po njima. Iskalio je bes tako što je gnevno ubrzao da bi zaobišao jedan kamion sa oznakom 'MekKenin prevoz po svakom vremenu'. Napetost je opadala kako je kiša prestajala.

"Sve je počelo onim poslom sa agentom CIA-e koga su našli u rezervoaru, kada su svi imali one halucinacije, sećaš li se?"

Artur se upita na trenutak da li da ponovo pomene da je upravo doputovao autostopom sa druge strane magline Konjska Glava, pa je zbog toga, kao i iz nekih drugih, raznoraznih, međusobno povezanih i zapanjujućih razloga pomalo van dodira sa nedavnim događajima, ali je zaključio da bi time samo još više zamutio stvari.

"Ne", rekao je.

"To je bio trenutak kada je pukla. Bila je u nekom kafiću. Rikmansvort. Ne znam šta je tamo radila, ali je tamo bila kada je pukla. Navodno je ustala, smireno izjavila da je prošla kroz neko izuzetno otkrovenje, malo se zanela, izgledala je nekako smušeno, a onda se uz vrisak sručila u sendvič sa jajima."

Artur se lecnu. "Strašno mi je žao što to čujem", reče on ukočeno.

Rasel ispusti nekakav groktavi zvuk.

"A šta je", upita Artur u pokušaju da nekako poveže stvari, "agent CIA-e radio u rezervoaru?"

"Plutao je gore-dole, razume se. Bio je mrtav."

"Ali šta..."

"Ma hajde, sećaš se valjda tih stvari. Halucinacija. Svi su kazali da je nameštaljka CIA-e koja je vršila opite sa ratnim drogama ili tako nešto. Neka suludnjačka teorija tvrdila je da je mnogo jeftinije i delotvornije, umesto da izvršiš invaziju na drugu zemlju, da nateráš sve da misle kako je invazija stvarna."

"A kakve su to tačno bile halucinacije...?" upita Artur vrlo tihim glasom.

"Kako to misliš, kakve halucinacije? Pričam o čitavoj onoj tarapani sa velikim žutim brodovima, kada su svi pošasaveli i govorili da ćemo izginuti, a onda - plop, svi nestadoše kada je dejstvo prestalo. CIA je sve poricala, što znači da mora da je istina."

U Arturovoj glavi malo se zavrtelo. On rukom dograbi nešto da bi se primirio, i to dograbi čvrsto. Usta su mu se blago otvarala i zatvarala kao da mu je na umu nešto što hoće da kaže, ali ništa nije izlazilo.

"Međutim", nastavio je Rasel, "koja god droga da je bila posredi, kod Feni se, izgleda, nije tako brzo istrošila. Hteo sam da tužim CIA-u, ali moj prijatelj advokat reče mi da bi to bilo kao da napadneš ludnicu naoružan bananom, i tako..."

"Vogoni...", zaskičao je Artur. "Žuti brodovi... nestali?"

"Pa, razume se, bili su halucinacije", reče Rasel i čudno se zagleda

u Artura. "Pokušavaš li da kažeš da se ne sećaš ničega? Pa gde si bio dosad, za ime sveta?"

Za Artura je to bilo tako zapanjujuće dobro pitanje da je napola skućio na sedištu od šoka.

"Hriste!!!" vrisnu Rasel, boreći se da zadrži kontrolu nad kolima koja naglo počеше da klize. On skrenu sa puta kamionu iz suprotnog smera i slete na travnati teren kraj puta. Kada su se kola trгла i zaustavila, devojka na zadnjem sedištu polete na Raselovo sedište, da bi se potom nespretno smandrljala nazad.

Artur se prestravlјeno okrete.

"Je li s njom sve u redu?" zamucuo je.

Rasel besno provuče ruke kroz feniranu kosu. Pogladio je plave brkove, pa se okrenuo Arturu.

"Hoćeš li, molim te", rekao je, "da pustiš tu ručnu kočnicu?"

6.

Odatle do sela bilo je četiri milje hoda: jedna milja do mesta na kome se odvajao sporedni put, dokle je odvratni Rasel sada gnevno odbijao da ga odveze, a potom tri milje vijugavim seoskim putem.

Sab nestade u noći. Artur je gledao kako odlazi, zapanjen poput čoveka koji, pošto je pet godina živeo u uverenju da je potpuno slep, iznenada otkriva da je samo nosio preveliki šešir.

Oštro je protresao glavom u nadi da će to razmrdati neku upečatljivu pojedinost tako da padne na svoje mesto i pruži neki smisao inače potpuno zbunjujućoj Vaseljeni, ali budući da je upečatljiva pojedinost, ako je takve uopšte bilo, u potpunosti omanula da to učini, on ponovo krenu putem, u nadi da će mu dobar, žestok hod, pa možda čak i malo dobrih, bolnih žuljeva pomoći da se uveri bar u sopstveno postojanje, ako već ne u normalnost.

Bilo je 10,30 kada je stigao - činjenica koju je otkrio kroz umašćeni i zadimljeni prozor paba 'Kod konja i konjušara' u kome je tokom mnogo godina visio ofucani stari Ginisov sat na kome je bila slika emua sa kriglom šaškasto zaglavljenom u vratu.

Bio je to pab u kome je proveo ono sudbonosno podne tokom koga su uništeni najpre njegova kuća, a zatim i čitava planeta Zemlja, ili je bar izgledalo da su uništeni. Ne, prokletstvo, bili su uništeni, jer da nisu, onda gde se, Boga mu njegovog, nalazio tokom poslednjih osam godina i kako je tamo dospeo ako ne u jednom od onih velikih, žutih, vogonskih brodova za koje mu je ogavni Rasel upravo ispričavao da su predstavljali halucinaciju izazvanu drogom - a ako su bili uništeni, na čemu je to trenutno stajao...?

Nagazio je kočnicu na tom nizu misli zbog toga što ovaj nije obećavao da će ga odvesti imalo dalje nego poslednjih dvadeset puta kada je činio isto.

Počeo je ponovo.

Bio je to pab u kome je proveo ono sudbonosno podne tokom koga se dogodilo ono, šta već beše, i što će lepo da razbistri kasnije i...

Opet nije imalo smisla.

Počeo je ponovo.

Bio je to pab u kome...

Bio je to pab.

Po pabovima se služe pića, a njemu bi jedno baš dobro došlo.

Zadovoljan što ga je smušeni misaoni proces najzad doveo do nekakvog zaključka, i to do zaključka kojim je bio veoma zadovoljan, iako nije reč bila baš o onom zaključku do koga je želeo da dođe, zakoračio je prema vratima.

I stao.

Mali, rundavi terijer istrča iza niskog zida i, spazivši Artura, poče da reži.

Međutim, Artur je znao tog psa, i to ga je dobro znao. Pripadao je njegovom kolegi, reklamnom stručnjaku, i zvao se Bozo Nema Zezanja zbog načina na koji su mu dlačice stajale na glavi, a koji je ljude podsećao na predsednika Sjedinjenih Američkih Država; i pas je poznao Artura, ili bi bar trebalo da ga poznaje. Bio je to jedan glupav pas, nije umeo čak ni da čita TV idiota, uređaj za prikazivanje teksta iza kamere, zbog čega su se neki ljudi bunili protiv njegovog imena, ali trebalo bi bar da je sposoban da prepozna Artura, umesto što stoji tamo, nakostrešen, kao da je Artur najstrašnija prikaza koja je ikada ugrozila njegov maloumni život.

To je nateralo Artura da ode i ponovo zaviri u prozor, a ovog puta pogled mu nije počivao na polupridavljenom emuu, već na njemu samom.

Kada je ugledao sebe prvi put u poznatoj okolini, morao je da prizna da je pas u pravu.

Mnogo je podsećao na nešto što bi farmer upotrebio da plaši ptice i nije bilo sumnje da bi njegov odlazak u pab u trenutnom stanju izazvao glasne komentare, a što je još gore, tu bi bez sumnje bilo nekoliko ljudi koje poznaje i koji bi se osetili dužni da ga bombarduju pitanjima za koja se trenutno nije osećao najspremniji.

Vil Smiters, na primer, vlasnik Bozoa Nema Zezanja, flegmatičnog pseta, životinje do te mere glupe da je jednom izbačena iz Vilove vlastite tv reklame zbog toga što nije bila u stanju da prepozna koja bi hrana za pse trebalo da joj se sviđa, i pored činjenice da je preko mesa u svim ostalim porcijama bilo preliveno motorno ulje.

Vil će sigurno biti tamo. Tu mu je bio pas, tu su mu bila kola, sivi porše 928 S sa natpisom na zadnjem prozoru koji je glasio: 'I moja

druga kola su porše'. Proklet bio.

Posmatrao je kola i shvatio da je upravo saznao nešto što do tada nije znao.

Vil Smiters, kao i većina drugih preplaćenih i bezobzirnih kopilana koje je Artur poznao u reklamnom poslu, menjao je kola svakog avgusta da bi mogao da priča ljudima da ga računovođa tera da to radi, iako je prava istina bila da se računovođa đavolski trudio da ga zaustavi, jer šta će biti sa održavanjem koje mora da se plati i tako dalje - a ovo su bila kola kojih se Artur sećao od ranije. Broj na tablici označavao je godinu.

S obzirom na to da je sada bila zima, a da se događaj koji je pre osam godina doneo Arturu toliko nevolja odigrao početkom septembra, onda je ovde moglo da prođe manje od šest ili sedam meseci.

Jedan trenutak je stajao jezivo miran i puštao Bozoa Nema Zezanja da skače gore-dole i kevdice na njega. Bio je iznenada zapanjen uviđanjem koje više nije mogao da izbegava, a reč je bila o sledećem: sada je bio stranac na sopstvenom svetu. Koliko god da se trudio, niko ne bi bio u stanju da poveruje u njegovu priču. Ne samo da je zvučala savršeno iščašeno, već je glatko protivurečila jednostavnim, očiglednim činjenicama.

Da li je ovo stvarno Zemlja? Da li je postojala makar najblaža mogućnost da je napravio neku neverovatnu grešku?

Pab pred njim bio je nepodnošljivo poznat u svakoj pojedinosti - znao je svaku ciglu, svako parče sljuštene boje; a unutra je mogao da prepozna poznatu, mnogoljudnu, bučnu toplinu, gole grede na tavanici, lažne stilske držače svetiljki od kovanog gvožđa, bar lepljiv od piva po kome su ljudi koje je poznao oslanjali laktove i nad kojim su stajale prilike devojaka izrezane od kartona, sa paketićima kikirikija izlepljenim po grudima. Sve su to bile stvari njegovog doma, njegovog sveta.

Znao je čak i to prokleta kućište.

"Hej, Neznalice!"

Zvuk glasa Vila Smitersa značio je da mora brzo da odluči šta će. Ako se bude zadržao gde jeste, biće otkriven i čitav cirkus će početi. Sa druge strane, skrivanje bi samo odlagalo trenutak istine, a sada je bilo opako hladno.

Činjenica da se posredi bio Vil olakšala je izbor. Nije Artur njega baš toliko mrzeo - Vil je bio vrlo zabavan. Posredi je bilo to da je bio zabavan na toliko iscrpljujući način zbog toga što je, budući u reklamnom poslu, uvek želeo da zna koliko se Artur dobro zabavlja, kao što je voleo da zna i odakle dobija jakne.

Svestan toga, Artur se sakri iza jednog kombija.

"Hej, Neznalice, šta je bilo?"

Vrata se otvoriše i Vil iziđe, obučen u kožnu pilotsku jaknu koju je svojevremeno dao pajtašu iz Laboratorije za istraživanje saobraćaja da tresne kolima u nju, naročito radi toga da bi zadobila taj iznošeni, izlupani izgled. Neznalica zakevta od oduševljenja i, budući da je zadobio pažnju koju je tražio, sav srećan zaboravi Artura.

Vil je tu bio sa nekim prijateljima; društvo je imalo jednu igru koju su igrali sa psom.

"Komunjare!" povikaše svi na psa u horu. "Komunjare, komunjare, komunjare!!!"

Pas je naprosto šiznuo od lajanja, skakao je gore-dole, kevtao dok mu malecko srce ne iskoči, van sebe u ekstatičnom besu. Svi su se smejali i hrabрили ga, a potom su se polako razišli u noć.

E pa, to raščičava neke stvari, pomisli Artur iza kombija, ovo je neopozivo planeta koje se sećam.

7.

Kuća mu je i dalje bila na svom mestu.

Kako i zašto, nije imao pojma. Odlučio je da pođe i pogleda dok je čekao da se pab isprazni, kako bi neometano mogao da ode i pita gazdu za prenoćište pošto se svi razidu. Kad ono, eto je.

Žurno je otvorio ključem koji je držao ispod kamenog žapca u bašti, jer, zapanjujuće, telefon je zvonio.

Slušao ga je, slabašno, čitavim putem uz stazu i potrčao je čim je shvatio odakle dolazi zvuk.

Morao je da otvori vrata silom zbog zaprepašćujuće gomile reklamne prepiske koja se nakupila na pragu. Zaglavila su se na onome za šta će kasnije otkriti da predstavlja četrnaest istovetnih, lično njemu upućenih poziva da konkuriše za dobijanje kreditne kartice koju je već imao, sedamnaest istovetnih pretećih pisama zbog neplaćanja računa preko kreditne kartice koju nije imao, kao i trideset tri istovetna pisma koja su govorila da je on lično odabran kao čovek od dobrog ukusa i ugleda koji zna šta hoće i kuda ide u današnjem profinjenom i gospodskom svetu, pa prema tome neka izvoli i kupi neku tamo ogavnu akten tašnu. Uza sve to, bila je tu i crknuta mačka.

Probio se kroz srazmerno uzak otvor koji mu je pružalo sve to, sapleo se preko hrpe ponuda za vino koje ne bi propustio ni najprobirljiviji poznavalac, okliznuo se po hrpi godišnjeodmorskih pozdrava iz vila na moru i dospeo do telefona upravo kada je ovaj prestao da zvoni.

Sručio se, zadihan, na hladni krevet plesnjivog mirisa i tokom nekoliko minuta prestao da se trudi da spreči svet da mu se vrti oko glave na način koji se ovome očigledno mnogo dopadao.

Pošto je neko vreme i sam uživao u kovitlacu i malo se primirio, Artur posegnu za svetiljkom kraj uzglavlja kreveta, ne očekujući da se upali. Na njegovo iznenađenje, upalila se. To nije protivurečilo Arturovom osećaju za logiku. Pošto ga je elektrodistribucija sekla bez greške svaki put kada plati račun, činilo se savršeno logičnim da ga ne diraju kada ne plati. Slanjem para čovek im očigledno samo

privlači pažnju.

Soba je bila manje-više onakva kakvu ju je ostavio, to jest u ogavnom neredu, iako je dejstvo bilo u izvesnoj meri prigušeno debelim slojem prašine. Dopola pročitane knjige i časopisi gnezdili su se među hrpama poluprijavih peškira. Rasparene čarape počivale su u polupopijenim šoljicama kafe. Ono što je nekada bilo polupojeden sendvič sada se napola pretvorilo u nešto što je Artur želeo da zaobiđe u potpunosti. Pusti koju munju kroz sve ovo, pomisli on, pa ćeš ponovo početi evoluciju života.

Samo je jedna stvar u sobi bila drugačija.

Na trenutak ili dva nije mogao da vidi šta ta drugačija stvar zapravo predstavlja, jer je i ona bila prekrivena slojem odvratne prašine. Onda su je njegove oči zakačile i zaustavile se.

Stvar se nalazila pokraj ofucanog, starog televizora na kome je bilo moguće gledati samo kurseve Otvorenog univerziteta, jer kada bi pokušao da prikazuje išta zanimljivije, raspao bi se.

Bila je to kutija.

Artur se pridiže na laktove i začkilji prema njoj.

Bila je to siva kutija nekako turobnog sjaja. Bila je to četvrtasta, siva kutija, stranice nešto duže od jedne stope. Bila je povezana jednom jedinom sivom trakom, sa urednim čvorom na vrhu.

Ustao je, došao je do nje i iznenađeno je dodirnuo. Štagod to bilo, očigledno je bilo upakovano kao poklon, pažljivo i lepo, i čekalo da ga otvori.

Pažljivo, podigao je kutiju i odneo je na krevet. Obrisao je prašinu sa vrha i odvezao traku. Na vrhu kutije nalazio se poklopac čiji je prednji kraj bio uguran u telo kutije.

Izvukao ga je i pogledao u kutiju. U njoj se nalazila staklena kugla, smeštena u fini, sivi krep-papir. On je pažljivo izvadi. To nije bila ispravna kugla, zato što je imala otvor na dnu, odnosno, shvati Artur kada ju je prevrnuo, na vrhu, sa debelim rubom. Bila je to posuda. Akvarijum.

Bio je napravljen od najdivnijeg stakla, savršeno prozračnog, pa ipak sa nekim neobičnim srebrno-sivim svojstvom, kao da su ga pravili od kristala i škriljca.

Artur je lagano stao da ga okreće u rukama. Bio je to jedan od najlepših predmeta koje je ikada video, ali ga je u potpunosti zbunio.

Pogledao je u kutiju, ali tamo nije bilo ničega osim krep papira. Ni spolja na kutiji nije bilo ničega.

Ponovo je okrenuo posudu. Bila je divna. Bila je izuzetna. Ali bio je to običan akvarijum.

Kucnuo je posudu noktom i ona stade da odzvanja dubokom i veličanstvenom zvonjavom koja se održala duže nego što je to izgledalo moguće, a kada je najzad iščilela, činilo se da nije zamrla, već da je odlutala do drugih svetova, kao u san dubokog mora.

Opčinjen, Artur je ponovo okrenu, a ovog puta sjaj male, prašnjave svetiljke kraj uzglavlja uhvati je pod drugim uglom i zablista na finim urezima na površini akvarijuma. On ga podiže, podesi ugao svetlosti i iznenada jasno ugleda fine linije urezanih reči koje su se ocrtavale u staklu.

'Do viđenja', pisalo je, 'i hvala...'

I to je bilo sve. Zažmirkao je i ništa nije shvatao.

Još punih pet minuta okretao je predmet tamo-amo, prinosio ga svetlu pod različitim uglovima, kuckao da bi oslušnuo hipnotičku zvonjavu, mozgao o značenju senovitih slova, ali nije mogao da nađe ništa. Najzad je ustao, napunio akvarijum vodom sa česme i odneo ga na sto kraj televizora. Istresao je malu vavilonsku ribicu iz uha i spustio je, uzmigoljenu, u akvarijum. Više mu neće biti potrebna, osim kad gleda strane filmove.

Vratio se, legao na krevet i ugasio svetlo.

Ležao je miran i tih. Upijao je tminu koja ga je okruživala, lagano opuštao udove čitavom dužinom, smirivao i sređivao udisaje, postepeno raščistio um od svih misli, sklopio oči, a potom baš nikako nije mogao da zaspi.

Noć je bila nemirna od kiše. Kišni oblaci sada su se premeštali i trenutno usredsređivali pažnju na mali usputni kafić u neposrednoj blizini Barnmuta, ali su svojim prolaskom poremetili i samo nebo; ono je sada nosilo vlažan, nemiran vazduh i ni samo nije znalo šta bi sve moglo da uradi ako nastave da mu ovako prkose.

Mesec iziđe, nekako vodnjikav. Ličio je na lopticu papira iz stražnjeg džepa farmerki upravo izvađenih iz veš-mašine, za koju će samo vreme i peglanje reći da li je reč o starom računaru iz samoposluge ili o novčanici od pet funti.

Vetar malo zatreperi, kao rep konja koji pokušava da odredi kako je raspoložen večeras, a zvono negde otkuca ponoć.

Prozorčić svetlarnika se odškrinu.

Teško je išao i trebalo ga je malo klimati i gurati, jer mu je okvir bio natruo, a neko je svojevremeno bio strašno pametan i prefarbao mu šarke, ali konačno se ipak otvorio.

Tu u blizini nađe se neka motka da ga pridrži i jedna prilika se iskobelja kroz njega u uski prostor između suprotnih strana krova.

Stajala je i u tišini gledala nebo.

Prilika nije ni po čemu ličila na stvorenje divljačkog izgleda koje je pre nešto više od jednog sata banulo u kućicu. Nestalo je iscepane, otrcane odeće, uprljane blatom stotina svetova, zamrljane ostacima hrane pojedene s nogu po stotinama turobnih kosmodroma, nestala je raščupana griva od kose, nestala je dugačka i kovrdžava brada sa svojim malim ekosistemom u procvatu i svim ostalim.

Umesto toga, bio je to Artur Dent, uredni i ležerni, u somotskim pantalonama i debelom džemperu. Kosa mu je bila podšišana i oprana, brada glatko izbrijana. Samo su oči još govorile da, šta god Vaseljena zamišljala da mu radi, on bi je najljubaznije zamolio da već jednom prestane s tim.

Nisu to bile one oči koje su poslednji put gledale isti prizor, baš kao što nije bio isti ni mozak koji je tumačio slike uhvaćene očima. Nije to bila posledica nikakve hirurgije, već samo neprekidno delovanje iskustva.

Noć mu se u tom trenutku činila kao živo biće, a tamna zemlja oko nje bila je stvorenje u koje je puštao koren.

Mogao je da oseti, nalik na poigravanje dalekih nervnih završetaka, tok udaljene reke, izvijanje nevidljivih bregova, gomilanje teških kišnih oblaka, zaustavljenih tamo daleko na južnoj strani.

Mogao je da iskusi i prijatne žmarce osećanja da je drvo, a to je bilo nešto što nikada ranije nije iskusio. Znao je da je prijatno da zaroniš nožne prste u zemlju, ali nikada nije shvatio da je toliko prijatno. Osećao je gotovo nepriličan talas zadovoljstva koji se pružao ka njemu iz pravca Nove šume. Moraće naproleće da proba, pomisli on, kako je to kad ti naraste lišće.

Iz drugog pravca do njega dođe osećaj kako je kada si ovca koju je preplašio leteći tanjir, ali to je bilo bukvalno nerazaznatljivo od

osećaja kada si ovca koju je preplašilo sve redom na šta je u životu naišla, jer bila su to stvorenja koja su vrlo malo toga naučila tokom svog putešestvija kroz život, tako da ih je uvek iznova zaprepašćivalo sunce koje se izjutra rađa, kao i zapanjivala ona silna zelena masa po poljima.

Iznenadilo ga je to što može da oseti ovcu koju je tog jutra zaprepastilo sunce, baš kao i mnoga prethodna jutra, i koju je zaprepastila skupina drveća dan pre toga. Mogao je da ide sve dalje i dalje, ali je postajalo dosadno, jer se stvar sastojala uglavnom od ovaca zaprepašćenih stvarima koje su ih zaprepastile i dan pre toga. Ostavio je ovcu i pustio da mu um sanjivo luta u sve širim krugovima. Osetio je prisustvo drugih umova, stotine i hiljade u paukovoju mreži; neki su bili sanjivi, neki usnuli, neki strašno uzbuđeni, jedan iščašen. Jedan iščašen.

Ovlaš je preleteo preko njega i pokušao da ga ponovo oseti, ali ga je ovaj izbegavao kao druga karta sa znakom jabuke u igri parova. Osetio je grč uzbuđenja, jer je nagoniski shvatio ko je to bio, ili je bar znao ko bi on voleo da je to bio, a jednom kada shvatiš šta želiš da bude istina, instinkt je vrlo korisna stvarčica da ti pomogne da shvatiš da to i jeste istina.

Nagoniski je, dakle, znao da je to Feni i da bi želeo da je nađe; ali nije mogao. Sa previše napinjanja da to uradi, mogao je da oseti kako gubi tu čudnu, novu sposobnost i zato se okanio traganja i pustio um da mu ponovo slobodnije luta.

I opet je osetio iščašenje.

Ponovo nije mogao da ga nađe. Ovog puta, svejedno što se nagon zamajavao da mu objasni da je u pravu da tako misli, nije bio siguran da je reč o Feni - ili je možda ovog puta posredi bilo nečije drugo iščašenje. Imalo je istu osobinu otkačenosti, ali nekako je to bio opštiji utisak iščašenosti, dublji, kao da nije reč o zasebnom umu, možda čak ni o kakvom umu. Bilo je drugačije.

Pustio je da mu um lagano i široko utone u Zemlju, da se talasa, traga, tone.

Sledio je Zemlju kroz njene dane, lutao uz ritam milijardi njenih bila, curio kroz mreže njenih života, narastao njenim plimama, okretao se njenom težinom. Iščašenje se uvek vraćalo, daleki, otkačeni, tmurni bol.

A sada je leteo kroz zemlju svetlosti; svetlost je bila vreme, plime su bile dani koji prolaze. Iščašenje koje je osetio, drugo iščašenje, ležalo je u daljini pred njim preko zemlje, debljina jedne jedine vlasi kose na usnulom predelu zemaljskih dana.

I iznenada naiđe na njega.

Plesao je vrtoglavo na rubu dok se zemlja snova glatko prekidala pred njim, skamenjujući ponor ka ništavilu, dok se on divlje izvijao, grabio ni u šta, mlatarao rukama prema zastrašujućem prostoru, okretao se, padao.

Na drugoj strani zupčaste raseline nalazila se druga zemlja, drugo vreme, stariji svet, ne iščašen već ovlaš spojen: dve Zemlje. Probudio se.

Hladan povetarac dotače grozničavi znoj prikupljen na njegovom čelu. Noćna mora je minula i ispraznila se, a isto je bilo i sa njim. Ramena mu se poguriše, blago je protrljao oči vrhovima prstiju. Najzad je bio sanjiv, kao da je vrlo umoran. A što se tiče toga šta sve to znači, ako išta znači, razmisliće o tome izjutra; jer sada će poći u postelju na počinak. Njegovu ličnu postelju, njegov lični san.

U daljini ugleda svoju kuću i upita se kako je to moguće. Obrisi su joj se ocrtavali na mesečini i on prepozna njen ružnjikavi, četvrtasti oblik. Obazreo se i primetio da se nalazi na nekih osamnaest inča iznad ružičnjaka jednog od svojih suseda, Džona Ejnsvorta. Te ruže bile su pažljivo negovane, orezane za zimu, vezane po bokorima i obeležene i Artur se upita šta li radi iznad njih. Upitao se šta ga tu drži, a kada je otkrio da ga ne drži ništa, nespretno je tresnuo na tle. Pridigao se, obrisao šakom i odšepao nazad kući sa uganutim zglibom. Svukao se i sručio u krevet.

Dok je spavao, telefon je ponovo zazvonio. Zvonio je punih petnaest minuta i dvaput ga naterao da se okrene. Međutim, nijednog trenutka nije imao ni najmanju priliku da ga probudi.

8.

Artur se probudio osećajući se divno, krajnje prekrasno, osveženo, prepun oduševljenja što je kod kuće, sav ustreptao od energije, jedva malo razočaran što je sredina februara.

Gotovo je otplesao do frižidera, izabrao tri najmanje čupave stvari u njemu, smestio ih na tanjir i napeto ih posmatrao dva minuta. Pošto tokom tog vremena nisu pokušale da se pomere, nazvao ih je doručkom i pojeo ih. Zajedničkim snagama one su uništile zaraznu bolest koju je pre dva dana, uopšte ne znajući to, navukao u gasnim močvarama Flagatona i koja bi inače pobila polovinu žitelja zapadne polulopte, oslepila drugu polovinu, a sve ostale oterala u ludilo i jalovost, tako da se Zemlja taj put srećno provukla.

Osećao se moćno, osećao se zdravo. Marljivo je raščistio reklamnu poštu ašovom i zatim sahranio mačku.

Upravo dok je završavao, zazvonio je telefon, ali on ga pusti da zvoni dok je na trenutak odavao poštu ćutanjem. Kogod bio, zvaće ponovo, ako je važno.

Ritnuo je blato sa cipela i otišao unutra.

Bilo je malo važnih pisama u hrpama đubreta - neka dokumentacija iz Veća, od pre tri godine, u vezi sa predviđenim rušenjem kuće, kao i neka pisma o opštem referendumu u vezi s čitavim oblasnim planom preuređenja; bilo je tu i staro pismo od 'Grinpisa', ekološke grupe kojoj je povremeno slao priloge; ovoga puta tražili su pomoć za plan o oslobađanju delfina i kitova ubica; zatekao je i nekoliko razglednica od prijatelja sa neodređenim pritužbama da im se u poslednje vreme nikako ne javlja.

Prikupio ih je i smestio u fasciklu na kojoj je napisao 'Ovo treba uraditi'. Pošto se tog jutra osećao tako poletno i puno snage, dodao je čak i reč: 'Hitno!'

Izvadio je peškir i još nekoliko raznolikih stvarčica i predmeta iz plastične torbe dobijene u mega-marketu Port Braste. Slogan ispisan na njoj bio je jedna vrcava i inteligentna doskočica na lingvi centauri, ali u potpunosti nerazumljiva na bilo kom drugom jeziku i prema tome bez ikakve svrhe u fri šopu na kosmodromu. Osim toga, torba

je imala i rupu i zato ju je bacio.

Uz naglo štrećanje, iznenada je shvatio da mora da mu je još nešto ispalo u malom svemirskom brodu koji ga je doveo na Zemlju, ljubazno skrenuvši sa svog puta da bi ga odbacio baš pored A 303. Izgubio je svoj otrcani i pohabani primerak stvari koja mu je pomogla da prebrodi neverovatna prostranstva kosmosa. Izgubio je 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju'.

Pa, reče sebi, ovoga puta mi stvarno neće više biti potreban.

Trebalo je da obavi neke telefonske pozive.

Rešio se kako da postupi sa masom protivurečnosti izazvanih njegovim putovanjem, a to je bilo da ih jednostavno prevaziđe.

Telefonirao je BiBiSiju i zamolio da ga povežu sa šefom njegovog odeljenja.

"Oh, halo, ovde Artur Dent. Čuj, izvini što nisam dolazio šest meseci, ali bio sam poludeo."

"Oh, bez brige. I mislio sam da je tako nešto. Ovde se takve stvari stalno dešavaju. Kada da te očekujemo?"

"Kada bodljikavi prasići završavaju zimski san?"

"Tamo negde na proleće, čini mi se."

"Tu sam odmah posle toga."

"Dobro. Ćao."

Malo je listao oglasne stranice novina i napravio kratku listu brojeva koje će probati.

"Halo. Da li je to bolnica 'Old Elms'? Da, zovem da vidim mogu li da porazgovaram sa Fenelom, ovaj... Fenela - dobri Bože, baš sam šašav, još ću i sopstveno ime da zaboravim, ovaj, Fenela - pa nije li to smešno? Vaš pacijent, devojka tamne kose, sinoć je došla..."

"Bojim se da nemamo pacijenta po imenu Fenela."

"Oh, nemate? Naravno, mislio sam Fiona, mi je zovemo Fen..."

"Žao mi je, do viđenja."

Klik.

Šest razgovora u tom stilu počelo je opasno da nagriza njegovo raspoloženje vedrog, dinamičnog optimizma i on odluči da ga, pre nego što ga potpuno napusti, ponese u pab i tamo malo paradira njime.

Imao je savršenu zamisao o tome kako da jednim udarcem objasni sve nerazjašnjive neobičnosti vezane za svoj nestanak, tako da je,

kada je otvorio vrata koja su ga sinoć toliko obeshrabrivala, nehajno zviždukao za svoj groš.

"Arture!!!!"

Veselo se nasmešio iskolačenim očima upiljenim u njega iz svih uglova paba, pa je stao da im detaljno priča o tome kako se divno proveo u Južnoj Kaliforniji.

9.

Prihvatio je još jednu kriglu i povukao gutljaj.

"Razume se, imao sam i ličnog alhemičara."

"Šta si imao?"

Počinjao je da lupeta i znao je to. Egzjuberans, Hol i Vudhausov najbolji biter predstavljaju mešavinu koje se treba kloniti, ali jedna od prvih posledica ove kombinacije jeste to da ti uklone osećanje za to čega se treba kloniti, te je tako tačka u kojoj je Artur trebalo da zastane i više ništa ne objašnjava bila tačka u kojoj je umesto toga postao maštovit.

"O, da", ustrajao je srećno staklastog pogleda. "Zbog toga sam izgubio toliko težine."

"Šta?" upita njegova publika.

"O, da", rekao je opet. "U Kaliforniji su ponovo otkrili alhemiju. O, da."

Nasmešio se.

"Samo", dodao je, "sve to u mnogo korisnijem obliku nego što je onaj kome u..." Zastao je zamišljeno da mu se gramatika malo sredi u glavi. "U kome su ga upotrebljavali naši stari. Odnosno", nastavio je, "u kome nisu uspevali da ga upotrebljavaju. Znate, nisu umeli da naprave da proradi. Nostradamus i to društvo. Nisu znali da provale štos."

"Nostradamus?" upita neko iz publike.

"Nisam znao da je bio alhemičar", reče drugi.

"Mislio sam", primeti treći, "da je bio prorok."

"Postao je prorok", reče Artur svojoj publici, čiji su sastavni delovi počinjali malo da lelujaju i da mu se mute, "zato što je bio tako bedan alhemičar. Trebalo bi to da znate."

Povukao je još jedan gutljaj piva. Bilo je to nešto što nije probao punih osam godina. Pa je zato probao i samo probao.

"Kakve veze ima alhemija", upita parče publike, "sa gubljenjem težine?"

"Drago mi je što ste to pitali", odvrati Artur. "Veoma drago. A sad ću ja da vam ispričam kakva je veza između..." Zastao je. "Između te

dve stvari. Stvari koje ste pomenuli. Reći ću vam."

Zastao je i manevrisao mislima. Bilo je to kao da gledaš kako naftni tankeri u mestu okreću u rikverc usred Lamanša.

"Otkrili su kako da pretvore višak telesne masnoće u zlato", izjavio je u iznenadnom naletu razgovetnosti.

"Zezaš se."

"O, da", rekao je. "Ne", ispravio se, "stvarno."

Prešao je pogledom preko sumnjičavog dela publike, što će reći preko svih redom, a za to mu je trebalo izvesno vreme.

"Jeste li vi uopšte bili u Kaliforniji?" pitao je. "Znate li vi šta sve oni tamo rade?"

Tri člana publike rekoše mu da su bili i da priča koještarije.

"Ništa vi niste videli", bio je uporan Artur. "O, da", dodao je, jer je neko ponudio da naruči još jednu rundu.

"Dokaz se", reče on, pokaza sebe i pri tom ne promaši više od desetak centimetara, "nalazi pred vašim očima. Četrnaest sati u transu", rekao je, "u tanku. U transu. Bio sam u tanku. Čini mi se", dodao je posle zamišljene pauze, "da sam to već rekao."

Strpljivo je čekao dok sledeća runda nije u potpunosti podeljena. U glavi je pripremao naredni deo priče, što je trebalo da bude na temu kako tank mora da se orijentiše duž linije povučene pod pravim uglom od severnjače na osnovicu povučenu između Marsa i Venere, i upravo se spremao da se upne da to ispriča kada je odlučio da preskoči celu stvar.

"Dugo", rekao je, "u tanku. U transu." Ozbiljno je pogledao publiku, da se uveri da ga pažljivo slede, a onda nastavio.

"Gde sam ono bio?"

"U transu", reče jedan.

"U tanku", reče drugi.

"O, da", reče Artur. "Hvala. I polako", reče i naže se napred, "polako, polako polako, sav višak masnoće iz vašeg tela... pretvara se...u...", zastao je radi boljeg učinka, "poško... pokoškož... toškožno..." - zastao je da bi došao do daha - "potkožno zlato, koje onda možete da uklonite hirurški. Izlazak iz tanka je pakao. Šta si kazala?"

"Samo sam se nakašljala."

"Čini mi se da sumnjaš u moje reči."

"Samo se nakašljala", potvrdio je bitan deo publike dubokim

brundanjem.

"O, da", reče Artur. "U redu. A onda podelite zaradu..." ponovo je zastao da bi obavio matematiku, "...pola-pola sa alhemičarem. Gomila love!"

Teturavo se obazro po publici i nije mogao da ne primeti nove sumnjičave izraze na njihovim smušenim licima.

Osetio se uvređeno zbog toga.

"Kako bih inače", pitao je, "mogao sebi da dopustim troškove oko spuštanja lica?"

Prijateljske ruke počеше da mu pomažu da pođe kući. "Čujte", pobunio se kada mu hladni februarski vetar zakači lice, "iživljen izgled trenutno je poslednji modni krik u Kaliforniji. Moraš da izgledaš kao da si video Galaksiju. Život, htjedoh reći. Moraš da izgledaš kao da si video život. To sam dobio. Spuštanje lica. Dajte mi osam godina, rekao sam. Nadam se da izgled tridesetogodišnjaka neće ponovo postati moderan, inače sam proćerdao hrpu para."

Utonuo je u tišinu dok su mu prijateljske ruke pomagale putem do kuće.

"Došao juče", mumlao je. "Mnogo mnogo mnogo sam srećan što sam stigao kući. Ili na strašno slično mesto..."

"Razlika u vremenskim zonama", promrmlja jedan od njegovih prijatelja. "Dug je put iz Kalifornije. Skroz te rasturi tokom dan ili dva."

"Ne verujem da je uopšte bio tamo", promrmlja drugi. "Pitam se gde je bio. I šta mu se dogodilo."

Posle nešto spavanja Artur je ustao i malo petljao po kući. Osećao se smušeno i malo potišteno, još rastrojeno zbog putovanja. Pitao se kako da pronađe Feni.

Sedeo je i gledao akvarijum. Ponovo ga je kucnuo, a ovaj je, i pored toga što je bio pun vode i sa malom, žutom, vavilonskom ribicom, koja je nekako utučeno zevala svojim putem po njemu, odzvanjao svojom dubokom i rezonantnom zvonjavom isto onako jasno i hipnotički kao i pre.

Neko pokušava da mi se zahvali, pomisli on. Pitao se ko i zbog čega.

10.

"Treći udarac označiće tačno jedan sat... trideset dva minuta... dvadeset sekundi. Bip... bip... bip."

Ford Prefekt priguši slabašni kikut zburadog zadovoljstva, shvati da nema nikakvog razloga da ga potiskuje i nasmeja se glasnim, zlobnim smehom.

Prebacio je signal koji je stizao sa sub-eta mreže na izvanredni brodski haj-faj sistem, a čudni, nekako tanušni, pevuckavi glas progovori preko kabine sa izuzetnom jasnoćom.

"Treći udarac označiće tačno jedan sat... trideset dva minuta... trideset sekundi. Bip... bip... bip."

Još je malo podesio jačinu zvuka, dok je jednim okom pažljivo pratio brzo promenljivi raspored brojki na displeju broskog kompjutera. Za razdoblje koje je imao na umu, potrošnja energije postajala je značajna. Nije želeo ubistvo na savesti.

"Treći udarac označiće tačno jedan sat... trideset dva minuta... četrdeset sekundi. Bip... bip... bip."

Ponovo je sve proverio po brodiću. Sišao niz kratki hodnik.

"Treći udarac..."

Proturio je glavu u malo, delotvorno, svetlucavo, čelično kupatilo.

"...označiće..."

Tamo je fino zvučalo.

Pogledao je u jednu od sićušnih spavaonica.

"...jedan sat... trideset dva minuta..."

Zvučalo je malo prigušeno. Preko jednog od zvučnika visio je peškir. On skinu peškir.

"...i pedeset sekundi."

Fino.

Proverio je popunjeno spremište tereta i uopšte nije bio zadovoljan zvukom. Na putu se nakupilo previše đubreta. Kročio je nazad i sačekao da se vrata hermetički zabrave. Razbio je poklopac zatvorene kontrolne ploče i pritisnuo dugme za izbacivanje. Nije znao zbog čega mu to ranije nije palo na pamet. Fijukava i bubnjava huka brzo zamre u tišinu. Posle stanke ponovo se čulo blago

šištanje.

Prestalo je.

Sačekao je da se pojavi zeleno svetlo i onda ponovo otvorio vrata prema sada praznom spremištu za teret.

"...jedan sat... trideset tri minuta... i pedeset sekundi."

Vrlo lepo.

"Bip... bip... bip."

Onda je otišao i izveo poslednju, detaljnu proveru prostorije za hibernaciju u slučaju opasnosti, u kojoj je naročito želeo da se čuje.

"Treći udarac označiće tačno jedan sat... trideset četiri..."

Uzdrhtao je dok je virio kroz poklopac prekriven debelim slojem inja na nejasnu masu oblička zatvorenog unutra. Jednog dana, ko zna kada, ono će se probuditi, a kada to učini, želešće da zna tačno vreme. Istina, ne baš lokalno vreme, ali šta mari.

"Treći udarac označiće..."

Izišao je na vrhovima prstiju i vratio se u komandnu kabinu.

"...jedan sat... trideset četiri minuta... dvadeset sekundi."

Glas je zvučao jasno kao da ga čuje sa telefona u Londonu, što nije bio slučaj, ni izdaleka.

Zagledao se napolje, u mastiljavu noć. Zvezda veličine blistave mrvice biskvita koja se videla u daljini bila je Zondostina, ili, kako je bila poznata na svetu sa koga je dolazio onaj nekako tanušni, pevuckavi glas, Zeta Plejada.

Blistavi, narandžasti luk, koji je ispunjavao više od polovine vidnog polja, bila je džinovska gasna planeta Sesefras Magna, kraj koje su se nalazili dokirani gzagzisijski ratni brodovi, a ono što se upravo rađalo nad njenim obzorjem bio je mali, hladni, plavi mesec Epun.

"Treći udarac označiće..."

Dvadeset minuta je sedeo i posmatrao kako se smanjuje razmak između broda i Epuna, dok je brodski kompjuter cedio i gnječio brojke koje će ga uvesti u petlju oko malog meseca, zatvoriti petlju i zadržati ga tamo da orbitira večno skriven.

"...jedan sat... pedeset devet minuta..."

Njegov prvobitni plan bio je da isključi svu signalizaciju i zračenje sa broda, da ga učini što je moguće bliže nevidljivom, izuzev ukoliko pogledate baš pravo u njega, ali onda je došao na jednu pomisao koja mu se više dopadala. Emitovaće usamljeni, neprekidni snop,

tanak poput olovke, kojim će prenositi signal tačnog vremena na planetu sa koje je ovaj poticao, a do koje će ponovo stići tek kada prođu četiri stotine godina, putujući pri tom brzinom svetlosti; tu će, verovatno, izazvati poprilično komešanja kada bude prispeo.

"Bip... bip... bip..."

Iscerio se. Nije voleo da zamišlja sebe kao osobu koja se cereka i kikoće, ali morao je da prizna da se kikoće i cereka već više od pola sata.

"Treći udarac označice..."

Brod je sada bio gotovo savršeno parkiran na večnoj orbiti oko malo poznatog i nikada posećenog meseca. Gotovo savršeno.

Samo je jedna stvar ostala. Ponovo je izveo kompjutersku simulaciju lansiranja malog broskog beg-o-bagija, balansirao akcijama, reakcijama, tangencijalnim silama, svom matematičkom poezijom kretanja, i video da je dobra.

Pre nego što je pošao, pogasio je svetla.

Kada je njegova sićušna spasilačka letelica, oblika cigare, skliznula na početak trodnevnog putovanja do orbitalne svemirske stanice Port Sesefron, nekoliko sekundi je letela niz dugački, poput olovke tanki snop zračenja koji je tek započinjao jedno mnogo duže putovanje.

"Treći udarac označice tačno dva sata... trinaest minuta... pedeset sekundi."

Kikotao se i cerekao. Smejao bi se glasno, ali nije imao dovoljno prostora.

"Bip... bip... bip..."

11.

"A naročito mrzim aprilske pljuskove."

Koliko god da je nedruželjubivo Artur zagroktao, čovek je, izgleda, bio čvrsto rešen da razgovara sa njim. Upitao se da li da ustane i da pređe za drugi sto, ali činilo se da u čitavoj kafeteriji nema nijednog slobodnog. Oštro je mešao svoju kafu.

"Prokleti aprilski pljuskovi. Mrzim, mrzim, mrzim."

Artur namršteno pogleda kroz prozor. Laki, sunčani prah kiše visio je nad auto-putem. Prošla su već dva meseca. Povratak u stari život bio je komično lak. Ljudska sećanja tako su neverovatno kratka, uključujući i njegovo. Osam godina sumanutog lutanja uzduž i popreko Galaksije sada mu nisu izgledali toliko kao ružan san koliko kao film koji je snimio sa TV, pa sada drži kasetu u dnu ormana i ne muči se da je pogleda.

Ali jedno dejstvo se još zadržalo, a to je bila njegova radost što se vratio. Sada kada mu se zemaljska atmosfera konačno zauvek sklopila nad glavom, u šta je, pogrešno, verovao, sve unutar nje pružalo mu je izuzetno zadovoljstvo. Uputivši pogled na srebrnaste kapljice kiše, osetio je da mora da se pobuni.

"E, ja ih volim", rekao je naglo, "i to sve iz očiglednih razloga. Laki su i osvežavajući. Svetlucaju i zbog njih se lepo osećaš."

Čovek prezrivo frknu. "Svi tako kažu", rekao je i namrgodio se.

Bio je kamiondžija. Artur je to znao zbog toga što je njegova otvorena, ničim izazvana izjava glasila: "Ja sam kamiondžija. Mrzim da vozim po kiši. Koja je to ironija, zar ne? Prokleta ironija."

Ukoliko je u toj primedbi bilo ikakvog skrivenog smisla, Artur nije bio u stanju da ga razazna i samo je malo zagroktao, prijateljski, ali ne ohrabrujuće.

Ali to čoveka tada nije odbilo, baš kao ni sada. "To svi kažu o prokletim aprilskim pljuskovima", rekao je. "Tako su prokleta prijatni, tako prokleta osvežavajući, tako divno prokleta vreme."

Nagao se napred i iskrivio lice kao da će da kaže nešto strašno o vladi.

"A ja bi hteo da znam ovo", reče. "Ako će već da bude lepo vreme,

zašto ne može da bude lepo bez proklete kiše?"

Artur odustade. Ostavio je kafu, koja je bila previše vrela da bi se ispila na brzinu i previše gadna da bi se pila kad se ohladi.

"Pa, ode ti", reče on i umesto toga sam ustade. "Zdravo."

Zaustavio se kod prodavnice servisne stanice, a zatim se peške vratio kroz auto-park, uživajući u finoj igri kišnih kapi na svome licu. Čak je, primeti on, blaga duga svetlucala iznad bregova Devona. I u tome je uživao.

Ušao je u svoj izdrndani, ali obožavani, stari, crni golf GTi, zaškripao gumama i krenuo pokraj ostrva benzinskih pumpi klizavim puteljkom koji će ga dovesti do auto-puta.

Grešio je kad je mislio da se atmosfera Zemlje jednom za svagda zatvorila nad njegovom glavom.

Grešio je kada je mislio da će ikada moći da odloži za sobom zamršenu mrežu oklevanja u koju su ga uvukla galaktička putovanja. Grešio je što je mislio da će sada moći da zaboravi da je velika, tvrda, masna, prljava, dugom ukrašena Zemlja na kojoj je živeo samo mikroskopska tačka izgubljena u nezamislivoj beskonačnosti Vaseljene.

I tako je vozio, pevušeći, iako je grešio u pogledu svih tih stvari.

Razlog zbog koga je grešio stajao je kraj klizavog puteljka pod malim kišobranom.

Čeljust mu se razjapi. Istegao je zglob na pedali kočnice i zaokrenuo tako naglo da je gotovo preturio kola.

"Feni!" dreknuo je.

Pošto je za dlaku izbegao da je udari kolima, udario ju je vratima kola kada se nagao preko i otvorio ih prema njoj.

Zakačila su joj ruku i izbila kišobran, koji je zatim počeo divljački da se kotrlja preko puta.

"Sranje", dreknu Artur da bi time sebi pomogao što je bolje moguće, skočio je kroz svoja vrata, za dlaku izbegao da ga ne zgazi 'MekKenin prevoz po svakom vremenu' i gledao u stravi kako umesto toga gazi Fenin kišobran. Kamion odjuri putem i nestade.

Kišobran je ležao kao zgnječeni pauk-kosac koji tužno izdiše na zemlji. Pod blagim udarima vetra malo je podrhtavao.

On ga podiže.

"Ovaj", rekao je. Nije mu se činilo da ima puno smisla da joj ponudi

stvar nazad.

"Otkud znaš moje ime?" pitala je.

"Ovaj, pa..." rekao je. "Čuj, nabaviću ti drugi..."

Pogledao ju je i postepeno se utišao.

Bila je poviša, tamne kose, koja joj je u talasima padala oko bledeg i ozbiljnog lica. Dok je stajala bez pokreta, sama, činila se gotovo uzvišena, poput kipa neke važne, ali nepopularne vrline u vrtu formalnosti. Činilo se da gleda nešto drugo, a ne ono u šta je izgledalo da gleda.

Ali kada bi se nasmešila, kao sada, bilo je to kao da je iznenada doputovala odnekud. Toplina i život potekoše joj u lice, a nemoguće dražestan pokret u telo. Dejstvo je bilo vrlo zbunjujuće, a Artura je baš đavolski pomelo.

Nasmešila se, bacila torbu na zadnje sedište i spustila se na prednje.

"Ne brini za kišobran", reče mu kada je i on seo. "Pripadao je mom bratu, a njemu se sigurno nije dopadao, inače mi ga ne bi dao." Nasmejala se i stavila sigurnosni pojas. "Nisi slučajno prijatelj moga brata?"

"Ne."

Nije postojao nijedan deo nje koji nije izgovorio: 'Dobro.'

Njeno fizičko prisustvo ovde u kolima, njegovim kolima, bilo je za Artura krajnje neobično. Osećao se, kada je lagano krenuo kolima, da jedva uspeva da misli ili da diše, a nadao se da nijedna od tih funkcija nije od životne važnosti za njegovu vožnju, inače su u gadnoj nevolji.

Ono što je, dakle, iskusio u drugim kolima, kolima njenog brata, one noći kada se iscrpljen i zbunjen vratio posle košmarnih godina provedenih na zvezdama, nije bila trenutna neravnoteža, ili, ako je i bila, sada je bio bar dvaput neravnotežniji, te mu se vrlo lako moglo desiti da padne sa onoga na čemu već uravnoteženi ljudi drže ravnotežu.

"I tako..." reče on, u nadi da pokrene razgovor prema uzbudljivom početku.

"Trebalo je da me odveze - moj brat - ali je telefonirao da mi kaže da ne može. Raspitala sam se o autobusima, ali je čovek počeo da gleda u kalendar umesto u red vožnje, pa sam odlučila da stopiram. I

eto."

"Eto."

"I eto mene ovde. A volela bih da znam otkud mi znaš ime."

"Možda bi prvo trebalo da razjasnimo", reče Artur, zagledan preko ramena dok je ubacivao kola u saobraćaj auto-puta, "kuda te vodim." Vrlo blizu, nadao se, ili daleko. Blizu bi značilo da živi blizu njega, daleko bi značilo da može da je vozi sve donde.

"Htela bih do Tauntona", kazala je, "molim te. Ako može. Nije daleko. Mogao bi da me odbaciš kod..."

"Živiš u Tauntonu?" upitao je, nadajući se da mu je pošlo za rukom da zazvuči samo radoznalo, a ne oduševljeno. Taunton je bio divno blizu. Mogao bi...

"Ne, u Londonu", rekla je. "Imam voz za manje od jednog sata."

Bila je to najgora mogućnost. Taunton se nalazio na par minuta vožnje auto-putem. Pitao se šta da radi, i dok se tako pitao u užasu začu sebe kako govori: "Oh, ja te mogu odvesti do Londona. Daj da te odvezem do Londona..."

Smotani idiot. Zašto je, za ime sveta, morao da kaže 'daj' na tako tupav način? Ponašao se kao dvanaestogodišnjak.

"Pošao si za London?" pitala je.

"Ne", reče on, "ali..." Smotani idiot.

"Baš si ljubazan", reče ona, "ali stvarno ne. Volim da putujem vozom." I iznenada je nestala. Ili, tačnije, nestao je onaj deo koji ju je oživeo. Zagledala se kroz prozor u daljinu i nešto je lako pevušila za svoj groš.

Nije mogao da poveruje.

Trideset sekundi razgovora, i već je sve upropastio.

Odrasli ljudi, reče on sebi, protivurečeći vekovima nakupljenog iskustva o načinu ponašanja odraslih ljudi, ne ponašaju se tako.

TAUNTON 5 MILJA, reče znak pored puta.

Tako je zgrabio volan da su se kola zanela. Moraće da uradi nešto dramatično.

"Feni", rekao je.

Oštro ga je pogledala.

"Još mi nisi rekao kako..."

"Čuj", reče Artur, "reći ću ti, iako je priča prilično čudna. Vrlo čudna."

Još ga je gledala, ali nije rekla ništa.

"Čuj..."

"To si već rekao."

"Jesam li? Oh. Moram da ti govorim o nekim stvarima i da ti ispričam neke stvari... priča koju ti moram reći... za nju bi..." Stalno je okolišao. U stvari je želeo da kaže nešto u stilu: 'Tvoje upletene i zamršene kovrdže da rasplićem dok svaka vlas ne bude stajala odvojeno poput bodlji nemirnoga dikobraza', ali nije verovao da bi mogao da istera to do kraja, a i nije mu se dopadalo pominjanje bodljikavog praseta.

"...za nju bi trebalo više od pet milja", odlučio se na kraju nezadovoljno, a uz to je sve izgovorio prilično nespretno.

"Pa..."

"Samo pretpostavimo", rekao je, "samo pretpostavimo..." pojma nije imao šta sad dolazi i zato je pomislio da bi trebalo da naprosto sedne i sluša, "...da postoji neki izuzetan način na koji si mi ti veoma važna, i da sam, iako ti to ne znaš, ja veoma važan tebi, ali sve je propalo zbog toga što imamo na raspolaganju samo pet milja, a pošto sam ja glupi idiot kada treba da kažem nešto veoma važno nekome koga sam tek srećo, a da istovremeno ne počnem da se sudaram sa kamionima, šta bi ti rekla..." bespomoćno se okrenuo i pogledao je, "da... treba da uradim?"

"Pazi na put!" vrisnula je.

"Sranje!"

Za dlaku je izbegao da uleti među sto italijanskih mašina za pranje veša na nemačkom kamionu.

"Čini mi se", reče ona uz trenutni uzdah olakšanja, "da bi trebalo da mi kupiš piće pre nego što mi pođe voz."

12.

Iz nekog razloga postoji nešto vrlo turobno po pabovima u blizini železničkih stanica, neka naročita vrsta prljavštine, posebna vrsta bledila, nalik na boju svinjske paštete.

Ali još gori od svinjske paštete jesu sendviči.

Postoji u Engleskoj uporni stav da je pravljenje zanimljivog, privlačnog sendviča, na bilo koji način prijatnog za jelo, nešto grešno, nešto što samo stranac može da uradi.

'Napravite ih da budu suvi', to je savet zakopan negde u kolektivnoj nacionalnoj svesti, 'napravite ih da budu gumasti. Ako pederčići baš moraju da budu sveži, operite ih jednom nedeljno.'

Jednjem sendviča po pabovima subotom Britanci traže da ispaštaju nacionalne grehe, kakvi god ovi bili. Nije im sasvim jasno kakvi su to gresi, a i ne žele da znaju. Ali kakvi god gresi bili, žestoko ih ispaštaju sendvičima koje prave sami za sebe.

Ako ima ičega goreg od sendviča, onda su to kobasice smeštene odmah pored njih. Beživotne cevi, pune masnoće, plutaju u moru nečega vrućeg i tužnog, stisnute plastičnom pribadačom u obliku kape šefa kuhinje; posmrtno sećanje, oseća čovek, na nekog šefa kuhinje koji je mrzeo svet i umro, zaboravljen i sam među svojim mačkama, na kakvom sporednom stepeništu Stepnija.

Kobasice su za one koji znaju kakvi su im gresi i žele da ispaštaju za nešto posebno.

"Mora da ima nešto bolje", reče Artur.

"Nema vremena", reče Feni, bacivši pogled na sat. "Voz mi polazi za pola sata."

Sedeli su za malim, klimavim stolom. Na njemu se nalazilo nekoliko prljavih čaša i dva nakvašena podmetača za krigle ispisanih vicevima. Artur je doneo Feni sok od paradajza, a sebi pintu žute vode sa mehurićima gasa. I par kobasica. Ni sam nije znao zbog čega. Kupio ih je da nešto radi dok mu se gas sredi u čaši.

Barmen je pljusnuo Arturov kusur u lokvu piva na baru, na čemu mu se Artur zahvalio.

"Dobro", reče Feni i baci pogled na sat, "reci mi to što si imao da mi

kažeš."

Zvučala je izuzetno skeptično, a verovatno se tako i osećala, i Arturovo srce klonu. Osećao je da sveukupno stanje stvari baš i nije najpovoljnije za pokušaj objašnjenja, dok ona tako sedi, najednom hladna i odbojna, da je u nekoj vrsti vantelesnog sna imao telepatski osećaj da je nervni slom koji je pretrpela povezan sa okolnošću da je, iako činjenice to nisu potvrđivale, Zemja bila uništena da bi se napravilo mesta za novu hipersvemirsku obilaznicu, nešto što je na čitavoj Zemlji znao samo on, jer je bio bukvalni očevidac sa vogonskog broda, a da su ga, osim toga, i telo i duša nepodnošljivo boleli za njom i da je želeo da ode u krevet sa njom što je to pre ljudski moguće.

"Feni", počeo je.

"Pitam se da li biste kupili karte za našu tombolu? Malecku?"

Oštro je podigao pogled.

"Da skupimo novac za Endži koja ide u penziju."

"Šta?"

"I treba joj veštački bubreg."

Nad njim se nadnosila pomalo ukočena, mršava, sredovečna žena u napirlitanoj, pletenoj haljini, sa napirlitanom punđicom i napirlitanim osmejkom koji su verovatno mnogo lizali napirlitani kućici.

Držala je blokčić karata za garderobu i limenu posudu za priloge.

"Samo deset penija komad", reče, "tako da možete da kupite čak i dva, a da ne osiromašite!" Štektavo se i kratko nasmejala, a zatim ispustila neobično dug uzdah. Reči 'a da ne osiromašite' očigledno su joj pružile više zadovoljstva nego išta još od kako su joj se tokom rata nabacivali neki vojnici.

"Ovaj, da, u redu", reče Artur, žurno počeo da kopa po džepu i izvadi par novčića.

Izluđujućom sporošću i napirlitanom teatralnošću, ako takva stvar uopšte postoji, žena otcepi dve karte i uruči ih Arturu.

"Zaista se nadam da ćete pobediti", reče sa osmehom koji iznenada sklopi poput naprednog origamija, "nagrade su tako lepe."

"Da, hvala", reče Artur, malo oštro gurnu karte u džep i pogleda na sat.

Okrenuo se Feni.

Isto učini i žena sa srećkama.

"A vi, mlada damo?" upitla je. "To je za Endžin veštački bubreg. Znae, ona ide u penziju. Da?" Uspelo joj je da još više rastegne osmeh preko lica. Uskoro je morala da prestane i da se odmori, inače bi joj se koža rascepila.

"Ovaj, čujte, evo vam", reče Artur i gurnu joj novčić od pedeset penija u nadi da će je to otpremiti.

"Oh, baš smo pri novcu, zar ne?" upita žena uz dugi, nasmejani uzdah. "Dole iz Londona?"

Artur požele da ona ne govori toliko prokleta sporo.

"Ne, u redu je, stvarno", rekao je i mahnuo rukom, a ona poče jezivom odlučnošću da cepa srećke, jednu po jednu.

"Oh, ali morate da dobijete svoje srećke", bila je uporna žena, "inače nećete moći da zahtevate svoju nagradu. Nagrade su vrlo lepe, znate. Baš prigodne."

Artur dograbi srećke i zahvali se što je oštrije mogao.

Žena se ponovo okrete Feni.

"A sad, šta je sa..."

"Ne!" Artur gotovo dreknu. "Te su za nju", objasnio je i pokazao pet novih srećki.

"Oh, shvatam. Baš lepo!"

Izluđujuće se smešila oboma.

"Pa, zaista se nadam da ćete..."

"Da", zareža Artur, "hvala."

Žena najzad ode do stola kraj njihovog. Artur se beznadežno okrete Feni i pade mu kamen sa srca kada je video da se ova tresse od bezglasnog smeha.

Uzdahnuo je i nasmešio se.

"Gde smo ono stali?"

"Zvao si me Feni, a ja sam se upravo spremala da te zamolim da to ne činiš."

"Šta hoćeš time da kažeš?"

Promešala je drvenim štapićem za koktele sok od paradajza.

"Zato sam te pitala da li si prijatelj moga brata. U stvari, polubrata. On je jedini koji me zove Feni, a ja nisam baš oduševljena time."

"Pa onda, kako se..."

"Fenčerč."

"Šta?"

"Fenčerč."

"Fenčerč."

Ozbiljno ga je gledala.

"Da", rekla je, "i sada pazim na tebe kao soko da vidim hoćeš li mi postaviti isto ono glupo pitanje koje mi svi postavljaju sve dok ne poželim da vrištim. Biću skroz-naskroz razočarana ako to učiniš. A osim toga, počecu da vrištim. Zato, pripazi!"

Nasmešila se, rastresla kosu ispred lica i provirila prema njemu iza nje.

"Oh", reče on, "to je malo nepošteno, zar ne?"

"Jeste."

"Lepo."

"Dobro", reče ona kroz smeh, "možeš da me pitaš. Da što pre završimo s time. Bolje nego da me sve vreme zoveš Feni."

"Pretpostavljam da..." reče Artur.

"Ostale su nam samo dve srećke, vidite, a pošto ste bili toliko velikodušni kada sam maločas razgovarala vama..."

"Šta?" zaurla Artur.

Žena sa punđom i osmehom i sada gotovo praznim garderobnim blokom mahala mu je sa poslednje dve srećke ispred nosa.

"Pomislila sam da pružim priliku vama, pošto su nagrade tako lepe."

Poverljivo je nabrala nos.

"Vrlo ukusne. Znam da će vam se dopasti. A to je za Endžin poklon za penziju, shvatate. Želimo da joj damo..."

"Veštački bubreg, da", reče Artur. "Evo."

Pružio joj je još dva novčića po deset penija i uzeo srećke.

Činilo se da je ženi padala na um neka misao. Padala je vrlo polako. Naprosto ste mogli da je vidite kako nailazi, kao dugi talas na peščanoj plaži.

"Oh, Bože", rekla je, "da ja možda ne prekidam nešto?"

Bojažljivo je gvirila prema njima.

"Ne, u redu je", reče Artur. "Sve što ikako može da bude u redu", dodao je, "i jeste u redu."

Sačekao je trenutak, a onda završio: "Hvala."

"Rekoh", kazala je, u oduševljenoj ekstazi brige, "da niste vi kojim slučajem... zaljubljeni?"

"Teško je reći", reče Artur. "Još nismo dobili priliku ni da

porazgovaramo."

Bacio je pogled na Fenčerč. Smešila se.

Žena klimnu sa poverljivim razumevanjem.

"Potrudiću se da saznate nagrade za koji trenutak", rekla je i otišla.

Artur se sa uzdahom okrenu nazad devojci, ustanovivši da je u tom času teško reći da li je u nju zaljubljen.

"Pripremao si se", rekla je, "da mi postaviš pitanje."

"Da", reče Artur.

"Možemo to zajedno, ako hoćeš", nastavi Fenčerč. "Da li su me pronašli..."

"...u korpi..." pridruži joj se Artur.

"...u uredu za nađene stvari..." kazali su zajedno.

"...na stanici Fenčerč", dovršili su.

"A odgovor je", odvrati Fenčerč, "ne."

"Fino", reče Artur.

"Tamo sam začeta."

"Šta?"

"Tamo sam za..."

"U uredu za nađene stvari?" huknu Artur.

"Ne, razume se da ne. Što si šašav. Šta bi moji roditelji radili u uredu za nađene stvari?" upitala je, prilično zapanjena njegovim pitanjem.

"Pa, ne znam", promuca Artur, "odnosno, pre..."

"Bilo je to u redu za kartu."

"U..."

"U redu za kartu. Ili bar tako tvrde. Odbijaju saradnju po tom pitanju. Samo kažu da je naprosto nemoguće poverovati koliko može da postane dosadno u redu za karte na stanici u ulici Fenčerč."

Zamišljeno je pijuckala sok od paradajza i gledala na sat.

Artur je nastavio da krklja još trenutak ili dva.

"Moraću da krenem za minut, dva", reče Fenčerč, "a ti nisi ni počeo da mi pričaš tu strašno neobičnu stvar koju si toliko želeo da skineš s vrata."

"Zašto ne pustiš da te odvezem u London?" upitao je Artur. "Subota je, nemam ništa posebno da radim, pa bih..."

"Ne", reče Fenčerč, "hvala ti, to je baš slatko od tebe, ali ne. Potrebno mi je da budem sama nekoliko dana." Nasmešila se i slegla ramenima.

"Ali..."

"Možeš da mi ispričaš drugi put. Daću ti svoj broj."

Arturovo je srce radilo bum bum tup tup dok je ona zapisivala sedam brojeva na parčetu papira i pružala mu ga.

"A sada možemo da se opustimo", rekla je sa laganim osmehom koji je ispunjavao Artura, sve dok mu se nije učinilo da će od toga prsnuti.

"Fenčerč", rekao je, uživajući u njenom imenu dok ga je izgovarao.

"Ja..."

"Kutija", rekao je tihi glas, "čokoladnih bombona sa likerom, i još, a znam da će vam se to silno dopasti, gramofonska ploča škotske muzike na gajdama..."

"Da, hvala vam, baš lepo..."

"Samo sam mislila da vam ih pokažem", reče žena sa punđom, "pošto ste dole iz Londona..."

Ponosito ih je pružila Arturu da ih pogleda. Video je da su to zaista kutija čokoladnih bombona sa likerom i ploča sa muzikom na gajdama. Baš su bili to što jesu.

"Sada ću vas pustiti da pijete na miru", reče ona i potapša lako Artura po proključalom ramenu, "ali znala sam da biste svakako voleli da vidite."

Artur ponovo spoji pogled s Fenčerčinim i iznenada nije znao šta da kaže. Trenutak je došao i prošao između njih dvoje, ali čitav ritam pokvarila je ta glupa, prokleta žena.

"Ne brini", reče Fenčerč, gledajući ga postojano preko vrha svoje čaše, "prićaćemo ponovo." Otpila je gutljaj.

"Možda", dodala je, "ne bi išlo tako dobro da nije bilo nje." Slabašno se nasmešila i ponovo spustila kosu preko lica.

Bila je to savršena istina.

Morao je da prizna da je to savršena istina.

13.

Te noći, kod kuće, dok je skakao unaokolo, pretvarajući se da usporeno gazi kukuruznim poljem, i pri tom svaki čas prskao u smeh, Artur pomisli da bi čak mogao da podnese da odsluša album gajdaške muzike koji je dobio kao nagradu. Bilo je osam sati i on odluči da natera sebe, da prisili sebe, da odsluša čitavu ploču pre nego što joj telefonira. Možda će to čak i da odloži za sutra. To bi bilo staloženo. Ili možda do sledeće nedelje.

Ne. Bez igara. Želeo ju je i nije mario da li to neko zna. Neopozivo i potpuno ju je želeo, obožavao ju je, žudeo za njom, želeo da učini više stvari nego što za njih postoji naziva.

Zapravo, tokom svog luckastog skakutanja po kući on zateče sebe kako viče stvari kao što su 'Jupi'. Njene oči, njena kosa, njen glas, sve...

Stao je.

Staviće ploču muzike na gajdama. Onda će je pozvati.

A da je možda najpre pozove?

Ne. Evo šta će da uradi. Staviće ploču muzike na gajdama. Odslušaće je celu, svaki njen veštičji vrisak redom. A onda će je pozvati. To je bio ispravan redosled. Eto šta će da uradi.

Plašio se da dodiruje stvari kako ne bi eksplodirale kada to učini.

Podigao je ploču. Nije eksplodirala. Izvukao ju je iz omota. Otvorio je gramofon i uključio pojačalo. Oboje su preživeli. Bleskasto se kikota dok je spuštao iglu na ploču.

Sedeo je i svečano slušao 'Škotskog vojnika'.

Odslušao je 'Emejzing Grejs'.

Odslušao je nešto o nekom tamo Glenu, ili kome već ono beše.

Razmišljao je o svom čudotvornom podnevu.

Upravo su se spremali da pođu, kada ih je pomeo užasni nalet 'ju-huuukanja'. Strašna napirlitana gospoja mahala im je preko sale, nalik na neku glupu pticu slomljenog krila. Svi u pabu okrenuli su se prema njima i činilo se da očekuju nekakav odgovor.

Nisu saslušali deo o tome kako će srećna i zadovoljna biti Endži zbog 4 funte i 30 penija za koliko su joj svi skupa pomogli da se

približi ceni veštačkog bubrega; bili su nejasno svesni da je neko za susednim stolom dobio kutiju čokoladnih bombona sa likerom i trebalo im je trenutak ili dva da shvate činjenicu da ih je gospođa koja je vikala 'ju-hu' pitala imaju li srećku broj 37.

Artur otkri da je ima. Besno je bacio pogled na sat.

Fenčerč ga gurnu.

"Idi", rekla je, "idi i uzmi. Nemoj da budeš mrgud. Održi im lep govor o tome koliko si srećan, a onda možeš da mi telefoniraš i da mi ispričaš kako je bilo. I ja bih htela da čujem ploču. Idi."

Kvrcnula ga je prstom i otišla.

Organizatori su smatrali da je njegov govor prilikom prijema malo previše oduševljen. Na kraju krajeva, reč je bila o običnom albumu gajdaške muzike.

14.

Zvrn zvrn.

Zvrn zvrn.

Zvrn zvrn.

"Alo, da? Da, jest. Aha. Moraćete glasnije, ovde je mlogo galama. Šta?"

Ne, ja samo radim na baru uveče. Ivona radi za ručak, i Džim, on je gazda. Ne, ja nisam bila tu. Šta?"

Moraćete glasnije.

Šta? Ne, ništa ja ne znam o tomboli. Šta?"

Ne, pojma vi ja nemam. Ček' da zovnem Džima."

Devojka sa bara stavi ruku preko slušalice i viknu preko bučnog bara.

"Ej Džime, čova na telefonu priča nešto kako je dobio na tomboli. Govori da je to bila srećka 37 i da je on dobio."

"Ne, bio je ovde u baru neki momak i on je dobio", povika barmen.

"Pita 'el imamo srećku."

"Pa otkud zna da je dobio kad nema ni srećku?"

"Džim kaže otkud znate da ste dobili kad nemate ni srećku. Šta?"

Ponovo je pokrila slušalicu rukom.

"Džime, taj navalio da se dere i psuje. Kaže ima broj na srećki."

"Jašta da ima broj, pa to je bila prokleta tombola, zar ne?"

"On kaže ima neki telefonski broj na srećki."

"Ma spuštaj tu slušalicu i služi mušterije, znaš?"

15.

Osam časovnih zona prema zapadu usamljeni čovek sedeo je na plaži i oplakivao neobjašnjivi gubitak. Mogao je da misli o svom gubitku samo u malim dozama bola, jer čitava stvar bila je prevelika da se podnese odjednom.

Posmatrao je kako dugački, spori talasi Pacifika stižu po pesku, pa je čekao i čekao na ništa za koje je znao da će se desiti. Kada je došlo vreme da se to ne dogodi, ono se, turobno, i nije desilo i tako je popodne promicalo, sunce se spustilo iza dugačke linije mora i dan se svršio.

Plaža je bila plaža koju nećemo imenovati, zbog toga što se tamo nalazila njegova privatna kuća, ali bio je to mali peskoviti potez negde duž stotina milja obale koje se najpre pružaju zapadno od Los Anđelosa. Ovaj grad opisan je u novom izdanju 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju' u jednoj stavki kao 'gadan, grdan, smrdan, prdan, i koja još beše ono reč, i još sve ružne stvari, fuj', a u drugom, dopisanom svega nekoliko sati kasnije, kao 'nalik na nekoliko hiljada kvadratnih milja reklamne pošte 'Ameriken ekspresa', ali bez istog osećaja moralne dubine. Osim toga, vazduh je tu, iz nekog razloga, žut.'

Obala se pruža zapadno, a zatim skreće prema severu do magličastog zaliva San Franciska, koga 'Vodič' opisuje kao 'Zgodno mesto da se poseti. Lako je poverovati da je svako koga sretnete kosmički putnik. To što ćete osnovati novu religiju, za njih je samo drugi način da kažete ČAO. Sve dok se ne sredite i malo ne upoznate sa mestom, najbolje je da odgovarate sa NE na tri od svaka četiri pitanja koja će vam iko postaviti, jer se tamo dešavaju vrlo čudne stvari, od kojih bi neke mogle biti smrtonosne za neopreznog tuđinca.' Stotine vijugavih milja kamenitih hridi i peska, palmi, ogromnih talasa i sunčevih zalazaka opisani su u 'Vodiču' kao: 'Superiška. Mnogo dobro.'

A negde na tom superiška dobrom potezu obale nalazi se kuća tog neutešnog čoveka, muškarca koga mnogi smatraju ludim. Ali jedini razlog tome bio je, kako bi on rekao ljudima, to što je posredi istina.

Jedan od mnogih razloga što su ga ljudi smatrali ludim bila je neobičnost njegove kuće koja je, čak i u zemlji u kojoj je većina kuća neobična na ovaj ili onaj način, bila baš ekstremna u svojoj neobičnosti.

Kuća mu se zvala Izvan ludnice.

Njegovo ime bilo je naprosto Džon Votson, iako je on više voleo da ga zovu - a neki njegovi prijatelji su se sada uz oklevanje i složili s tim - Vonko Normalni.

U njegovoj kući nalazile su se brojne čudne stvari, uključujući tu i sivi, stakleni akvarijum sa osam ugraviranih reči.

Govorićemo o njemu mnogo kasnije - ovo je samo pauza da bismo pogledali zalazak sunca i da bismo rekli da je on takođe bio tu i gledao ga.

Izgubio je sve za čim je mario i sada je jednostavno čekao na propast sveta - ne znajući da je ona već bila i prošla.

16.

Posle ogavne nedelje provedene u pražnjenju kanti za otpatke iza paba u Tauntonu, gde nije uspeo da nađe ništa, nikakvu srećku, nikakav telefonski broj, Artur je probao sve da nađe Fenčerč, a što je više stvari pokušavao, više je nedelja prolazilo.

Besneo je i psovao sebe, sudbinu, svet i svoje vreme. Čak je, u svojoj tuzi i gnevu, otišao i sedeo u kafeteriji servisne stanice na auto-putu u kojoj je bio neposredno pre nego što ju je sreo.

"A naročito sam potišten kad pada sitna kiša."

"Hoćeš li, molim te, da prekineš o sitnoj kiši", zarezha Artur.

"Prekinuo bih ja kada bi ona prekinula da sipi."

"Čuj..."

"Ali ja ću da ti kažem šta će da radi kada prekine da sipi, hoćeš?"

"Ne."

"Šibaće."

"Šta."

"Ima da šiba pljusak."

Artur je preko ruba svoje šoljice kafe gledao tmurni, spoljašnji svet. Bilo je potpuno besmisleno doći na ovo mesto, shvatio je on, a tu ga je dovelo više sujeverje nego logika. Međutim, kao da želi da ga mami nagoveštajem da takve podudarnosti, u stvari, mogu da se dešavaju, sudbina je odabrala da ga ponovo spoji sa kamiondžijom koga je tu sreo prošli put.

Što se više trudio da ne obraća pažnju na njega, otkrivao je da ga sve više uvlači gravitacioni vrtlog čovekovog izluđujućeg razgovora.

"Izgleda", reče Artur nejasno, proklinjući sebe zbog toga što se uopšte bakće da to izgovori, "da popušta."

"Ha!"

Artur sleže ramenima. Trebalo bi da pođe. Eto šta treba da uradi. Treba naprosto da pođe.

"Kiša nikada ne prestaje!" dreknuo je kamiondžija. Tresnuo je pesnicom po stolu, prosuo svoj čaj i stvarno je, na trenutak, izgledalo da se puši.

Čovek ne može da ode a da ne uzvрати na takvu izjavu.

"Naravno da prestaje", reče Artur. Teško da je tu bilo posredi elegantno pobijanje, ali morao je to da kaže.

"Kiša... stalno... pada", besneo je čovek, ponovo lupajući po stolu u ritmu reči.

Artur zavrte glavom.

"Baš je glupo reći da stalno pada..." rekao je.

Čovekove obrve uvređeno skočiše.

"Glupo? Zašto je glupo? Zašto je glupo reći da kiša stalno pada kad stalno pada?"

"Nije padala juče."

"Jeste u Darlingtonu."

Artur zastade, na oprezu.

"Hoćeš da me pitaš gde sam bio juče?" upita čovek. "Ha?"

"Ne", reče Artur.

"Ali pretpostavljam da možeš da pogodiš."

"Zar."

"Počinje sa D."

"Je li."

"A tamo ti je pišalo na sve strane, ja da ti kažem."

"Ma nemoj tu da sediš, drugar", reče veselo Arturu jedan neznanac u kabanici koji je prolazio tuda. "To ti je kutak za olujne oblake. Rezervisano posebno za našeg starog 'Kiša pada, trava raste'. Ima jedno takvo mesto u svakom drumskom kafiću odavde sve do sunčane Danske. Vozi dalje i ne osvrći se, to ti je moj savet. To ti i mi svi radimo. Kako posao, Robe? Šljakaš? Jesi li stavio gume za vlažan teren? Ha, ha!"

Produžio je dalje i otišao da nekom za obližnjim stolom ispriča vic o Brit Ekland.

"Vidiš, niko od te kopiladi ne shvata me ozbiljno", reče Rob MekKena. "Ali", mračno je dodao, nagao se napred i zakolutao očima, "svi znaju da je istina."

Artur se namrštio.

"Kao moja žena", prošištao je jedini vlasnik 'MekKeninog prevoza za svako vreme'. "Priča da je sve to besmislica i da dižem galamu i kukam ni zbog čega, ali", dramatično je zastao i sevnuo opasnim pogledom, "uvek unosi veš u kuću kada joj telefoniram da stižem kući!" Mahnuo je kašičicom. "Šta kažeš na to?"

"Pa..."

"Imam beležnicu", produžio je. "Imam beležnicu. Dnevnik. Vodim ga petnaest godina. Ima svako svaki jedno mesto na kom sam ikada bio. Svaki dan. Beležim i kakvo je bilo vreme. A bilo je neprekidno", zareža on, "grozno. Bio sam po celoj Engleskoj, Škotskoj, Velsu. Po čitavom kontinentu, Italiji, Nemačkoj, tamo-amo do Danske, bio sam u Jugoslaviji. Sve je zabeleženo i ucrtano. Čak i kada sam otišao u posetu mom bratu", dodao je "u Sietl."

"Pa", reče Artur i podiže se da najzad pođe, "možda bi najbolje bilo kada bi to nekome pokazao."

"I hoću", reče Rob MekKena.

To je i učinio.

17.

Jad. Utučenost. Još jada i utučenosti. Bio mu je potreban nekakav projekat i zato je zadao sebi jedan.

Pronaći će gde mu se nalazila pećina.

Na preistorijskoj Zemlji živeo je u pećini, ne u lepoj pećini, u bednoj pećini, ali... Nije bilo nikakvog 'ali'. Bila je to potpuno bedna pećina i on ju je mrzeo. Ali živeo je u njoj četiri godine, što ju je pretvorilo u neku vrstu doma, a čovek voli da vodi računa o svojim domovima. Artur Dent je bio takav čovek i zato je otišao u Ekseter da kupi kompjuter.

To je bilo ono što mu je stvarno bilo potrebno, razume se: kompjuter. Ali osetio je da mora da ima neku ozbiljnu svrhu na umu pre nego što ode i ispovrta gomilu zelembaća na nešto što bi ljudi inače mogli pogrešno shvatiti kao običnu igračku. I tako je to bila njegova ozbiljna svrha: da odredi tačan položaj pećine na preistorijskoj Zemlji. Objasnio je to čoveku u prodavnici.

"Zašto?" upita čovek u prodavnici.

To je bilo ono nezgodno pitanje.

"U redu, preskočite to", reče čovek u prodavnici. "Kako?"

"Pa, ja sam se nadao da biste mi vi mogli pomoći u tome."

Čovek uzdahnu, a ramena mu se obesise.

"Imate li dosta iskustva sa kompjuterima?"

Artur se upita da li da pomene Edija, broskog kompjutera na 'Zlatnom srcu', koji bi čitav posao završio za sekund, odnosno 'Duboku Misao', ili... ali odlučio je da to ne učini.

"Ne", rekao je.

"Biće, izgleda, zabavno popodne", reče čovek u prodavnici, ali to je kazao samo u sebi.

Ipak, Artur je kupio jedan 'Epl'. Tokom nekoliko dana nabavio je i nešto astronomskog softvera, pa je iscrtavao kretanje zvezda, pravio male, grube dijagrame o tome kako mu se činilo da se seća da su izgledale zvezde na nebu kada bi noću pogledao iz svoje pećine, i na tome je marljivo radio nedeljama, veselo odlajući zaključak do koga je znao da će neodložno doći - naime, da je čitav projekat u

potpunosti smešan.

Grubi crteži po sećanju bili su beskorisni. Nije čak znao ni koliko je prošlo, osim svojevremene grube procene Forda Prefekta da je bilo 'nekoliko miliona godina', a i, naprosto, nije znao potrebnu matematiku.

Pa ipak, na kraju je razradio metod koji će dati bar neki ishod. Odlučio je da ne obraća pažnju na činjenicu da bi sa tom neverovatnom zbrkom pojednostavljenih postupaka, divljih približnosti i tajanstvenih nagađanja koje je koristio bio srećan da pogodi pravu galaksiju, pa se dao na posao i došao do rezultata.

Nazvaće ga pravim rezultatom. Ko zna?

I odista, kako se zgodilo, milijardama nedokučivih igri sudbine, pogodio je baš onaj pravi rezultat, iako on to, razume se, nikada neće saznati. Naprosto je otišao do Londona i kucnuo na odgovarajuća vrata.

"Oh, mislila sam da ćeš prvo da mi telefoniraš."

Artur zinu od zaprepašćenja.

"Možeš da uđeš samo na par minuta", rekla je Fenčerč. "Upravo izlazim."

18.

Letnji dan u Ajlingtonu pun je turobnog ječanja mašinerije za popravku antikviteta.

Fenčerč je bila neodložno zauzeta to popodne, tako da je Artur lutao u izmaglici blaženstva i razgledao izloge prodavnica koje su, u Ajlingtonu, jedna krajnje korisna gomila, što će vam rado potvrditi svako kome su redovno potrebne stare stolarske alatke, šlemovi iz Burskog rata, mreže, kancelarijski nameštaj ili, pak, riba.

Sunce je udaralo u krovne vrtove. Udaralo je arhitekta i vodoinstalatera. Udaralo je advokate i provalnike. Udaralo je pice. Naročito je udaralo agente za ostavštine.

Udaralo je i Artura dok je ulazio u renoviranu prodavnicu nameštaja. "Zanimljiva zgrada", veselo će vlasnik. "Ovde je podrum sa tajnim prolazom koji ga povezuje sa obližnjim pabom. Navodno je sagrađen za princa namesnika, da bi ovaj mogao da pobegne kada zatreba."

"Hoćete da kažete, u slučaju da ga neko uhvati kako kupuje furnirani nameštaj od jelovine", reče Artur.

"Ne", odvrati vlasnik, "ne iz tog razloga."

"Moraćete da me izvinite", reče Artur. "Strašno sam srećan."

"Shvatam."

Lutao je kao u magli i zatekao se pred uredima 'Grinpisa'. Prisetio se sadržine svoje fascikle označene sa 'Ovo treba uraditi - hitno!' koju u međuvremenu nije ni dodirnuo. Umarširao je sa veselim osmehom na licu i rekao da je došao da im da malo novca kao pomoć za oslobađanje delfina."

"Mnogo smešno", rekoše mu, "briši."

To baš i nije bio odgovor koji je očekivao, i zato je pokušao ponovo. Ovoga puta su se ozbiljno razbesneli na njega, pa je naprosto ostavio nešto novca i ponovo se obreo na suncu.

Nešto posle šest vratio se do Fenčerčine kuće u uskom prolazu, držeći u ruci bocu šampanjca.

"Drž' ovo", reče ona, gurnu mu u ruku debeo konopac i nestade unutra kroz velika, bela, drvena vrata sa kojih je na crnoj gvozdenoj šipki visio masivni katanac.

Kuća je bila mala preuređena staja u malom industrijskom prolazu iza napuštene Kraljevske poljoprivredne dvorane Ajlingtona. Osim velikih štalskih vrata imala je i normalna ulazna vrata od otmeno lakiranih drvenih ploča sa crnim zvekirom u vidu delfina. Jedna čudna stvar u vezi sa tim vratima bio je njihov prag, koji se nalazio na visini od devet stopa, jer su vrata bila postavljena na gornji od dva sprata i verovatno su prvobitno korišćena za dovlačenje sena gladnim konjima.

Stari čekrk visio je iz zida nad vratima, a uže koje je držao Artur bilo je prebačeno preko njega. Na drugom kraju užeta visilo je violončelo. Vrata mu se otvoriše iznad glave.

"U redu", reče Fenčerč, "povuci uže, umiri violončelo i dodaj mi ga."

Povukao je uže, umirio violončelo.

"Ne mogu ponovo da povučem uže", rekao je, "a da ne pustim violončelo."

Fenčerč se naže.

"Ja umirujem violončelo", rekla je. "Ti povuci uže."

Violončelo se izravna sa pragom, lako se njišući, i Fenčerč ga uvuče unutra.

"Dođi i ti gore", pozvala je.

Artur podiže kesu sa robom i uđe kroz vrata štale, a u ušima mu je zujalo.

Donja prostorija, koju je nakratko video već ranije, bila je prilično nesređena i puna starudija. Tu se nalazio stari gvozdeni valjak za glačanje rublja, a u jednom uglu stajala je iznenađujuće velika gomila sudopera. Bila su tu - Artur se na trenutak uplaši kada ih je video - i dečja kolica, ali izgledala su vrlo stara i bez snebivanja ispunjena knjigama.

Pod je takođe delovao staro: zamazani beton sa zanosnim pukotinama. U stvari, to je bila mera Arturovog raspoloženja dok se peo uz staro, klimavo, drveno stepenište u daljem kraju. Čak mu se i ispucali betonski pod činio gotovo nepodnošljivo senzualan.

"Moj prijatelj arhitekta stalno mi priča kako bi mogao da napravi divne stvari sa ovim mestom", reče Fenčerč neobaveznim tonom.

"Stalno navraća, stoji sav zapanjen i zadivljen i mrmlija o prostoru, objektima, događajima i divnim osobinama svetlosti, a zatim kaže da mu treba olovka, pa ga nema nedeljama. Divne stvari, prema tome,

do sada nikako da se dogode."

U stvari, pomislio je Artur kada se obazro, gornja soba je ionako bila bar umereno divna. Bila je jednostavno ukrašena, opremljena stvarima napravljenim od jastučića i stereo stubom sa zvučnicima koji bi ostavili utisak i na momke što su podigli Stounhendž.

Bilo je cveća koje je delovalo bledo i slika koje su izgledale zanimljive.

Pod krovom je bila smeštena neka vrsta galerijske dogradnje u kojoj su se nalazili krevet i kupatilo, u koje bi, objasnila je Fenčerč, mogao da zafrijačiš mačku. "Ali", dodala je, "samo ako je reč o srazmerno strpljivoj mački kojoj ne smeta par gadnih pukotina na lobanji. I tako. Tu si."

"Da."

Gledali su se jedan trenutak.

Taj trenutak postao je nešto duži trenutak, i iznenada je to bio jedan vrlo dug trenutak, tako dug da naprosto nisi znao da kažeš odakle sve to vreme.

Za Artura, koji je obično težio da se oseća neprijatno kada je predmet pažnje drugih, pa makar bio ostavljen nasamo u pogonu za proizvodnju švajcarskog sira, taj trenutak predstavljao je produženo otkrovenje. Iznenada se osetio kao okovana životinja iz zoološkog vrta koja se budi jednog jutra i otkriva da su joj se vrata kaveza tiho odškrinula i da se savana pruža pred njom, siva i ružičasta pod dalekim suncem koje se rađa, dok se svuda unaokolo bude neki novi zvuci.

Pitao se kakvi su to novi zvuci, dok je gledao njeno lice koje se otvoreno čudilo i njene oči nasmejane uzajamnim iznenađenjem.

Nije shvatao da ti to život govori svojim glasom, glasom koji ti daje odgovore na pitanja koja mu neprekidno postavljaš, nije svesno primećivao niti prepoznavao njegove tonove, sve dok mu sada nije rekao nešto što mu nije rekao nikada ranije, a to je bilo 'Da'.

Fenčerčin pogled najzad se spusti i ona jedva primetno odmahnu glavom.

"Znam", rekla je. "Moram da upamtim", dodala je, "da si ti od onih ljudi koji ne mogu da zadrže u ruci ni obično parče hartije a da njime ne dobiju na tomboli."

Okrenula se.

"Hajde da prošetamo", rekla je brzo. "Do Hajd Parka. Presvući ću se u nešto manje neudobno."

Sada je bila obučena u tamnu odeću poprilično strogih linija, ne naročito dobro oblikovanu, i nije joj Bog zna kako stajala.

"Nosim je posebno za svog nastavnika violončela", rekla je. "On je fini, stari momak, ali ponekad mi se čini da ga sve to gudanje previše uzbuđuje. Silazim dole za trenutak."

Lako je potrčala uz stepenice do galerije i viknula dole: "Stavi bocu u frižider za kasnije."

Kada je gurnuo bocu šampanjca u vrata frižidera, primetio je da ima pored sebe istovetnu bliznakinju.

Otišao je do prozora i pogledao kroz njega. Okrenuo se i razgledao njene ploče. Odozgo je čuo šuštanje njene odeće dok pada na pod. Raspravljao je sa sobom o tome kakva je on, zapravo, osoba. Rekao je sebi vrlo čvrsto da će bar u tom trenutku držati pogled čvrsto i uporno prikovan za rubove njenih ploča, čitati nazive, bez ikakvog davanja ocena, brojati te proklete stvari ako mora. Držaće glavu dole.

U tome je potpuno, sasvim i bedno zakazao.

Gledala ga je odozgo takvom silinom kao da jedva primećuje da je gleda. Onda je iznenada zavrtela glavom, nabacila na sebe laku letnju haljinu i brzo nestala u kupatilu.

Izišla je trenutak kasnije, sva nasmešena i sa šeširom za sunce, pa je čudnovatom lakoćom sišla niz stepenice, kao da je reč o nekoj neobičnoj vrsti plesnih pokreta. Videla je da je to primetio i lagano je nakrivila glavu u stranu.

"Sviđa ti se?" upitla je.

"Izgledaš božanstveno", odvratio je jednostavno, zbog toga što je to bilo istina.

"Hmmm", primetila je, kao da joj, u stvari, nije odgovorio na pitanje. Zatvorila je vrata prema spratu, koja su sve vreme bila otvorena, i obazrela se po sobici da vidi da li je sve u valjanom stanju da može neko vreme da ostane samo. Arturov pogled sledio je njen, i dok je on gledao u drugom pravcu, ona izvadi nešto iz ladice i gurnu u platnenu turbu koju je nosila.

Artur je ponovo pogleda.

"Spremna?"

"Jesi li znao?" upitala je sa blago zbunjenim osmehom, "da sa mnom nešto nije u redu?"

Njena otvorenost zateče Artura nespremnog.

"Pa", rekao je, "čuo sam neke neodređene..."

"Pitam se koliko stvarno znaš o meni", rekla je. "Ako si to čuo tamo gde ja mislim da si čuo, onda nije reč o tome. Rasel voli da izmišlja stvari, zato što ne ume da se snađe sa njihovim stvarnim stanjem."

Trzaj brige prože Artura.

"Pa šta je onda?" upitao je. "Možeš li da mi kažeš?"

"Bez brige", rekla je, "nije ništa strašno. Samo neobično. Vrlo, vrlo neobično."

Dodirnula mu je ruku, a onda se nagla napred i kratko ga poljubila.

"Baš me zanima", rekla je, "da li ćeš uspeti da otkriješ večeras šta je to."

Artur se oseti kao da ga je neko lupnuo po onom mestu na kome odjekuje dubokom, talasavom zvonjavom što ju je ispustio njegov sivi akvarijum kada ga je kvrcnuo noktom.

19.

Forda Prefekta nerviralo je to što stalno mora da se budi uz zvuk paljbe vatrenog oružja.

Izvukao se iz servisnog tunela koji je prepravio u ležaj za sebe tako što je razmontirao deo najbučnije mašinerije i obložio ga peškirimima. Spustio se niz prilazno stepenište i započeo mrgodno lunjanje hodnicima.

Delovali su klaustrofobično i bili su slabo osvetljeni, a ono malo svetla u njima neprestano je treptalo i žmirkalo dok je energija kuljala ovuda i onuda kroz brod, izazivajući teško drmusanje i hrapave, brundave zvuke. Ali to nije bilo to.

Zastao je i pribio se uza zid kada je nešto nalik na malu, srebrnu bušilicu proletelo kraj njega niz slabo osvetljen hodnik, ispuštajući ogavan, prodoran zvižduk. Ni to nije bilo to.

S mukom se provukao kroz pregradna vrata i našao se u većem hodniku, iako i dalje slabo osvetljenom.

Brod se zatrese. To je radio već poduže vreme, ali ovo je bilo gore. Mali vod robota prođe uz strašno čangrljanje.

Ali ni to nije to.

Dim oštrog zadaha dizao se sa jednog kraja hodnika, i zato on pođe u suprotnom smeru.

Prošao je kraj niza osmatračkih monitora ugrađenih u zid ispod ploča kaljenog, pa ipak gadno izgrebanog pleksija.

Jedan od njih prikazivao je neku groznu zelenu i ljuskavu reptilsku priliku koja je bulaznila i urlala o pojedinačnom prenosivom glasačkom sistemu. Bilo je teško zaključiti da li je za ili protiv njega, ali su joj osećanja u tom pogledu očigledno bila vrlo jaka. Ford utiša zvuk.

Ali to nije bilo to.

Prošao je kraj još jednog monitora. Prikazivao je reklamu za neku vrstu zubne paste zahvaljujući kojoj ćeš se navodno osećati slobodnije. Uz to je išla neka ogavna, bučna muzika, ali ni to nije bilo to.

Naišao je na još jedan, mnogo veći trodimenzioni ekran koji je

gledao na spoljašnjost velikog, srebrnog gzagzijanskog broda.

Dok je gledao, hiljadu užasno naoružanih robotskih zvezdanih krstarica Zirzla munjevito se obruši iza tamne senke meseca, dok su im se obrisi ocrtavali pred zaslepljujućim diskom zvezde Gzagzis, a brod u istom trenutku iz svih otvora ispusti na njih zlokobni blesak jezivih, neshvatljivih sila.

To je bilo to.

Ford iznervirano zavrte glavom i protrlja oči. Zatim opkorači upropašćeno telo jednog mutno srebrnastog robota koji je očigledno nedavno goreo, ali se sada dovoljno ohladio da na njemu može da se sedi.

Zevnuo je i izvadio iz torbice svoj primerak 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju'. Aktivirao je ekran i stao da nasumce lista po stavkama nivoa tri i četiri. Tražio je neki delotvoran lek protiv nesanice. Našao je ODMOR i pretpostavio da je to stavka koja mu je potrebna. Našao je ODMOR I OPORAVAK i upravo se spremio da produži, kada mu na um pade bolja zamisao. Digao je pogled prema ekranu monitora. Bitka je svake sekunde divljala sve većom žestinom i buka je bila užasna. Brod je poskakivao, vrištao i tresao se na svaki novi primljeni ili zadati udar neopisive energije.

Ponovo je spustio pogled na 'Vodič' i prelistao popis najverovatnijih lokacija. Iznenada se nasmejao i ponovo počeo da kopa po torbici.

Izvukao je mali modul za sabijanje memorije, obrisao sa njega mrvice biskvita i končice i uključio ga u interfejs na zadnjoj strani 'Vodiča'.

Kada su sve informacije koje je smatrao bitnim bile sabijene unutar modula, on ga izvadi, lako zabaci na dlanu, gurnu 'Vodič' u torbicu, isceri se i pođe u potragu za memorijskim blokovima brodskog kompjutera.

20.

"Sunce se leti spušta nisko s večeri, naročito po parkovima", rekao je glas ozbiljno, "ponajpre stoga da učini uočljivijim poskakivanje devojačkih grudi. Ubeđen sam da je to istina."

Artur i Fenčerč se na to zakikotaše jedno drugom. Na trenutak ga je čvršće stisla.

"I siguran sam", reče kovrdžavi, tršavi momak, dugačkog, tankog nosa, koji je to izlagao sa klupe kraj Serpentine, "da bi se posle pažljive razrade ovog argumenta došlo do zaključka da on savršenom prirodnošću i logikom sledi iz svega", ubeđivao je on svog tamnokosog sadruga koji je sedeo na klupi pored njega, sav ojađen zbog svojih bubuljica, "o čemu je pričao Darwin. To je sigurno. To je neosporno. I", dodao je, "mnogo mi se dopada."

Oštro se okrenuo i zažmirkao na Fenčerč kroz naočare. Artur je okrenu u drugom pravcu, osetivši kako se ona trese bez glasa.

"Sledeći pokušaj", rekla je kada je prestala da se kikoće, "pogađaj."

"U redu", rekao je, "tvoj lakat. Tvoj levi lakat. Nešto nije u redu s tvojim levim laktom."

"Opet greška", rekla je, "potpuna greška. Potpuno si na pogrešnom koloseku."

Letnje sunce tonulo je kroz drveće, kao da je... hajde da ne traćimo reči. Hajd Park je zapanjujući. U njemu je sve zapanjujuće osim smeća ponedeljkom izjutra. Čak su i patke zapanjujuće. Ko god može da prođe kroz Hajd Park u letnje veče i da time ne bude dirnut, verovatno prolazi u ambulantnim kolima sa ćebetom navučeni preko lica.

To je park u kome ljudi rade čudnije stvari nego po drugim mestima. Artur i Fenčerč naišli su na čoveka u šorcu koji je vežbao gajde pod drvetom. Gajdaš zastade da bi oterao dvoje Amerikanaca koji su dobroćudno pokušali da mu spuste par novčića na kutiju od gajdi.

"Ne", dreknuo je na njih, "gubite se! Samo vežbam."

Počeo je odlučno da naduvava gajde, ali čak ni buka koju je to pravilo nije mogla da im pokvari raspoloženje.

Artur obavi ruke oko njenog struka, a onda ih lagano spusti niže.

"Ovo bi, izgleda, mogla da bude tvoja guza", rekao je posle izvesnog vremena. "Čini mi se da je sa njom sve u potpunom redu."

"Da", složila se, "nema ničeg lošeg u vezi sa mojom guzom."

Počeli su da se ljube, a onda su to činili toliko dugo da je gajdaš konačno otišao da vežba sa druge strane drveta.

"Ispričaću ti jednu priču", reče Artur.

"Dobro."

Našli su parče travnjaka srazmerno slobodno od parova koji su bukvalno ležali jedno drugom na glavi i gledali zapanjujuće patke, kao i nisko sunce koje se isknilo na vodi ispod zapanjujućih pataka.

"Priču?" reče Fenčerč i pripi njegovu ruku uz sebe.

"Koja će ti reći nešto o tome kakve se stvari meni događaju. Živa istina.

Znaš da ponekad ljudi pričaju priče o nečem što se navodno desilo najboljem prijatelju rođaka njihove žene, a u stvari ih je verovatno neko duž te linije izmislio.

Pa, stvar liči na jednu od tih priča, osim što se stvarno desila, a ja znam da se stvarno desila, jer je osoba kojoj se stvarno desila niko drugi do ja lično."

"Kao listić od tombole."

Artur se nasmeja. "Da. Trebalo je da uhvatim voz", produžio je.

"Stigao sam na stanicu..."

"Jesam li ti pričala", prekinula ga je Fenčerč, "šta se desilo mojim roditeljima na stanici?"

"Da", reče Artur, "jesi."

"Samo proveravam."

Artur baci pogled na sat. "Čini bi se da bi trebalo da razmislimo o tome da se vratimo", rekao je.

"Pričaj mi priču", reče Fenčerč odlučno. "Stigao si na stanicu."

"Poranio sam jedno dvadeset minuta. Pogrešio sam vreme polaska voza. Pretpostavljam da je bar podjednako moguće", dodao je posle trenutka razmišljanja, "da je Britanska železnica pogrešila vreme polaska voza. Nije mi to do sada palo na pamet."

"Produži", nasmejala se Fenčerč.

"I tako sam kupio novine, da rešavam ukrštene reči, i otišao do bifea da popijem šoljicu kafe."

"Rešavaš ukrštene reči?"

"Da."

"Koje?"

"Obično u 'Gardijanu'."

"Meni se čini da previše pametuju. Više mi se dopada 'Tajms'. Jesi li ih rešio?"

"Šta?"

"Ukrštene reči u 'Gardijanu'."

"Nisam dobio priliku ni da ih pogledam", reče Artur, "I dalje pokušavam da kupim kafu."

"Dobro onda. Kupi kafu."

"Kupujem je. Isto tako", reče Artur, "kupujem neke kekse."

"Koje?"

"'Rič Ti'."

"Dobar izbor."

"Meni se dopadaju. Natovaren svim tim stvarima, odlazim i sedam za sto. I nemoj da me pitaš kakav je sto bio jer je od tada već prošlo izvesno vreme pa ne mogu da se setim. Verovatno je bio okrugao."

"U redu."

"Onda da ti opišem okolnosti. Ja sedim za stolom. Sa moje leve strane, novine. Sa moje desne strane, šoljica kafe. Nasred stola, kutija keksa."

"Vidim ih savršeno."

"Ali ne vidiš", reče Artur, "zbog toga što ga do sada nisam pomenuo, tipa koji već sedi za stolom. Sedi tamo nasuprot meni."

"Kako izgleda?"

"Savršeno obično. Aktovka. Poslovno odelo. Nije delovao", reče Artur, "kao da bi uradio išta čudno."

"Ah. Znam tu vrstu. Šta je uradio?"

"Uradio je ovo. Nagao se preko stola, podigao kutiju keksa, rascepio je, izvadio jedan keks i..."

"Šta?"

"Pojeo ga."

"Šta?"

"On ga je pojeo."

Fenčerč ga je zaprepašćeno gledala. "Šta si, za ime sveta, ti na to učinio?"

"Pa, u datim okolnostima učinio sam ono što bi učinio svaki Englez

crvene krvi. Osetio sam poriv", reče Artur, "da to prenebregnem."

"Šta? Zašto?"

"Pa, to nije jedna od onih situacija za koje nas uče, zar ne? Pretražio sam svoju dušu i otkrio da u čitavom mom obrazovanju, iskustvu, čak ni u iskonskim nagonima, nema ničega što bi mi reklo kako da reagujem kada mi neko naprosto, hladno, sedeći ispred mene, ukrade jedan keks."

"Pa, mogao si..." Fenčerč razmisli o tome. "Moram da priznam da ni ja nisam sigurna šta bih uradila. I šta se desilo?"

"Besno sam gledao ukrštenicu", reče Artur. "Nisam mogao da rešim ni reč, uzeo sam gutljaj kafe, bila je previše vruća da se pije, tako da tu ništa nisam mogao da učinim. Uzdržavao sam se. Uzeo sam i ja jedan keks, upinjući se svom silom da ne primetim", dodao je, "da se kutija već otvorila na tajanstven način..."

"Ali ti se odupireš, najtežim putem."

"Na svoj način, da. Pojeo sam keks. Pojeo sam ga vrlo odlučno i primetno, tako da on ne bi ni najmanje posumnjao šta to, zapravo, radim. Ja kada pojedem keks", reče Artur, "taj je stvarno pojeđen."

"A šta je on uradio?"

"Uzeo je još jedan. Časna reč", ubeđivao ju je Artur. "Tačno se to desilo. Uzeo je još jedan keks i pojeo ga. Jasno kao dan. Sigurno kao što mi sad sedimo ovde na travi."

Fenčerč se nelagodno promeškolji.

"A problem je bio u tome", reče Artur, "pošto mu nisam rekao prvi put, nekako mi je bilo još teže da to pomenem u sledećem navratu. Šta da kažem. 'Izvinite... Ne mogu da ne primetim, ovaj...' Ne vredi. Ne, pravio sam se da ga ne vidim, ako ništa drugo, još oštrije nego prvi put."

"Moj čovek..."

"Pogledao sam ukrštenicu, ponovo, i dalje nisam mogao ni makac, a time sam pokazao nešto od onog duha koji je ispoljio Henrih V na dan svetog Krispina..."

"Šta?"

"Ponovo sam ušao u boj. Uzeo sam", reče Artur, "još jedan biskvit. I na trenutak oči su nam se srele."

"Ovako?"

"Da, ovaj, ne, ne baš tako. Ali su se srele. Samo na trenutak. I

obojica smo skrenuli pogled. Ali ja ti tvrdim", reče Artur, "da se u vazduhu osećao elektricitet. Da je nad stolom malo po malo rastao pritisak. Otprilike u tom trenutku."

"Mogu da zamislim."

"Tako smo dokusurili čitavu kutiju. On, ja, on, ja..."

"Čitavu kutiju?"

"Pa bilo je samo osam komada, ali je izgledalo kao da u toj tački preživljavamo čitav jedan život keksa. Gladijatori teško da su imali gore trenutke."

"Gladijatori", reče Fenčerč, "bi to morali da rade po suncu. Fizički napornije."

"To mu dođe to. Elem, kada je najzad prazna kutija ležala mrtva između nas, čovek je najzad ustao, učinivši najgore što je mogao, pa je otišao. Ispustio sam uzdah olakšanja, razume se. Dogodilo se da je moj voz najavljen trenutak ili dva kasnije, pa sam dovršio kafu, ustao, podigao novine, a pod novinama..."

"Da?"

"Bili su moji keksi."

"Šta?" upita Fenčerč. "Šta?"

"Istina."

"Ne!" Izgubila je dah i počela da se valja po travi od smeha.

Ponovo je sela.

"Ti si potpuno šaškast", viknula je, "gotovo sasvim i u potpunosti lucnuta osoba."

Gurnula ga je na leđa, otkotrljala se preko njega, poljubila ga i ponovo se skotrljala. Iznenadio se koliko je laka.

"A sad ti meni ispričaj priču."

"Učinilo mi se", rekla je ponovo niskim, šaptavim glasom, "da ti je strašno stalo da se vratiš."

"Bez žurbe", rekao je živahno, "hoću da ti meni ispričaš priču."

Zagledala se preko jezera i zamislila.

"Dobro", rekla je, "vrlo je kratka. I nije smešna kao tvoja, ali... svejedno."

Spustila je pogled. Artur je mogao da oseti da je to jedan od onih trenutaka. Vazduh kao da se zaustavio oko njih i čekao. Artur požele da se vazduh malo skloni i gleda svoja posla.

"Kada sam bila mala", rekla je. "Ta vrsta priča uvek tako počinje,

jel'da, 'kada sam bila mala...' Svejedno. Ovo je tačka u kojoj devojka iznenada kaže 'kada sam bila mala' i počne da se rasterećuje. Stigli smo do te tačke. Kada sam bila mala imala sam sliku koja je visila nad uzglavljem mog kreveta... Kako ti se čini do sada?"

"Dopada mi se. Dobro se razvija. Rano i na prirodan način uvodiš zanimanje za krevet. Verovatno bismo mogli malo da je razradimo tom slikom."

"Bila je to jedna od onih slika koju bi deca trebalo da vole", rekla je, "ali ona to ne čine. Puna dražesnih životinjica koje čine dražesne stvarčice, znaš?"

"Znam. I mene su progonili takvima. Zečiči u jelečićima."

"Tačno tako. Ti zečiči su se, u stvari, nalazili na splavu, kao i probrani pacovi i sove. Možda je čak bio i jedan irvas."

"Na splavu."

"Na splavu. I jedan dečak je sedeo na splavu."

"Među zekama u jelečićima, sovama i irvasom."

"Tačno tamo. Dečak vesele, ciganske, razbarušene prirode."

"Uf."

"Ta me je slika brinula, moram da kažem. Pred splavom je plivala jedna vidra i ja sam ležala noću budna i brinula se zbog te vidre što mora da vuče splav sa svim tim bednim životinjama na njemu, koje čak ne bi trebalo ni da se nalaze na splavu, a vidra je imala tako tanak rep da to vuče, pa sam mislila da mora da je boli što mora sve vreme da vuče. To me je brinulo. Ne strašno, već samo neodređeno, ali sve vreme.

A onda, jednog dana - a upamti da sam tu sliku gledala iz noći u noć godinama - iznenada sam primetila da splav ima jedro. Nisam ga uopšte videla do tada. Sa vidrom je sve bilo u redu, ona je samo plivala uz njih."

Slegla je ramenima.

"Dobra priča?" upitala je.

"Slabo se završava", reče Artur, "ostavlja publiku da viče: 'Da, ali šta s tim?' Fina je sve dotle, ali treba joj onaj konačni obrt pre naplate karata."

Fenčerč se nasmejala i obgrlila noge.

"Bilo je to tako iznenadno otkrovenje, godine gotovo neprimećene brige naprosto su otpale, kao skidanje teških tegova, kao kada se

crno-belo pretvori u kolor, kao suv prut kad se najednom zalije. Iznenadni pomak perspektive koji kaže: 'Odloži svoje brige, svet je dobro i savršeno mesto. Sve je, u stvari, vrlo lako.' Verovatno ćeš pomisliti da tako pričam zbog toga što nameravam da kažem da se tako osećam ovog popodneva ili nešto tome slično, zar ne?"

"Pa, ja..." reče Artur, iznenada uzdrmanog samopouzdanja.

"Pa, to je u redu", rekla je. "I jeste tako. Baš se tako osećam sve vreme. Ali, vidiš, to sam osetila i ranije, čak i jače. Neverovatno jače. Bojim se da sam jedna od osoba", rekla je zagledana u daljinu, "podložnih iznenadnim, zapanjujućim otkrovenjima."

Artur oseti da je izgubio čvrsto tle pod nogama; jedva da je mogao da govori i osetio je zato da je trenutno mudrije da to ni ne pokušava.

"Bilo je to vrlo čudno", kazala je, baš kao što je neki od egipatskih progonitelja mogao reći da je ponašanje Crvenog mora bilo malčice neobično kada je Mojsije mahnuo štapom.

"Vrlo čudno", ponovila je, "jer danima ranije najčudnije osećanje se gradilo u meni, kao da ću da se porodim. Ne, u stvari nije bilo tako, više je bilo kao da se povezujem u nešto, deo po deo. Ne, čak ni tako; bilo je kao da će sve na Zemlji, kroz mene, da..."

"Da li ti", reče Artur blago, "broj četrdeset dva išta znači?"

"Šta? Ne, o čemu ti to pričaš?" uskliknula je Fenčerič.

"Samo trenutna misao", promrmlja Artur.

"Arture, časna reč, vrlo mi je stalo do ovoga, ovo je ozbiljno."

"Bio sam savršeno ozbiljan", reče Artur. "Samo nikako nisam siguran u Vaseljenu."

"Šta hoćeš time da kažeš?"

"Ispričaj mi ostatak", rekao je. "Ne brini ako zvuči čudno. Veruj mi, govoriš nekome ko je video mnogo toga", dodao je, "što je čudno. I ne zavitlavam se kada to kažem."

Klimnula je i izgledalo je da mu veruje. Iznenada mu je dograbila ruku.

"Bilo je tako jednostavno", rekla je, "tako divno i neobično jednostavno, kada je došlo."

"Šta to?" upitao je Artur tiho.

"Arture, vidiš", rekla je, "to više ne znam. A gubitak je nepodnošljiv. Kad pokušavam da se prisetim, sve postane skakutavo i nesigurno, a ako se previše trudim, stignem najdalje do šoljice sa čajem i samo

se obeznanim."

"Šta?"

"Pa, kao u tvojoj priči", rekla je, "najbolji deo dogodio se u kafiću. Sedela sam tamo sa šoljicom čaja. Bilo je to posle tih dana nadolaženja, tog osećaja povezanosti sa nečim. Mislim da mi se blago vrtelo u glavi. A na gradilištu zgrade preko puta kafića izvodili su se neki radovi, ja sam gledala kroz prozor preko ruba šoljice, a to sam uvek smatrala najboljim načinom da gledam druge kako rade. I iznenada, iskrsnula mi je u umu - ta poruka, odnekud. I bila je tako jednostavna. Tako je dala smisao svemu. Uspravila sam se u stolici i pomislila: 'Oh. Oh, pa onda je to u redu.' Bila sam toliko zapanjena da sam zamalo ispustila šoljicu - zapravo, mislim da je i jesam ispustila. Da", dodala je zamišljeno, "sigurna sam da jesam. Koliko smisla ima u svemu ovome što govorim?"

"Bilo je sjajno dok nije došlo do šoljice."

Zavrtela je glavom, pa je ponovo zavrtela, kao da pokušava da je razbistri, a to je, zapravo, i pokušavala.

"Pa, to je to", rekla je. "Sjajno do dela o šoljici. To je bila tačka u kojoj mi se bukvalno učinilo da se svet rasprsnuo."

"Šta...?"

"Znam da zvuči šašavo i da svi kažu da su to bile halucinacije, ali ako su to bile halucinacije, onda sam ja imala halucinacije na velikom 3D ekranu, sa šesnaestokanalnim Dolbi-stereom, i verovatno bi trebalo da unajmljujem sebe ljudima kojima su filmovi o ajkulama dosadni. Bilo je to kao da mi je tle doslovce istrgnuto pod nogama i... i..."

Lako je potapšala travu, kao da želi da se uveri da je tu, a onda je, izgleda, promenila mišljenje o onome šta će da kaže.

"I probudila sam se u bolnici. Pretpostavljam da sam od tada stalno ni na nebu ni na zemlji. I to je razlog mog nagonskog nervoznog reagovanja", rekla je, "prema iznenadnim zapanjujućim otkrovenjima u pogledu toga kako će sve biti u redu." Pogledala ga je.

Artur je jednostavno prestao da se brine zbog čudnih nepravilnosti koje su okruživale njegov povratak na matični svet, ili, tačnije, smestio ih je u onaj deo svoga uma obeležen sa 'Ovo treba uraditi - hitno'. "Evo sveta", rekao je sebi. "Evo sveta, kakav god razlog bio za to, i ovde će ostati. Sa mnom na njemu." Ali sada mu se činilo da

se talasa oko njega, kao one noći u kolima dok mu je Fenčerčin brat pričao luckaste priče o agentu CIA-e u rezervoaru. Francuska ambasada se zatalasala. Drveće se zatalasalo. Jezero se zatalasalo, ali to je bilo savršeno prirodno i bez ikakvog razloga za strah, jer je na njega upravo sletela jedna siva guska. Guske su se divno, opušteno zabavljale i nisu imale velikih odgovora na koje su želele da saznaju pitanja.

"Svejedno", reče Fenčerč, naglo, blistavo i sa osmehom koji je zračio iz širom otvorenih očiju, "nešto nije u redu sa delom mene, a ti moraš da otkriješ šta je to. Idemo kući."

Artur zavrte glavom.

"Šta je bilo?" upitala je.

Artur je zavrteo glavom ne da bi izrazio neslaganje sa njenim predlogom, koji je smatrao izvrsnim, jednim od najboljih predloga na svetu, već zato što je na trenutak pokušao da se oslobodi neugodnog osećaja da će Vaseljena, baš kad on to najmanje očekuje, iznenada da skoči iza vrata i da vikne 'Buu!'

"Samo pokušavam da sve to raščistim u svojoj glavi", odvratio je Artur. "Kažeš da si osetila kao da se Zemlja... rasprsla..."

"Da. Više nego osetila."

"A svi ostali kažu", rekao je uz oklevanje, "da su to halucinacije?"

"Da, ali Arture, to je smejurija. Ljudi misle da kad kažeš 'halucinacije' to objašnjava sve šta god želiš da objasniš, a ono što ne umeš da objasniš ima jednostavno da ode. To je samo reč, ništa ne objašnjava. Ne objašnjava zbog čega su delfini nestali."

"Ne", reče Artur. "Ne", dodao je zamišljeno. "Ne", rekao je još zamišljenije. "Šta?" upitao je najzad.

"Ne objašnjava zašto su nestali delfini."

"Ne", reče Artur, "razumeo sam. Na kakve delfine si mislila?"

"Kako to misliš, na kakve delfine? Govorim o onome kada su svi delfini nestali."

Spustila je ruku na koleno, tako da je shvatio da ono golicanje koje mu ide gore-dole po kičmi ne predstavlja njeno nežno milovanje njegovih leđa, već da mora biti jedno od onih gadnih, puzavih osećaja koja je tako često imao priliku da iskusi kada su ljudi pokušavali da mu objasne stvari.

"Delfini?"

"Da."

"Svi delfini", reče Artur, "nestali?"

"Da."

"Delfini? Kažeš da su svi delfini nestali? Da li to", reče Artur, nastojeći da potpuno raščisti stvar, "pokušavaš da kažeš?"

"Arture, pa gde si bio, pobogu? Svi delfini su nestali istog dana kada sam..."

Netremice je gledala u njegove zapanjene oči.

"Šta?"

"Nema delfina. Svi su otišli. Nestali."

Proučavala mu je lice.

"Zar stvarno nisi to znao?"

Iz njegovog zapanjenog izraza bilo je očigledno da nije.

"Kuda su otišli?" pitao je.

"Niko ne zna. To je značenje reči nestati." Zastala je. "Pa, ima jedan čovek koji kaže da zna šta je bilo, ali svi kažu da živi u Kaliforniji", rekla je, "i da je lud. Pomišljala sam da odem da ga vidim, zbog toga što mi se čini da mi je on jedina veza sa onim što mi se dogodilo."

Slegla je ramenima, a onda ga je dugo i ćutke gledala. Spustila mu je ruku na obraz.

"Stvarno bih volela da znam gde si bio", rekla je. "Mislim da se tada i tebi dogodilo nešto strašno. I zbog toga smo prepoznali jedno drugo."

Obazrela se po parku, koji je sada bio pod okriljem sumraka.

"Pa", rekla je, "sada imaš nekoga kome možeš sve da ispričaš."

Artur lagano ispusti iz sebe čitavu jednu dugu godinu uzdaha.

"To je", rekao je, "vrlo dugačka priča."

Fenčerč se naže preko njega i privuče svoju platnenu torbu.

"Ima li to neke veze s ovim?" upitla je. Stvar koju je izvukla iz torbe bila je ulubljena i pohabana kao da je bacana u neku preistorijsku reku, pržena pod suncem koje blista tako crvenim sjajem nad pustinjama Kakrafuna, napola zatrpana krupnim peskom koji okružuje mirišljave, parom prekrivene okeane Santraginusa V, smrznuta na glečerima meseca Džaglan Bete, kao da se na njoj sedelo, kao da je šutirana po svemirskim brodovima, udarana i uopšte zlostavljana, a pošto su njeni tvorci pretpostavljali da bi joj se mogle dešavati upravo takve stvari, promišljeno su je zatvorili u tvrdi

plastični omot i na njemu napisali, krupnim, prijateljskim slovima, dve reči: 'Bez panike'.

"Odakle ti to?" upita zapanjeno Artur i uze joj je.

"Ah", rekla je. "I mislila sam da je tvoje. U Raselovim kolima one noći. Ispala ti je. Jesi li bio na mnogo tih mesta?"

Artur izvadi 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' iz omota. Podsećao je na mali, tanki, savitljivi portabl-kompjuter. Kucnuo je dva tastera i ekran je zablistao tekstom.

"Na nekoliko", rekao je.

"Možemo li tamo?"

"Šta? Ne", odvratio je Artur naglo, a zatim omekšao, ali onako oprezno omekšao. "Želiš li to?" upitao je, u nadi da je odgovor odričan. Posredi je bio čin njegove ogromne velikodušnosti što nije rekao: 'Ne želiš da pođeš tamo, zar ne?' kako je trebalo.

"Da", rekla je. "Htela bih da znam kako je glasila poruka koju sam izgubila i odakle je došla. Zato što ne verujem", dodala je, ustavši i obazrevši se po sve većoj tmini parka, "da potiče odavde.

Nisam čak sigurna", dodala je još, obuhvativši rukom Arturov struk, "da znam gde je to ovde."

21.

'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' je, kao što je ranije često i sasvim ispravno isticano, jedna poprilično zapanjujuća stvarčica. U suštini, kao što mu samo ime nagoveštava, to je pre svega knjiga-vodič. Problem je - ili, tačnije, jedan od problema, jer ima ih mnogo, pri čemu njihov dobar deo neprekidno zagušuje građanske, privredne i kriminalne sudove po svim oblastima Galaksije, a naročito, tamo gde je to moguće, one podmitljivije - u sledećem: Prethodna rečenica ipak ima nekog smisla. Nije problem u tome.

U ovome je:

Promena.

Ponovo pročitajte i shvatićete.

Galaksija je mesto koje se brzo menja. Zaista, ima toliko mnogo stvari čiji se svaki delić neprekidno kreće, neprekidno menja. Prava mala noćna mora, mogli biste da pomislite, za obzirnog i savesnog urednika koji se uporno trudi da drži taj ogromni, detaljni i složeni elektronski tom ukorak sa svim promenljivim okolnostima i uslovima koje Galaksija izbacuje svakog minuta svakog sata svakog dana - i pogrešili biste. Pogrešili biste u tome što ne shvatate da taj urednik, kao i svi urednici koje je 'Vodič' ikada imao, nema blage veze sa značenjem reči 'skrupulozan', 'svestan' i 'pošten', a svoje noćne more uzima na slamčicu.

Stavke se obnavljaju ili ne preko sub-eta mreže u zavisnosti od toga da li su zgodne za čitanje.

Uzmite, na primer, slučaj Brekinde na Fotu Avalarskom, koju mitovi, predanja i bezvezno dosadne 3D mini-serije veličaju kao dom veličanstvenih i čarobnih vatrenih zmajeva Fulornisa.

U drevna vremena, pre uspona Južnog Bragadoksa, dok je Fragilis pevao, a Saksakvina Kveneluška treperila, kada je vazduh bio sladak, a noći mirišljave, dok su svi nekako uspevali da budu devičanski, ili se bar tako tvrdilo (iako nije jasno kako se, za ime sveta, moglo pomisliti da će iko makar izdaleka da poveruje u tako besmisleno tvrdnju o svom tom slatkom vazduhu, mirišljivim noćima i o čemu sve ne), nije bilo moguće hitnuti ciglu na Brekindu Fota

Avalarskog, a da ne pogodiš bar pet-šest fulornijskih vatrenih zmajeva.

Druga je stvar da li bi ti se to mnogo dopalo.

Nije da Vatrene zmajevi nisu u suštini bili miroljubiva vrsta, jer jesu. Obožavali su to razornom snagom, a čitavo to obožavanje stvari razornom snagom često je bilo samo za sebe problem: svako ubija ono što voli, a naročito ako je taj neko fulornijski vatreni zmaj sa dahom poput plamenog mlaza rakete-nosača i zubima nalik na ogradu parka. Drugi problem je bio u tome da su, jednom kada već navale na to, nastavljali i uništavali i one koje vole i drugi ljudi. Dodajte na to određeni broj ludaka koji su se tuda šetali i nabacivali ciglama, pa ćete završiti tako što će zmajevi na Brekindi Fota Avalarskog ozbiljno povređivati gomile ljudi.

Ali da li je te ljude bilo briga? Nije.

Fulornijski vatrene zmajevi bili su obožavani širom zemalja Brekinde Fota Avalarskog zbog svoje divlje lepote, plemenitosti i navike da grizu ljude koji ih ne obožavaju.

Zašto je bilo tako?

Odgovor je jednostavan:

Seks.

Postoji nešto, iz nekog neobjašnjivog razloga, gotovo nepodnošljivo seksi u tome kad ti nad glavom preko neba punog mesečine nisko lete ogromni čarobni zmajevi koji bljuju vatru, i to u noćima ionako već opasno slatkim i mirišljivim.

Zbog čega je tako, romantikom zahvaćeni ljudi sa Brekinde Fota Avalarskog ne bi mogli da vam kažu, a ionako ne bi zastali da rasprave stvar jednom kada dejstvo otpočne, jer čim se jato od pet-šest fulornijskih vatrenih zmajeva svilastih krila i kožastih tela pojavi na večernjem obzorju, pola stanovnika Brekinde odjuri u šume sa drugom polovinom, da bi tamo zajedno proveli noć bez daha i pojavili se sa prvim zracima sunca svi nasmejani i srećni, i dalje tvrdeći, zaljubljenim glasom, da su devičanski, mada poprilično zajapureno i oznojeno devičanski.

Feromoni, govorili su neki istraživači.

Zvučni talasi, tvrdili su drugi.

Mesto je uvek bilo krcato istraživačima koji su pokušavali da prodru do suštine, pri čemu im je za to bilo potrebno strašno mnogo

vremena.

Nije čudo da je 'Vodičev' grafički zavodljiv opis opšteg stanja stvari na toj planeti ostao zapanjujuće popularan među autostoperima koji su dozvoljavali da ih zavede, pa tako jednostavno nikada nije obrisao i zato je namernicima iz kasnijih dana ostalo da sami otkrivaju da današnja Brekinda u gradu-državi Avalaru ne pruža ništa osim betona, auto-puteva i zmajburger-barova.

22.

Noć u Ajlingtonu bila je slatka i mirisava.

Razume se, nije bilo fulornijskih vatrenih zmajeva na ulici, ali da je neki navratio kojim slučajem, mogao je slobodno da svrati preko puta na picu, jer nije bio potreban.

A da je iskrsla vanredna potreba za njim, dok je ovaj još nasred svoje američke vruće sa ekstra sardelama, uvek je mogao da pošalje poruku da stave Dajr Strejtse na stereo, jer je sada poznato da ovi imaju gotovo isto dejstvo.

"Ne", rekla je Fenčerč, "ne još."

Artur stavi Dajr Strejtse na stereo. Fenčerč je odškrinula gornja vrata da bi pustila unutra još malo slatkog, mirišljavog, noćnog vazduha. Oboje su sedeli na nekim dekoracijama napravljenim od jastuka, vrlo blizu otvorenoj boci šampanjca.

"Ne", reče Fenčerč, "ne dok ne pronađeš šta nije u redu sa mnom, koji deo. Ali pretpostavljam", dodala je, vrlo, vrlo, vrlo tiho, "da možemo početi i sa mestom na kome ti se sada nalazi ruka."

Artur reče: "Kuda da idem?"

"Dole", reče Fenčerč, "za sada."

Pokrenuo je ruku.

"Dole se", rekla je, "u stvari, nalazi u suprotnom smeru."

"Oh, da."

Mark Nofler ima neobičnu sposobnost da natera svoj šektar stratokaster da podvriskuje i peva kao anđeli subotom uveče, iscrpljeni što su bili dobri čitave nedelje i željni jednog dobrog piva - što nije baš, strogo govoreći, bitno u ovoj tački, pošto ploča još nije došla na to mesto, ali kada se to desi, odigravaće se premnogo drugih stvari, a osim toga letopisac ne namerava da sedi ovde sa beležnicom i svećom i zato je nekako izgledalo najpriličnije pomenuti to sada, dok se stvari još odvijaju lagano.

"I tako dolazimo", reče Artur, "do tvog kolena. Nešto je užasno i tragično neispravno sa tvojim levim kolenom."

"Moje levo koleno", reče Fenčerč, "potpuno je u redu."

"Boga mi, stvarno."

"A jesi li znao da..."

"Šta?"

"Hm, u redu je, to ti mogu reći. Ne, samo nastavi."

"Znači, mora da je nešto vezano sa tvojim stopalima."

Nasmešila se u slabašnom svetlu i promeškolljila ramenima uz jastuke. Na Skornšelusu Beti postoji društvo madraca koji aktivno uživaju kada se neko meškollji uz njih, naročito kada je to spontano zbog neritmičnog načina na koji se ramena pokreću, tako da je prava šteta što tog časa nisu bili tu. Ali nisu bili i šta se tu može.

Artur joj je držao levo stopalo u krilu i pažljivo ga pregledao. Sve one raznorazne stvari vezane s načinom na koji joj je haljina spadala sa nogu otežavale su mu naročito jasno razmišljanje u tom trenutku.

"Moram priznati", rekao je, "da pojma nemam šta tražim."

"Znaćeš kad pronađeš", rekla je, "stvarno." U njenom glasu javio se prizvuk zadirkivanja. "Nije ta noga."

Osećajući se sve više zbunjeno, Artur joj spusti levu nogu na pod i okrenu se da bi mogao da uzme desnu. Ona se naže, zagrlji ga i poljubi, zato što je ploča došla do onog dela kod koga, ako znate tu ploču, nije bilo nikako moguće postupiti drugačije.

Onda mu je pružila desnu nogu.

Pogladio ju je, prešao joj prstima preko zgloba, ispod prstiju, duž unutrašnje strane stopala i nije mogao da nađe ništa što nije u redu. Posmatrala ga je, dobro se zabavljajući, a onda se nasmejala i zavrtela glavom.

"Ne, nemoj da prestaješ", rekla je, "ali više nije ta."

Artur prestade i namršti se na njenu levu nogu na podu.

"Nemoj da prestaješ."

Pogladio joj je desno stopalo, prešao prstima oko zgloba, ispod prstiju, sa unutrašnje strane i rekao: "Hoćeš da kažeš da to ima veze s time koju nogu držim...?"

Ponovo je slegla ramenima na način koji bi uneo toliko radosti u život sirotog madraca sa Skornšelusa Bete.

Namrštio se.

"Podigni me", rekla je tiho.

Spustio joj je desno stopalo na pod i ustao. Isto je učinila i ona. Uzeo ju je u naručje i ponovo su se poljubili. To je trajalo izvesno vreme, a onda je ona rekla: "Sada me ponovo spusti."

I dalje zbunjen, učinio je tako.

"Dakle?"

Gledala ga je gotovo izazivački.

"Šta, onda, nije u redu sa mojim stopalima?"

Artur i dalje nije shvatao. Seo je na pod, a onda se spustio na kolena da bi joj pogledao stopala tamo gde jesu, u njihovom normalnom položaju. I dok je gledao izbliza, primetio je nešto čudno. Spustio je glavu do zemlje i provirio. Nastala je duga stanka. Teško je seo nazad.

"Da", rekao je, "vidim šta nije u redu sa tvojim stopalima. Ne dotiču zemlju."

"I onda... šta misliš...?"

Artur brzo podiže pogled i ugleda duboko iščekivanje od koga su joj oči iznenada bile gotovo crne. Ugrizla se za usnu i zatresla.

"Šta...?" zamucala je. "Jesi li...?" Protresla je kosu ispred očiju koje su se punile tamnim suzama punim straha.

Brzo je ustao, zagrlio je i jednom poljubio.

"Možda umeš da uradiš isto što i ja", rekao je i iskoračio pravo kroz vrata na spratu.

Ploča je upravo došla do dobrog dela.

23.

Bitka je besnela oko zvezde Gzagzis. Uništavajuće sile koje je razvijao ogromni gzagzijanski brod sada su drobile i raznosile u atome stotine silnih, užasno naoružanih brodova Zirzla.

Nestao je i deo meseca, raznesen istim usijanim energetske oružjem koje je uništavalo i samo tkivo prostora dok je prolazilo njime.

Preostali brodovi Zirzla, koliko god bili naoružani, sada su bili beznadežno nadjačani razornom moći gzagzijanskog broda i bežali su u zaklon meseca koji se sve brže raspadao, kada je gzagzijanski brod, koji se dao u vrtoglavu poteru za njima, iznenada obznanio da mu treba odmor i napustio bojno polje.

Na trenutak, sve se pretvorilo u dvostruko veći strah i zaprepašćenje, ali brod je nestao.

Sa zapanjujućim silama za svojim komandama jezdio je prostranim oblastima iracionalno oblikovanog prostora, hitro, s lakoćom i pre svega tiho.

Duboko na svom masnom, smrdljivom ležaju, koji je napravio od servisnog tunela, Ford Prefekt je spavao među svojim peškirimama i sanjao stara boravišta. U jednom trenutku sanjao je Njujork.

U snu je šetao kasno noću Ist Sajdom, pored reke koja je sada postala toliko ekstravagantno zagađena da su iz nje spontano izlazili novi oblici života i zahtevali blagostanje i glasačka prava.

Jedan od njih sada je plivao pokraj njega i mahao mu. Ford mu uzvрати mahanjem.

Stvor šljapnu na obalu i uspe se uz nju.

"Ćao", rekao je, "upravo sam stvoren. U svim pogledima predstavljam novinu u Vaseljenu. Možeš li mi nešto reći?"

"Puh", odvratio je Ford, malo zbunjeno, "mogao bih možda da ti kažem gde su neki barovi."

"A šta je sa ljubavlju i srećom? Osećam duboku potrebu za takvim stvarima", reče on, mašući pipcima. "Imaš li tu neki savet?"

"Možeš dobiti ponešto od toga", rekao je Ford, "na Sedmoj aveniji."

"Nagonski osećam", rekao je stvor, napetim glasom, "da treba da

budem lep. A jesam li?"

"Prilično si otvoren, je li?"

"Nema svrhe okolišati. Jesam li?"

Sada je sa stvora curilo na sve strane, žmićkao je i podrhtavao. Oblizniji vinopija počeo da se zanima za to.

"Za mene?" upita Ford. "Ne. Ali, čuj", dodao je posle jednog trenutka, "ljudi su većinom neiskreni, znaš. Zar tamo dole nema takvih kao što si ti?"

"Pojma nemam", reče stvorenje. "Kao što rekoh, tek sam stigao. Život je za mene potpuno nepoznat. Na šta on, u stvari, liči?"

To je bilo nešto na šta je Ford mogao da odgovori sa autoritetom.

"Život ti je", reče on, "kao grejpfrut."

"Ovaj, a kako to?"

"Pa, spolja je žuto-narandžast i ima rupice, a iznutra je sočan i mek. Ima i koštice. Oh, a neki ljudi pojedu pola za doručak."

"Mogu li da popričam sa još nekim?"

"Pretpostavljam", reče Ford. "Obrati se policajcu."

Duboko na svom ležaju, Ford Prefekt se promeškolji i okrete na drugu stranu. To nije bio njegov najomiljeniji tip sna, zato što se u njemu nije pojavila Ekscentrika Galumbita, trosisa kurva sa Erotikona VI, koja je bila čest gost u njegovim snovima. Ali bar je to bio san. Bar je spavao.

24.

Srećom je u uličici vukla snažna struja nagore, jer Artur već duže nije radio takve stvari, ili bar ne namerno, a reč je o tome da to baš nikako ne smete da pokušavate namerno.

Oštro je poleteo naniže, zamalo zadobivši gadan lom vilice na pragu, preturio se u vazduhu, tako naglo zapanjen neopisivo glupom stvari koju je upravo učinio da je potpuno zaboravio da udari u tle, pa nije ni udario.

Fini trik, pomislio je, samo ako znaš da ga izvedeš.

Tlo mu je preteći visilo nad glavom.

Nastojao je da ne razmišlja o tlu, o tome kako je neobično veliko i koliko bi ga povredilo kada bi odlučilo da prestane da visi nad njim i iznenada palo na njega. Pokušao je, umesto toga, da misli na prijatne stvari vezane za lemure, što je bilo baš ono pravo, jer trenutno nije mogao tačno da se seti šta je to lemur, da li je to jedna od onih stvari što nailaze u ogromnim, veličanstvenim čoporima preko ravnica ili čega ono već beše, ili je to pak neka divlja životinja, tako da je bilo baš zeznuto misliti o njima lepe stvari, a da ne razviješ ono gnusno osećanje dobre volje prema svim stvarima i sve to dobro zaposlilo mu je um dok je telo pokušavalo da mu se prilagodi činjenici da ne dodiruje ništa.

Celofanski omot sa oznakom čokolade 'Mars' proleprša uličicom.

Posle nečega što je ličilo na trenutak oklevanja i nedlučnosti on najzad dopusti vetru da ga propusti, lepršavog, između njega i tla.

"Arture..."

Tle je i dalje zlokobno visilo nad njegovom glavom i on pomisli da je verovatno došao trenutak da nešto učini s tim u vezi, recimo da lagano počne da pada u smeru suprotnom od njega, što je i učinio. Lagano. Lagano. Vrlo, vrlo lagano.

Dok je padao lagano, vrlo, vrlo lagano, zatvorio je oči - pažljivo, da ništa ne poremeti.

Osećaj da mu se oči zatvaraju prostrujao mu je kroz čitavo telo. Pošto mu je stigao do stopala, kada je čitavo telo bilo upozoreno na činjenicu da su mu oči sada zatvorene tako da nije osetilo paniku

zbog toga, lagano, vrlo, vrlo lagano okrenuo je telo u jednom smeru, a um u drugom.

To bi trebalo da sredi problem sa tlom.

Sada je mogao jasno da oseti vazduh, koji je veselo ćarlijao oko njega, uznemiren činjenicom da se on nalazi tu, pa je lagano, vrlo, vrlo lagano, kao da stiže iz dubokog i dalekog sna, otvorio oči.

Leteo je i ranije, razume se, leteo je mnogo puta na Krikitu, sve dok nije načisto pobrljavio od ptičjih razgovora, ali ovo je bilo drugačije.

Ovde se nalazio na sopstvenom svetu, mirnom i bez galame, odvojen od slabašnog treperenja koje se može pripisati mnoštvu stvari, zato što je bio u vazduhu.

Deset ili petnaest stopa pod njim bio je tvrdi asfalt, a nekoliko jardi udesno žute ulične svetiljke Gornje ulice.

Srećom, uličica je bila mračna zbog toga što je svetiljka koja je trebalo da je obasjava bila povezana sa domišljato načinjenom vremenskom sklopkom, što će reći da se palila neposredno pre ručka i gasila pred večere. Bio je, dakle, bezbedno obavijen velom tame.

Lagano, vrlo, vrlo lagano podigao je glavu ka Fenčerč, koja je ćutke stajala zapanjena i bez daha, dok joj se obris ocrtavao u gornjim vratima.

Lice mu se nalazilo na nekoliko inča od njenog.

"Upravo sam se spremala da te pitam", rekla je dubokim, drhtavim glasom, "šta to radiš. Ali onda sam shvatila da vidim šta, u stvari, radiš. Leteo si. Pa mi se učinilo", nastavila je posle kraće pauze pune čuđenja, "da je to malčice glupo pitanje."

Artur reče: "Umeš li i ti to da radiš?"

"Ne."

"Da li bi htela da pokušaš?"

Ugrizla se za usnu i zavrtela glavom, ne toliko da bi rekla ne, već iz čiste zapanjenosti. Tresla se kao prut.

"Sasvim je lako", navaljivao je Artur, "ako ne znaš kako ćeš. To je bitna pojedinost. Nemoj nikako biti sigurna kako to radiš."

Tek da bi joj pokazao koliko je to lako, odlepršao je uličicom, vrlo dramatično sunuo naviše i dolelujao nazad do nje poput novčanice na dašku vetra.

"Pitaj me kako sam to izveo."

"Kako... si to izveo?"

"Pojma nemam. Nemam blage veze."

Slegla je zbunjeno ramenima. "Pa, kako onda mogu ja...?"

Artur se doleluja još malo niže i ispruži ruku.

"Hteo bih da pokušaš", rekao je, "da mi staneš na ruku. Samo jednom nogom."

"Šta?"

"Probaj."

Nemirno, uz oklevanje, gotovo kao da pokušava da stane na ruku nekome ko stoji usred vazduha, stala mu je na ruku.

"A sad drugom."

"Šta?"

"Prebaci težinu sa druge noge."

"Ne mogu."

"Pokušaj."

"Ovako?"

"Ovako."

Nemirno, uz oklevanje, gotovo kao da... Prestala je da govori sebi na šta liči to što radi zato što je imala osećaj da uopšte ne želi da zna.

Uprla je pogled vrlo čvrsto na oluk krova napuštene robne kuće na drugoj strani puta, koji ju je uznemiravao već nedeljama zato što je bilo očigledno da samo što se nije srušio, i ona se pitala hoće li iko da preduzme nešto s tim u vezi i da li bi, u stvari, ona trebalo da kaže nekome za to i na trenutak nije razmišljala da stoji na rukama nekoga ko ne stoji ni na čemu.

"A sada", reče Artur, "prebaci težinu sa leve noge."

Pomislila je na to da robna kuća pripada kompaniji za proizvodnju tepiha čiji se ured nalazio iza ugla i prebacila težinu sa leve noge, tako da bi stvarno trebalo da ode i da im kaže za oluk.

"A sada", reče Artur, "prebaci težinu sa desne noge."

"Ne mogu."

"Pokušaj."

Nikada ranije nije videla oluk iz ovog ugla i sada joj se učinilo da su blato i otpaci koji su se prikupili tamo gore, u stvari, možda ptičje gnezdo. Kada bi se samo još malo nagla napred i prebacila težinu sa desne noge, verovatno bi mogla da vidi bolje.

Artur se uplaši kada vide da neko dole u uličici pokušava da joj

ukrade bicikl. Nikako nije želeo da se upusti u raspravu u tom posebnom trenutku i nadao se da će tip čitavu stvar obaviti tiho i bez dizanja pogleda.

Imao je ćutljivi, prepredeni izraz nekoga ko se izveštio u krađi bicikla po uličicama i već se navikao da ne nailazi na vlasnike kako lebde u vazduhu nekoliko stopa iznad njih. Uživao je u obe te navike i bacio se na posao marljivo i sa usredsređenošću, a kada je otkrio da je bicikl nepopustljivo vezan kolutom volframovog karbida za gvozdenu šipku usađenu u beton, mirno je ispustio vazduh iz oba njegova točka i produžio svojim putem.

Artur takođe ispusti dugo zadržavani dah.

"Gle kakvo sam ti našla parče ljuske od jaja", reče mu Fenčerč u uho.

25.

Redovni pratioci doživljaja Artura Denta verovatno su već stekli predstavu o njegovom karakteru i navikama; ova predstava, iako se zasniva na istini i, razume se, samo na istini, ipak nije celovita, budući da ne uključuje u sebe čitavu istinu u svim njenim veličanstvenim vidovima.

A razlozi za to su očigledni.

Posredi su uređivanje, odabir, potreba da se uravnoteži ono zanimljivo sa onim što je bitno i da se izbace svi zamorni međudogađaji.

Kao ovo, na primer: 'Artur Dent pođe u krevet. Popeo se uz stepenice, svih petnaest komada, otvorio vrata, ušao u svoju sobu, izuo cipele i čarape, a zatim i ostatak svoje odeće, jedno po jedno, da bi sve to ostavio u uredno zgužvanoj hrpi na podu. Obukao je pidžamu, onu plavu na pruge. Umio se i oprao ruke, oprao zube, otišao u WC, shvatio da je opet pobrkao redosled, onda je morao da ponovo opere ruke, pa je otišao u krevet. Čitao je petnaest minuta, pri čemu je proveo prvih deset minuta pokušavajući da utvrdi dokle je stigao u knjizi prethodne noći, a onda je ugasio svetlo i posle manje od jednog minuta već je spavao.

Bilo je mračno. Ležao je na levom boku dobar sat.

Posle toga, nemirno se promeškolio u snu i, ne budeći se, okrenuo se na desnu stranu. Sat posle toga oči su mu nakratko zatreptale i on je blago počeo nos, iako će proći još dobrih dvadeset minuta pre nego što se ponovo okrene na levu stranu. I tako je proveo noć, spavajući.

U četiri je ustao i ponovo išao u WC. Otvorio je vrata WC-a...'

I tako dalje.

To ne valja. Radnja uopšte ne napreduje, a da i ne govorimo o akciji. To je dobro za one fine, debele knjige kojih je prepuno američko tržište, ali, u stvari, nikuda ne vodi. Uopšte vas, ukratko, ne zanima.

Ali propuštane su i drugačije stvari, osim pranja zuba i pokušaja da spariš čiste čarape, a za neke od njih ljudi su se neobično zanimali.

Šta je bilo, želeli su oni da znaju, između Artura i Trilijan, jesu li išta

napravili.

A odgovor na to je, razume se: gledajte svoja posla.

A šta je, kažu još, on radio tokom svih onih noći na planeti Krikit? To što na planeti nije bilo fulornijskih vatrenih zmajeva i Dajr Strejtsa ne znači da su svi sedeli svaku noć i čitali.

Ili da uzmemo konkretniji primer, šta je bilo one noći posle okupljanja odbora na preistorijskoj Zemlji, kada se Artur našao na obronku brega gde je gledao izlazak Meseca, nad drvećem koje je blago plamtelo, u društvu divne, mlade devojke po imenu Mela, koja je nedavno pobešla od buljenja svakog jutra u stotinu gotovo istovetnih fotografija setno osvetljenih tuba zubne paste u umetničkom odeljenju reklamne agencije na Golgafrinčamu. Šta je onda bilo? Šta se posle desilo? A odgovor je, razume se, da se knjiga tu završila.

Sledeća ne nastavlja priču pre nego što protekne pet godina, a to je, kažu neki, stvarno malo preterano. 'Taj Artur Dent' dopire povik iz najudaljenijih oblasti Galaksije, koji se još i danas pripisuje tajanstvenoj sondi za duboki svemir za koju se veruje da potiče iz jedne tuđinske galaksije na rastojanju isuviše jezivom da bi se o njemu razmišljalo, 'šta je on, čovek ili miš? Zar ga ništa drugo ne zanima osim čaja i rasprava na temu smisla života? Zar taj nema nimalo duha? Zar ne oseća strasti? Zar se on, da ne okolišimo mnogo, ne tuca?'

Oni koji bi to da saznaju neka čitaju i dalje. Ostali mogu da odmah skoče na poslednje poglavlje u kome ima dobrih fazona, a pojavljuje se i Marvin.

26.

Artur Dent dopusti sebi na jedan prezreni trenutak da pomisli, dok su lelujali naviše, da se veoma nada da mu se prijatelji koji su ga uvek smatrali simpatičnim, premda tmurnim tipom, ili, tačnije, čudnim, premda tmurnim tipom, dobro zabavljaju u pabu, ali bilo je to poslednji put, za duže vreme, da je pomislio na njih.

Leteli su naviše, lagano se okretali u spirali jedno oko drugoga, nalik platanovom semenu koje ujesen pada sa platanovih stabala, osim što se ono kreće suprotnim smerom.

I dok su lelujali naviše, umovi su im pevali ekstatičnim znanjem da je ono što rade ili potpuno, potpuno i sasvim nemoguće, ili fizika ima da nauči još hrpu toga.

Fizika je zavrtela glavom, a onda se, gledajući u suprotnom smeru, usredsredila na to da drži uz tle kola duž Justonskog puta i tamo dalje, prema Zapadnoj petlji, da održava ulična svetla upaljena i da, kad neko ispusti sendvič u ulici Bejker, obezbedi da ovaj pljesne dole na namazanu stranu.

Treptavo izgubljene pod njima, zrnaste trake svetlosti Londona - Londona, neprekidno se podsećao Artur, ne neobično obojenih polja Krikita na udaljenim rubovima Galaksije, čije su se svetlucave mrlje blede raširile preko neba, već Londona - njihale su se, njihale se i okretale, okretale.

"Probaj obrušavanje", doviknuo je Fenčerč.

"Šta?"

Glas joj je zvučao neobično čisto, ali udaljeno u svem tom prostranom, praznom vazduhu. Bio je zadihan i tih od neverice - sve te stvari, čist, slab, udaljen, zadihan, sve u isto vreme.

"Letimo..." rekla je.

"Sitnica", povikao je Artur, "nemoj ni misliti o tome. Probaj obrušavanje."

"Obru..."

Ruka joj uhvati njegovu, od čega joj se odmah vratila težina; istog časa devojke više nije bilo, sunovratila se ispod njega, divlje grabeći ni u šta.

Fizika baci pogled na Artura i sledi se od užasa kada vide da je i on nestao; osećao je mučninu od vrtoglavog pikiranja, a svaki njegov deo vrištao je, izuzev glasa.

Survavali su se, zato što je to bio London, a takve stvari se tu ne rade.

Nije mogao da je uhvati, zato što je to bio London, a ne mesto na milion milja odatle; uostalom, već i na pukih sedam stotina pedeset šest milja, sasvim precizno govoreći, u Pizi, Galilej je jasno pokazao da dva tela u slobodnom padu padaju potpuno jednakim ubrzanjem, nezavisno od njihovih relativnih masa.

Padali su.

Dok je padao, Artur je shvatio da su u gadnoj nevolji ako se bude motao po nebu i verovao u sve što Italijani imaju da kažu o fizici, kad već ionako nisu sposobni ni da održe uspravnost jedne jednostavne kule, pa se, bogami, potrudio da pada poprilično brže od Fenčerc.

Dograbilo ju je odozgo i potrudio se da je čvrsto obuhvati oko ramena. Uspeo je.

Fino. Sada su padali zajedno, što je bilo stvarno slatko i romantično, ali nije rešavalo osnovni problem, to jest okolnost da i dalje padaju, a tle nije čekalo da vidi ima li on još pametnih trikova u rukavu, već im je stizalo u susret kao ekspresni voz.

Nije mogao da drži njenu težinu, nije imao čime da je drži niti uz šta. Jedino mu je uspevalo da misli da će, očigledno, poginuti, a ako je želeo se desi bilo šta drugo osim očiglednog, morao je da učini nešto što nije očigledno. Tu se osetio na poznatoj teritoriji.

Pustio ju je, odgurnuo ju je, a kada mu je okrenula lice u prigušenom krik u zapanjenog užasa, dohvatio joj je mali prst svojim malim prstom i bacio je naviše, tumbajući se nespretno za njom.

"Sranje", rekla je dok je zadihano sedela ni na čemu, a kada se povratila, poleteli su u noć.

Neposredno ispod oblaka zaustavili su se i pogledali gde su se to na tako nemoguć način obreli. Zemlja je predstavljala nešto što nije trebalo posmatrati previše čvrstim ili mirnim pogledom, već tek onako ovlaš baciti pogled, u prolazu.

Fenčerc pokušava blago da se obori, oprezno, i otkri da kada dobro proceni kako da se baci u vetar može da izvede baš vrtoglava obrušavanja, sa malom piruetom na kraju, posle čega bi još malo

padala, dok je haljina lepršala oko nje, a ovo predstavlja mesto na kome bi čitaoci, koje ponajpre zanima šta su Marvin i Ford Prefekt radili za to vreme, trebalo da pogledaju naredne glave, jer sada Artur više nije mogao da čeka, pa joj je pomogao da svuče istu.

Ova je lelujavu padala, nošena vetrom, sve dok se nije pretvorila u tačkicu i na kraju potpuno iščezla, da bi iz raznih složenih razloga revolucionisala život jedne porodice u Hanslou, preko čijeg je konopca za rublje izjutra otkrivena.

Dizali su se u nemom zagrljaju, sve dok nisu uplovili među one magličaste prikaze vlage kakve vidate po krilima aviona, ali je nikada ne osetite zato što sedite na toplom, unutar krcatog aviona, i gledate kroz malo, izgrebano pleksi-staklo, dok nečiji sinčić strpljivo pokušava da vam sipa vruće mleko u krilo.

Artur i Fenčerč mogli su da ih osete, tanane, hladne i sitne, obavijene oko njihovih tela, vrlo hladne, vrlo sitne. Sada su se osetili, čak i Fenčerč, mada zaštićeni pred elementima samo sa dva proizvoda 'Marka i Spensera', da kad već ni sila gravitacije ne može da im smeta, onda malo hladnoće i nestašnosti atmosfere mogu lepo da odu i da se prošetaju.

Ta dva proizvoda 'Marka i Spensera' koja je, kada se Fenčerč podigla u maglovito telo oblaka, Artur uklonio vrlo, vrlo lagano, a to je jedini moguć način kada letite, pa još i ne koristite ruke, odjezdilo je da izjutra napravi lep rusvaj u Ajlvortu i Ričmondu, računajući redom od vrha nadole.

Dugo su bili u oblaku, zato što mu se vrh nalazio na vrlo velikoj visini, a kada su najzad izišli mokri iz njega, dok se Fenčerč lagano vrtela, poput morske zvezde koju je podigla nadolazeća plima, otkrili su da se, u stvari, tamo iznad oblaka noću stvara ona setna mesečina.

Svetlo je istovremeno bilo prigušeno i blistavo. Ima tu gore raznoraznih planina, ali to su prave planine, sa sopstvenim večnim snegovima.

Izbili su na vrh visokog kumulonimbusa i sada su počeli lenjo da klize niz njegove obrise, dok je Fenčerč zauzvrat oslobađala Artura njegove odeće, darivala ga oslobođenjem od nje sve dok odeća nije nestala na svom putu nadole u sveobuhvatnu belinu.

Ljubila ga je, ljubila mu vrat i grudi, i uskoro su lebdeli, lagano se

vrteći, u nekoj vrsti nemog T-oblika, zbog koga bi možda čak i fulornijski vatreni zmaj, da je kojim slučajem tada proleteo tim delom neba, nakrcan picom, pljesnuo krilima i diskretno se nakašljao.

Ali, na žalost, nije bilo fulornijskih vatrenih zmajeva, niti ih je moglo biti, jer su, poput dinosaura, dodoa i velikih zlupetonskih zimvoka sa Stegbartla Major u Sazvežđu Frasa, a za razliku od Boinga 747 kojih ima u izobilju, tužno istrebljeni, a Vaseljena više nikada neće upoznati njima slične.

Razlog što se Boing 747 poprilično neočekivano pojavljuje na gornjem popisu nije bez veze sa činjenicom da se jedan od njih iznenada upleo u živote Artura i Fenčerč trenutak ili dva kasnije.

To su velike stvari, zastrašujuće velike. Odmah znate kada je jedan od takvih u vazduhu sa vama. Najpre dođe do gromovitog naleta vazduha, pokretne zidine vrištećeg vetra, pa poletite odbačeni u stranu, ako ste toliko ljudi da u njegovoj neposrednoj blizini učinite nešto što makar i izdaleka podseća na ono što su radili Artur i Fenčerč, poput leptirova u blicu.

Ali ovog puta je poražavajući gubitak nerava sledilo pregrupisanje trenutak kasnije, kao i jedna divna, nova zamisao koja se oduševljeno probila kroz okolnu buku.

Gospođa Enid Kapelsen, iz Bostona, u Masačusetsu, bila je postarija dama i, zaista, osećala je da joj se kraj života primakao. Videla je mnogo toga, ponešto ju je zbunilo, ali, uznemireno je shvatala u to pozno doba, previše svega bilo joj je dosadno. Sve je bilo vrlo prijatno, ali možda pomalo previše objašnjivo, previše rutinski.

Uz uzdah podigla je malu, plastičnu roletnu i pogledala napolje prema krilu.

Najpre je pomislila da bi trebalo da pozove stjuardesu, ali onda je pomislila - ne, prokletstvo, neopozivo ne, ovo je za nju i samo nju.

Do trenutka kada je dvoje neobjašnjivih ljudi najzad skliznulo sa krila i odletelo niz struju, strašno se razveselila.

Osetila je neizmerno olakšanje na pomisao da je bukvalno sve što su joj ikada govorili bilo pogrešno.

Sledećeg jutra Artur i Fenčerč dugo su spavali u uličici i pored neprekidnog zavijanja popraavljanog nameštaja.

Sledeće noći radili su isto, samo ovog puta uz 'Soni' vokmen.

27.

"Sve je ovo zaista divno", rekla je Fenčerč dva dana kasnije. "Ali stvarno moram da znam šta mi se desilo. Vidiš, ima između nas ta razlika. Ti si nešto izgubio i ponovo našao, a ja sam našla nešto i to izgubila. Moram to ponovo naći."

Morala je da iziđe na jedan dan i tako je Artur odredio taj dan za telefoniranje.

Mjurej Bost Henson bio je novinar u jednom od onih listova sa sitnim idejama i krupnim tiražima. Bilo bi divno kada bismo mogli da kažemo da zbog toga nije bio ništa gori od ostalih, ali, na žalost, to nije bio slučaj. Dogodilo se da je on bio jedini novinar koga je Artur poznao, pa mu je Artur ipak telefonirao.

"Arture, stara moja supena kašiko, moja stara srebrna činijo, kako je to strašno neverovatno da mi se javiš. Neko mi reče da si odleteo u svemir ili tome slično."

Mjurej je imao svoju vrstu jezika za razgovore koju je izmislio za ličnu upotrebu i koju niko nije umeo ni da govori niti makar i da sledi. Teško da je najveći deo svega toga išta značio. Oni parčići koji su nešto značili često su bili tako divno zametnuti da niko ne bi ni primetio kada projure u lavini besmislica. Trenutak kada biste shvatili, kasnije, koji su parčići važni, često je bilo gadan trenutak za sve u vezi s tim.

"Šta?" upita Artur.

"Samo glasine, stara moja slonovska kljovo, moj mali kartaški stolu sa zelenom čohom, samo glasine. Verovatno ništa ne znači, ali treba mi koja reč od tebe."

"Nemam šta da kažem, obični kafanski razgovori."

"Cvetamo na njima, stara moja veštačka jetro, cvetamo na njima. Osim toga što bi se super uklapalo u jednu od drugih stvari sa ostalim pričama nedelje, tako da bi bilo dovoljno da stavimo tebe kako sve poričeš. Izvini, nešto mi je upravo ispalo iz uha."

Nastala je kratka pauza, posle koje se Mjurej Bost Henson vratio na vezu, zvučeći iskreno potreseno.

"Upravo sam se setio", rekao je, "kako sam čudno veče imao sinoć."

Svejedno, stari moj, neću da kažem šta, kako ti se dopalo jahanje na Halejevoj kometi?"

"Nisam", reče Artur uz uzdah, "jahao na Halejevoj kometi.

"U redu. Kako ti se dopalo nejahanje na Halejevoj kometi?"

"Bilo je mnogo zgodno, Mjurej."

Nastala je pauza dok je Mjurej to zapisivao.

"Za mene je ovo dovoljno dobro, Arture, dovoljno dobro za Etel, mene i piliće. Klapa sa opštom uvrnutošću ove nedelje. Nedelja uvrnutih, razmišljamo da je tako nazovemo. Dobro, ha?"

"Vrlo dobro."

"Ima zgodan prizvuk. Prvo imamo tog čoveka na koga uvek pada kiša."

"Šta?"

"Potpuna istina, kao čarapin početak. Sve je dokumentovano u njegovoj maloj, crnoj knjizi, sve se poklapa do svake svakcijate zezatorske pojedinosti. Meteo biro sve izbacuje debele ledene banane, a čudni čovečuljci u belim mantilima doleću sa svih strana sveta sa malim lenjirima, kutijicama i kapljicometrima. Taj čovek ti je pčelina butkica, Arture, on ti je sise u ose. On ti je, išao bih tako daleko da to kažem, puni komplet erogenih zona svakog većeg letećeg insekta zapadne polulopte. Zovemo ga Bog Kiša. Fino, ha?"

"Mislim da sam ga upoznao."

"Dobro zvuči. Šta si rekao?"

"Možda sam ga upoznao. Stalno se žali, je li?"

"Neverovatno! Upoznao si Boga Kiša?"

"Ako je to isti tip. Rekao sam mu da prekine da se žali i da nekome pokaže svoju knjižicu."

Na Hensonovom kraju telefonske linije dođe do pauze pune poštovanja.

"Bogami, učinio si lepu hrpu. Krajnju hrpu si krajnje učinio. Čuj, znaš li koliko turistička kuća plaća tog tipa da ove godine ne ide na Malagu? Hoću da kažem, zaboravi navodnjavanje Sahare i tome slične daveži, tog tipa čeka čitava nova karijera samo da zaobilazi mesta za novac. Taj čovek se pretvara u čudovište, možda ćemo čak morati da sredimo da ga zvizne glavni zgoditak.

Čuj, možda poželimo da napravimo nešto sa tobom, Arture, Čoveče Koji Je Stvorio Kišnog Boga. Baš zvuči, ha?"

"Lepo zvuči, ali..."

"Možda ćemo morati da te fotografišemo ispod poljskog tuša, ali to je u redu. Gde si?"

"Ovaj, u Ajlingtonu. Čuj, Mjurej..."

"Ajlington!"

"Da..."

"Pa, šta misliš o pravoj uvrnutosti nedelje, ozbiljno iščašenoj stvari. Jesi li išta čuo o onim letećim ljudima?"

"Ne."

"Mora da jesi. Ta stvar sva ključa od iščašenosti. Prava čufteta u avančetu. Meštani non stop telefoniraju da jave o tom paru koji leti po mraku. Šaljemo noću dole svoje momke iz fotolaboratorija da skrpe originalnu fotografiju. Mora da si čuo."

"Ne."

"Arture, pa gde si bio? Oh, svemira mu, u redu, imam tvoj odgovor. Ali to je bilo pre više meseci. Čuj, to se ove nedelje dešava svaku noć, stara moja rendalice za sir, odmah na tvom pragu. Taj par tek tako leti po nebu i radi razne stvari. I pri tome ne mislim na gledanje kroz zidove i pretvaranje u gvozdene mostove. Ništa ne znaš?"

"Ne."

"Arture, bilo je neizrecivo ugodno zadovoljstvo razgovarati sa tobom, žvrngliču moj, ali moram da idem. Poslaću čoveka sa kamerom i gumenim crevom. Daj mi adresu, spreman sam i pišem."

"Čuj, Mjurej, hteo bih da te zamolim nešto."

"Izvini, imam puno posla."

"Hteo bih da saznam nešto o delfinima."

"Nikakva priča. Prošlogodišnje vesti. Zaboravi ih. Nema ih."

"Važno je."

"Čuj, niko to neće ni da pipne. Ne možeš održati priču, znaš, kada je jedina vest produženo odsustvo onoga o čemu se priča. Ionako nije naša teritorija, probaj Nedeljne. Možda oni puste naslov 'Šta se desilo sa pričom ŠTA SE DESILO SA DELFINIMA', tamo, za par godina, negde oko avgusta. Ali šta će iko da učini sada? 'Delfini i dalje nestali'? 'Odsustvo delfina se produžava'? 'Delfini - dalji dani bez njih'? Priča umire, Arture. Leži i oteže svoje nožice u vazduhu i, eno je, ode do velikog, zlatnog klasa na nebu, stari moj šišmišonjo."

"Mjurej, ne zanima me da li to predstavlja priču. Samo želim da

otkrijem kako da stupim u vezu sa onim tipom u Kaliforniji koji tvrdi da zna nešto o tome. Mislilo sam da bi ti mogao da mi pomogneš."

28.

"Ljudi počinju da pričaju", reče Fenčerč te večeri, pošto su podigli unutra njeno čelo.

"Ne samo što pričaju", reče Artur, "nego i štampaju, krupnim, masnim slovima pod visokotiražnim šeširima. Zbog toga sam i pomislio da je bolje da nabavim ovo."

Pokazao joj je dugačke, uske blokove avionskih karata.

"Arture", rekla je i zagrlila ga. "Znači li to da si uspeo da porazgovaraš sa njime?"

"Imao sam dan", reče Artur, "izuzetnog telefonskog iscrpljivanja. Govorio sam bukvalno sa svakim odeljenjem bukvalno svakog lista u Flit Stritu i najzad sam uspeo da uđem u trag njegovom telefonskom broju."

"Očigledno si teško radio, sav si natopljen znojem, jadni moj dragi."

"Ne znojem", reče umorno Artur. "Upravo je bio fotograf. Pokušao sam da raspravljam sa njime, ali... nema veze, uglavnom odgovor je - da."

"Govorio si s njim."

"Govorio sam s njegovom ženom. Rekla je da je on previše uvrnut da bi trenutno došao do telefona i da li bih zbog toga mogao da pozovem ponovo."

Teško je seo, shvatio da mu nešto nedostaje i otišao do frižidera da to nađe.

"Hoćeš piće?"

"Ubila bih nekog da ga dobijem. Uvek znam da me čeka težak dan kada me nastavnik čela odmeri od glave do pete i kaže: 'Ah da, draga moja, danas bi dobro došlo malo Čajkovskog!'"

"Pozvao sam ponovo", reče Artur, "a ona mi reče da se on nalazi na 3,2 svetlosne godine od telefona i da treba da nazovem ponovo."

"Ah."

"Zvao sam ponovo. Rekla je da se situacija popravila. Sada se nalazi na svega 2.6 svetlosnih godina od telefona, ali to je još previše daleko za dovikivanje."

"Misliš li", upita Fenčerč sumnjičavo, "da ima još nekog sa kime

bismo mogli da porazgovaramo?"

"Ima još gore", reče Artur. "Govorio sam sa nekim iz nekog naučnog časopisa ko ga lično poznaje, a taj mi je rekao da Džon Votson ima krajnji dokaz, koji su mu izdiktirali anđeli zlatnih brada i zelenih krila, da je najmodernija luckasta teorija o Mesecu istinita. Kod ljudi koji ispituju valjanost tih vizija uz likovanje će pronaći rupe u pitanjima, i to je najdalje što se sa njim može dospeti."

"Nisam znala da je toliko rđavo", reče Fenčerč. Nesvesno se igrala kartama.

"Ponovo sam telefonirao gospođi Votson", reče Artur. "Njeno ime je, uzgred, Arkana Džil."

"Shvatam."

"Drago mi je da shvataš. Pomislio sam da nećeš poverovati u sve to, pa sam zato prilikom tog poziva uključio automatsku sekretaricu da snimi poziv."

Prišao je automatskoj sekretarici i neko vreme se zavitlavao i petljao sa svim njenim dugmićima, zbog toga što je to bio model koji naročito preporučuje magazin 'Which?' i koji je gotovo nemoguće koristiti, a da pri tom ne poludiš.

"Evo ga", reče najzad i obrisa znoj sa čela.

Glas je bio tanak i pucketav od puta do geostacionarnog satelita i nazad, ali je takođe bio neprijatno miran.

"Možda bi trebalo da objasnim", reče glas Arkane Džil, "da se telefon, u stvari, nalazi u prostoriji u koju on nikada ne ulazi. Vidite, ona je u Ludnici. Vonko Normalni ne voli da ulazi u ludnicu, pa to i ne čini. Čini mi se da bi to trebalo da znate, jer vam može uštedeti telefoniranje. Ako želite da se sretnete sa njim, to se može vrlo lako srediti. Samo treba da dođete. On će se sastati sa ljudima samo Izvan Ludnice."

Usledio je Arturov glas, u svom najzbunjenijem trenutku: "Izvinjavam se, ne razumem. Gde je Ludnica?"

"Gde je Ludnica?" ponovi Arkana Džil. "Jeste li ikad čitali uputstva na kutiji čačkalica?"

Na traci, Arturov glas je morao da prizna da nije.

"Možda ćete poželeti da to učinite. Možda ćete otkriti da to malo razjašnjava stvari. Možda ćete otkriti da vam to kazuje gde je Ludnica. Hvala."

Zvuk telefonske veze zamre. Artur je isključio mašinu.

"Pa, pretpostavljam da to možemo smatrati pozivom", rekao je i slegao ramenima. "U stvari, uspeo sam da dobijem adresu od momka iz naučnog časopisa."

Fenčerč ga pogleda ponovo, zamišljeno namrgođena, pa onda opet osmotri karte.

"Misliš li da vredi?" upitla je.

"Pa", reče Artur, "stvar u kojoj su se svi sa kojima sam razgovarao složili, osim činjenice da je potpuno lud, jeste da zna o delfinima više od ikog živog."

29.

"Važno obaveštenje. Ovo je let 121 za Los Anđeles. Ako vaši planovi za putovanje ne uključuju Los Anđeles, sada bi bio savršen trenutak da se iskrcate."

30.

Unajmili su kola u Los Anđelesu na jednom od mesta na kojima se iznajmljuju kola koja su drugi odbacili.

"Skretanje je malčice problem", reče im tip iza sunčanih naočara dok im je pružao ključeve. "Ponekad je jednostavnije izići i pronaći kola koja idu u tom pravcu."

Ostali su jednu noć u hotelu na Bulevaru Sumraka jer im je neko rekao da će tamo uživati u zbunjenosti.

"Ovde su svi ili Englezi ili uvrnuti ili oboje. Imaju bazen za plivanje na koje možete da odete i gledate engleske rok zvezde kako čitaju 'Jezik, istinu i logiku' za fotoreportere."

Bilo je istina. Bio je tamo jedan i tačno je to radio.

Čuvar garaže nije imao Bog zna kakvo mišljenje o njihovim kolima, ali to je bilo u redu, jer nisu ni oni.

Kasno uveče provezli su se kroz brda Holivuda duž Mulholend Drajva i zaustavili se da pogledaju zaslepljujuće more lebdeće svetlosti koje je predstavljalo Los Anđeles; kasnije su se zaustavili da pogledaju zaslepljujuće more lebdeće svetlosti koje je predstavljalo dolinu San Fernanda. Složili su se da utisak zaslepljenosti prestaje neposredno na dnu njihovih očiju i da ne dira više nijedan njihov deo, pa su otišli čudno nezadovoljni prizorom. Kao dramatična mora svetlosti bili su fini, ali svetlo bi trebalo nešto i da osvetljava, a pošto su se provezli kroz ono što je osvetljavano ovim naročito dramatičnim morem svetlosti nisu baš imali Bog zna kakvo mišljenje o tome.

Dugo su spavali i probudili se u vreme ručka, kada je bilo idiotski toplo.

Odvezli su se auto-putem do Santa Monike da bi prvi put bacili pogled na Pacifik - okean u posmatranju koga je Vonko Normalni provodio sve svoje dane i dobar broj noći.

"Neko mi reče", kazala je Fenčerč, "da su jednom čuli dve postarije dame na ovoj plaži, koje su radile ono što mi radimo, gledale Pacifik prvi put u životu. I navodno, posle duge pauze, jedna od njih rekla je drugoj: 'Znaš, i nije toliko veliki koliko sam očekivala.'"

Raspoloženje im se postepeno popravljalo dok su koračali plažom Malibua i gledali sve te milionere po njihovim šik bungalovima kako pažljivo drže jedni druge na oku da bi proverili koliko su bogati.

Raspoloženje im se još više popravilo kada je Sunce počelo da se spušta niz zapadni deo neba, a u trenutku kada su se ponovo našli u svojim klepetavim kolima, vozeći se prema zalasku sunca pred kojim niko sa imalo dobrog ukusa ni u snu ne bi izgradio Los Anđeles, iznenada su se osećali zapanjujuće i iracionalno srećni i nije im čak smetalo ni to što grozni, stari radio u kolima može da svira samo dve stanice, i to obe istovremeno. Pa šta, obe su puštale dobar rokenrol.

"Znam da će moći da nam pomogne", rekla je Fenčerč odlučno. "Znam da hoće. Kako beše njegovo ime, reci mi ponovo, kako ono voli da ga zovu?"

"Vonko Normalni."

"Znam da će moći da nam pomogne."

Artur se pitao hoće li moći i nadao se da će moći i nadao se da to što je Fenčerč izgubila može da se nađe ovde, na ovoj Zemlji, šta god se pokazalo da ova Zemlja predstavlja.

Nadao se, kao što se nadao neprekidno i svesrdno još od vremena kada su razgovarali pokraj Serpentine, da se od njega neće zahtevati da pokušava da se seti nečega što je vrlo čvrsto i odlučno zakopao u sećanjima, odakle će, nadao se, prestati da ga uznemirava.

U Santa Barbari zastali su kraj ribljeg restorana u kome kao da se nalazila prepravljena robna kuća.

Fenčerč je naručila crvenog barbuna i rekla da je izvrstan.

Artur je naručio odrezak sabljjarke i rekao da se razbesneo od njega.

Dograbio je kelnericu u prolazu za ruku i grmnuo na nju.

"Zašto je ova riba tako prokleta dobra?" pitao je besno.

"Molim vas, izvinite zbog mog prijatelja", reče Fenčerč preneraženoj kelnerici. "Mislim da je najzad doživeo prijatan dan."

31.

Kada biste uzeli dva Dejvida Bouvija i stavili jednog Dejvida Bouvija na vrh drugog Dejvida Bouvija, a onda prikačili još po jednog Dejvida Bouvija na kraj svake ruke gornjeg Dejvida Bouvija i umotali čitavo zamešateljstvo u prijavi ogrtač za kupanje dobili biste nešto što ne bi izgledalo baš kao Džon Votson, ali bi onima koji ga poznaju izgledalo neobično poznato.

Bio je visok i mršav.

Dok je sedeo u naslonjači zagledan u Pacifik, ne toliko sa nekom divljom slutnjom, koliko sa mirnim, dubokim razočaranjem, bilo je malo teško reći gde se tačno završava naslonjač, a gde on počinje, i oklevali biste da stavite ruku na, recimo, njegovu podlakticu, da se slučajno čitavo ustrojstvo ne sruši sa praskom i odnese i vaš palac.

Ali njegov osmeh, kada ga upravi ka vama, bio je zaista izražajan. Činilo se da je sačinjen od svih onih najgorih stvari koje vam život može prirediti, ali koje su vas, pošto ih je on nakratko prikupio na svom licu, iznenada navele da pomislite: 'Oh. Pa, onda je u redu.'

Dok je govorio, bilo vam je drago što osmeh od koga se tako osećate koristi toliko često.

"Oh, da", rekao je, "dolaze da me vide. Sede upravo ovde. Sede tu gde vi sedite."

Govorio je o anđelima sa zlatnim bradama, zelenim krilima i klompama marke 'Dr Skul'.

"Jedu nakos za koji kažu da ne mogu da ga nabave tamo odakle dolaze. Piju mnogo koka kole i tako su dragi u pogledu mnogih stvari."

"Je li?" upita Artur. "Jesu li? I tako, ovaj... Kada se to dešava, onda? Kada dolaze?"

I on je gledao prema Pacifiku. Tamo je bilo malih, peščanih trkavaca koji su trčkarali po rubu obale; izgledalo je da imaju sledeći problem: morali su da traže hranu u pesku koji je upravo zapljusnuo talas, ali nisu mogli da podnesu da im se noge pokvase. Da bi rešili taj problem, trčali su neobičnim pokretima, kao da ih je saznao neko izuzetno vispren u Švajcarskoj.

Fenčerč je sedela na pesku i lenjo crtala prstima po njemu.

"Uglavnom tokom vikenda", rekao je Vonko Normalni, "na malim skuterima. To su sjajne mašine." Nasmešio se.

"Shvatam", reče Artur. "Shvatam."

Fenčerčino slabašno nakašljavanje privuče njegovu pažnju i on se okrete ka njoj. Našarala je nespretnu sliku njih dvoje na oblacima. Na trenutak je mislio da želi da ga napali, a onda je shvatio da ga kori. 'Ko smo mi', govorila je, 'da kažemo da je on lud?'

Kuća mu je u svakom slučaju bila neobična, a pošto je to bila prva stvar sa kojom su se Fenčerč i Artur susreli, pomoglo bi da znamo na šta je ličila.

A evo na šta je ličila:

Bila je preokrenuta kao rukavica.

Doslovce preokrenuta, do te mere da su morali da se parkiraju na tepihu.

Svuda duž onoga što bi se normalno nazivalo spoljašnjim zidom, koji je bio ukrašen ukusnom ružičastom bojom za enterijere, nalazile su se police sa knjigama, pa još dva ona čudna tronoga stočića sa poluokruglim vrhovima koji tako stoje kao da žele da pokažu da je neko upravo srušio zid pravo kroz njih, kao i slike koje su očigledno bile napravljene tako da bi smirivale.

Mesto na kome je postajala stvarno čudna bio je krov.

Izvijao se unazad prema sebi poput nečega što bi Moris K. Ešer, da je bio prepušten teškim noćima u gradu - što ova priповest ni u kom slučaju ne namerava da tvrdi, iako je ponekad teško ne posumnjati u to gledajući njegove slike, naročito one sa neobičnim stepenicama - možda sanjao posle jedne od njih, jer mali lusteri koji bi trebalo da vise unutra nalazili su se napolju, upereni nagore.

Zbunjujuće.

Natpis nad vratima je glasio: 'Uđite Napolje', pa su, nervozno, tako i učinili.

Unutra je, naravno, bilo Napolje. Grubi zidovi od cigle, fino malterisani, oluci u dobrom stanju, vrtna stazica, dva mala stabla, nekoliko prostorija koje su vodile odatle.

A unutrašnji zidovi spuštali su se, neobično previjeni, i otvarali se na jednom kraju, stvarajući utisak - nekom optičkom varkom od koje bi se Moris K. Ešer namrštio i upitao kako je to izvedeno - kao da

obuhvataju čitav Tihi okean.

"Zdravo", reče Džon Votson, Vonko Normalni.

Dobro, rekoše oni sebi, 'Zdravo' predstavlja nešto sa čime se možemo nositi.

"Zdravo", rekoše oni - i sve je, iznenađujuće, poteklo kako treba.

Izvesno vreme čudno je oklevao da govori o delfinima, izgledao je neobično rastreseno i ponavljao je: "Zaboravio sam..." kad god bi ih pomenuli, i ponosno im je pokazivao ekscentričnosti kuće.

"Čini mi zadovoljstvo", rekao je, "na neki neobičan način, a nikome ne nudi", nastavio je, "u toj meri da to neki dobar očni lekar ne bi mogao da popravi."

Dopao im se. Bio je otvoren, prijatan i kao da se izrugivao sam sebi pre nego što to učini iko drugi.

"Vaša žena", reče Artur, obazirući se, "pomenula je nešto o čačkalicama." Rekao je to zabrinutog izraza, kao da se plaši da ova iznenada ne iskoči iza vrata i ponovo ih pomene.

Vonko Normalni se nasmeja. Bio je to lak, opušten smeh i zvučao je kao da ga je mnogo puta koristio i bio sasvim zadovoljan njime.

"Ah, da", rekao je, "to je u vezi sa danom kada sam konačno shvatio da je svet potpuno poludeo, pa sam sagradio Ludnicu da ga zatvorim u nju, jadnička, i da se nadam da će mu biti bolje."

To je bila tačka u kojoj je Artur ponovo počeo da se oseća nervozno.

"Ovde se", reče Vonko Normalni, "nalazimo izvan Ludnice." Ponovo je pokazao grube cigle, malter i oluke. "Prođite kroz ta vrata", pokazao je prva vrata kroz koja su ušli na početku, "i ušli ste u Ludnicu. Pokušao sam da je lepo ukrasim, da bi njeni žitelji bili srećni, ali jedan čovek tu može da učini vrlo malo. Sada više uopšte ne ulazim tamo. Ako ikada osetim iskušenje, a to mi se ovih dana retko dešava, naprosto pogledam na natpis iznad vrata, pa se postidim i odustanem."

"Onaj?" upita Fenčerc i pokaza, prilično zbunjena, na plavu, ukrašenu tablu na kojoj su pisala nekakva uputstva.

"Da. To su reči koje su me konačno preobratile u pustinjaka kakav sam sada. Bilo je to sasvim iznenada. Video sam ih i znao sam šta moram da učinim."

Na natpisu je pisalo:

Uhvatiti štapić u blizini središta. Ovlažiti zašiljeni kraj u ustima.

Ubaciti u prostor između zuba, tupi kraj uz desni. Koristiti blage pokrete iznutra prema napolje.

"Učinilo mi se", reče Vonko Normalni, "da svaka civilizacija koja je toliko izgubila glavu da mora da priloži detaljno uputstvo za paketić čačkalica nije više civilizacija u kojoj mogu da živim i ostanem normalan."

Ponovo se zagledao prema Pacifiku, kao da ga izaziva da počne da se dere i bulazni pred njim, ali ovaj je mirovao i igrao se sa trkavcima.

"A u slučaju da vam je prošlo za umom da posumnjate, pošto vidim da bi se to moglo desiti, ja sam u potpunosti normalan. Zbog toga i zovem sebe Vonko Normalni, naprosto da bih uverio ljude po tom pitanju. Mama me je zvala Vonko kada sam bio dečko, zato što sam bio šeprtlja koja je stalno obarala stvari, a inače sam sasvim normalan", dodao je sa jednim od onih osmeha koji su vas terali da pomislite, 'Oh. Pa, onda je u redu', "i takav nameravam da ostanem. Hoćemo li da pođemo na plažu da vidimo o čemu treba da porazgovaramo?"

Izišli su na plažu, gde je pre izvesnog vremena počeo da govori o anđelima sa zlatnim bradama, zelenim krilima i klompama marke 'Dr Skul'.

"U vezi sa delfinima", reče Fenčerč blago, puna nade.

"Mogu vam pokazati klompe", reče Vonko Normalni.

"Pitam se, znate li..."

"Da li biste voleli da vam pokažem", reče Vonko Normalni, "klompe? Imam ih. Napravila ih je kompanija 'Dr Skul', a anđeli kažu da su naročito pogodne za teren na kom moraju da rade. Kažu još da pridržavaju sva prava u vezi sa porukom. Kada im kažem da ne znam šta to znači, oni kažu ne, ne znaš, i smeju se. Pa, svejedno ću ih doneti."

Kada je otišao unutra, ili napolje, zavisi od toga kako gledate na stvar, Artur i Fenčerč se zгледаше začuđeno i pomalo očajno, a onda su oboje slegli ramenima i ravnodušno stali da crtkaju slike po pesku.

"Kako noге danas?" upita Artur tiho.

"U redu je. U pesku ne izgleda tako neobično. Ili u vodi. Voda ih savršeno dodiruje. Samo mislim da ovo nije naš svet."

Slegla je ramenima.

"Šta misliš da je hteo da kaže", upitala je, "onim pominjanjem poruke?"

"Ne znam", odvrati Artur, iako ga je sećanje na čoveka zvanog Prak, koji mu se smejao, neprekidno grizlo.

Kada se Vonko vratio, nosio je nešto što je zapanjilo Artura. Ne klompe, jer bile su to savršeno obične klompe sa drvenim dnom.

"Pomislio sam da biste voleli da vidite", rekao je, "šta anđeli nose na nogama. Čisto iz radoznalosti. Uzgred, ništa ne pokušavam da dokažem. Ja sam naučnik i znam šta sačinjava dokaz. Ali pravi razlog zbog koga sam nazvao sebe imenom iz detinjstva jeste taj što naučnik mora da bude potpuno kao dete. Ako vidi stvar, mora da kaže da je vidi, svejedno da li je mislio da će je videti ili ne. Prvo vidi, misli kasnije, onda testiraj. Ali uvek prvo vidi. Inače ćeš videti samo ono što očekuješ. To većina naučnika zaboravlja. Pokazaću vam kasnije nešto da to demonstriram. Tako, a drugi razlog zbog koga zovem sebe Vonko Normalni jeste taj što će ljudi misliti da sam budala. To mi omogućuje da kažem šta vidim kada to vidim. Nikako ne možete biti naučnik ako marite što vas ljudi drže za budalu. Svejedno, pomislio sam da bi vam se možda moglo dopasti da vidite i ovo."

To je bila stvar koja je Artura toliko zapanjila kada je video da je nosi, jer bio je to divni, srebrno-sivi akvarijum, naizgled istovetan onom u Arturovoj spavaćoj sobi.

Artur je sada već nekih trideset sekundi pokušavao, bez uspeha, da kaže oštro i zapanjenim glasom: 'Gde ste to našli?'

Najzad je trenutak došao, ali ga je promašio za milisekund.

"Gde ste to našli?" upita Fenčerč, oštro i zapanjenim glasom.

Artur se okrete prema Fenčerč oštro i zapanjenim glasom reče: "Šta? Zar si već i ranije videla ovakav?"

"Da", rekla je, "imam jedan. Ili sam bar imala. Rasel mi ga je uzeo da stavi unutra svoje loptice za golf. Ne znam odakle je to došlo, znam samo da sam bila besna na Rasela što ga je uzeo. Zašto, zar i ti imaš takav?"

"Da, bilo je to..."

Oboje postadoše svesni da Vonko Normalni oštro gleda čas jedno, čas u drugo i pokušava da se ubaci u razgovor.

"I vi imate po jedan ovakav?" upitao je oboje.

"Da." To su oboje izgovorili.

Dugo je i smireno gledao oboje, a onda je podigao akvarijum da bi uhvatio zrak kalifornijskog sunca.

Činilo se kao da akvarijum peva sa suncem, da odzvanja silinom njegove svetlosti i da baca tamne, iskričave duge na pesak i po njima. Okretao ga je i okretao. Mogli su sasvim jasno da vide urezane reči: "Do viđenja i hvala na svim ribama."

"Znate li", reče Vonko tiho, "šta je ovo?"

Oboje su zavrтели glavama lagano, u čudu, gotovo hipnotisani blistavilom senki koje je svetlost bacala po sivom staklu.

"To je poklon od delfina za rastanak", reče Vonko dubokim, tihim glasom, "delfina koje sam voleo i proučavao, plivao sa njima, hranio ih ribom, čak sam i pokušao da naučim njihov jezik, zadatak koji su, izgleda, rešili da mi nemoguće otežaju, s obzirom na činjenicu da sada shvatam da su bili savršeno sposobni da komuniciraju našim jezikom samo da su to želeli."

Zavrteo je glavom laganim, laganim osmehom, a onda ponovo pogledao najpre Fenčerč, pa Artura.

"Jesi li..." upitao je Artura, "šta si učinio sa svojim? Mogu li da te upitam to?"

"Ovaj, držim u njemu ribicu", reče Artur, blago postidjen. "Desilo se da sam imao ribicu sa kojom nisam znao šta da radim i, ovaj, tu se našao taj akvarijum." Utišao se.

"Nisi učinio ništa drugo? Ne", rekao je, "da jesi, znao bi." Ponovo je zavrteo glavom.

"Moja žena je u našem držala mekinje", nastavio je Vonko, sa nekim novim prizvukom u glasu, "sve do prošle noći..."

"Šta se", upitao je Artur lagano i prigušeno, "desilo prošle noći?"

"Nestalo nam je mekinja", odvrati Vonko ravnim glasom. "Moja žena", dodao je, "otišla je da kupi još." Jedan trenutak činilo se da je izgubljen u sopstvenim mislima.

"A šta se onda desilo?" upita Fenčerč, istim glasom bez daha.

"Oprao sam ga", reče Vonko. "Oprao sam ga pažljivo, vrlo, vrlo pažljivo, uklonio svaku trunčicu mekinja, a onda sam ga polako obrisao krpom koja ne ostavlja dlačice, lagano, pažljivo, okrećući ga i okrećući. Zatim sam ga prineo uhu. Jeste li... jeste li prineli jedan od

njih uz uho?"

Oboje su zavrteli glavama, ponovo lagano, ponovo smeteno.

"Možda bi", reče on, "trebalo da to učinite."

32.

Duboka rika okeana.

Razbijanje talasa o obale silnije nego što to um može da predstavi.

Nema grmljavina dubina.

A između toga, prizivanje glasova, a ipak ne glasova, pevuckava zvonjava, polureči, napola artikulisane pesme misli.

Pozdravi, talasi pozdrava što klize u nerazaznatljivo, reči koje se razbijaju skupa.

Udari tuge o obale Zemlje.

Talasi radosti - gde? Svet neopisivo otkriven, neopisivo dosegnut, neopisivo mokar, pesma vode.

I sada fuga glasova, žamor objašnjenja, o neizbežnoj katastrofi, o svetu za uništenje, naletu bespomoćnosti, grčevima očajanja, samrtnom propadanju, pa ponovo prekid reči.

A onda trzaj nade, pronalaženje Zemlje senke u nagoveštajima zakrivljenog vremena, utonule dimenzije, potezanje paralela, duboko potezanje, kovitlac volje, njegov zalet i cepanje, let. Nova Zemlja dovučena kao zamena, delfini nestali.

Zatim, zapanjujuće, samotni glas, sasvim jasan.

"Ovaj akvarijum vam je darivala kampanja 'Spasimo ljudska bića'. Želimo vam zbogom."

I potom zvuk dugih, teških, savršeno sivih tela dok se kovitlaju prema neznanim, bezdanim dubinama, uz tihi kikot.

33.

Te noći su se zadržali Van Ludnice i gledali TV program iz nje. "Ovo sam želeo da vidite", reče Vonko Normalni kada su ponovo puštene vesti, "moj stari kolega. Tamo je preko, u vašoj zemlji, i sprovodi istraživanje. Samo gledajte."

Bila je to konferencija za štampu.

"Bojim se da trenutno ne mogu da komentarišem ime 'Bog Kiša'; mi ga zovemo 'spontana parakauzalna meteorološka pojava'."

"Možete li nam reći šta to znači?"

"Nisam sasvim siguran. Budimo ovde sasvim iskreni. Kada otkrijemo nešto što ne možemo da razumemo, volimo da to nazovemo na način koji vi ne možete da razumete, zapravo čak ni da izgovorite. Hoću da kažem, ako vas naprosto pustimo da šetate okolo i nazivate ga Bog Kiša, to onda nagoveštava da vi znate nešto što mi ne znamo, a bojim se da to ne možemo dopustiti.

Ne, najpre mu moramo dati naziv koji kaže da je naš, a ne vaš, zatim potražimo neki način da dokažemo da nije ono što vi kažete da jeste, već nešto što mi kažemo da jeste.

A ako se pokaže da ste vi u pravu, opet nećete biti u pravu, jer ćemo ga naprosto preimenovati u... ovaj... 'supernormalni' - ne paranormalni ili natprirodni, jer po svoj prilici već znate šta to znači, zar ne? - dakle, 'supernormalni inkrementni precipitacioni induktor'. Verovatno ćemo poželeti da tu negde prišijemo još i 'kvazi' da bismo se zaštitili. Bog Kiša! Ha, u životu nisam čuo takvu besmislicu. U poverenju, ja vam sa takvim ne bih pošao na izlet. Hvala, to bi bilo sve za sada, osim što bih želeo da kažem 'Ćao!' Vonku ako nas gleda."

34.

Na povratku kući pored njih je sedela žena koja ih je nekako čudno gledala.

Tiho su razgovarali između sebe.

"I dalje moram da znam", reče Fenčerč, "a snažno osećam da ti znaš nešto što mi ne govoriš."

Artur uzdahnu i izvadi parče hartije.

"Imaš olovku?" upitao je. Počela je da traži okolo i našla jednu.

"Šta radiš, dušo?" upitala je, pošto je proveo dvadeset minuta mršteći se, žvaćući olovku, pišući po hartiji, precrtavajući, ponovo pišući, ponovo žvaćući olovku i besno grokćući za svoj groš.

"Pokušavam da se prisetim jedne adrese koju mi je neko svojevremeno dao."

"Život bi ti bio strašno jednostavniji", rekla je, "kada bi kupio sebi mali adresar."

Najzad joj je dodao hartiju.

"Pogledaj ovo."

Pogledala je. Među svim škrabotinama i isprectavanim stvarima nalazile su se reči: 'Planine Kventulus Kvazgar. Servobupstra. Planeta Preliumtarn. Sunce Zars. Galaktički sektor QQ7 Aktiv J Gama.'

"A šta se tamo nalazi?"

"Navodno", reče Artur, "poslednja Božja poruka njegovoj tvorevini."

"To već više liči na ono što treba", reče Fenčerč. "Kako da stignemo tamo?"

"Ti stvarno...?"

"Da", reče Fenčerč čvrsto, "stvarno želim da znam."

Artur pogleda kroz mali, izgrebani prozor od pleksi-stakla na nebo napolju.

"Izvinite", iznenada reče žena koja ih je čudno gledala, "nadam se da ne mislite da sam nepristojna. Tako se dosađujem na ovim dugim letovima, baš je lepo pričati sa nekim. Ime mi je Enid Kapelsen, iz Bostona sam. Recite mi, da li često letite?"

35.

Otišli su do Arturove kuće u Vest Kantriju, nagurali par peškira u torbu i zatim seli da rade ono što svaki galaktički autostoper na kraju radi najvećim delom svog vremena.

Čekali su da naiđe leteći tanjir.

"Jedan moj prijatelj radio je to petnaest godina", reče Artur jedne noći dok su utučeno sedeli i gledali nebo.

"Ko to?"

"Zvao se Ford Prefekt."

Zatekao je sebe da radi nešto što nije verovao da će ikada više učiniti.

Pitao se gde je Ford Prefekt.

Neobičnom podudarnošću, sledećeg dana u novinama su se pojavila dva izveštaja, jedan o najneverovatnijem incidentu sa letećim tanjirom, a drugi o nizu nepriličnih nereda po pabovima.

Ford Prefekt se pojavio dan posle toga, sav mamuran, i požalio se da Artur nikako ne odgovara na telefonske pozive.

U stvari, izgledao je izuzetno rđavo, ne samo kao da je provučen natraške kroz živu ogradu, već kao da je ta živa ograda istovremeno provučena natraške kroz kombajn. Uteturio se u Arturovu dnevnu sobu, pokretom ruke odbio ponuđeni oslonac, što je bila greška, jer je od napora uloženog u odmahivanje potpuno izgubio ravnotežu, pa je Artur na kraju morao da ga odvuče na sofu.

"Hvala ti", reče Ford, "hvala ti veliko. Imaš li..." rekao je i zaspao na tri sata.

"...najblažu predstavu o tome", nastavio je iznenada kada je oživeo, "kako je teško ubaciti se u britanski telefonski sistem sa Vlašića? Vidim da nemaš, pa ću ti reći", dodao je, "uz veliku šolju kafe koju ćeš mi skuvati."

Teturavo je sledio Artura do kuhinje.

"Glupi telefonski operatori neprestano su me pitali odakle zovem, a ti samo probaj da im kažeš Lačvort, pa ima da ti kažu da to nije moguće pošto dolaziš preko drugog kola. Šta to radiš?"

"Kuvam ti kafu."

"Oh." Ford je zvučao čudno razočarano. Utučeno se obazro oko sebe.

"Šta je ovo?" upitao je.

"Pirinčane pahuljice."

"A ovo?"

"Paprika."

"Shvatam", reče Ford i vrati dva predmeta, jedan preko drugog, ali to, izgleda, nije htelo da drži ravnotežu kako treba, pa je zato stavio drugo preko prvog, što je, kako se činilo, upalilo.

"Malo me uhvatila razlika svemirskih zona", rekao je. "Šta sam ono pričao?"

"O tome kako nisi telefonirao iz Lačvorta."

"I nisam. Objasnio sam to gospođi. 'Jebeš Lačvort', rekao sam, 'ako ti se to dopada. U stvari zovem sa izviđačkog trgovačkog broda Sirijuske kibernetičke korporacije koji se trenutno nalazi na podsvetlosnom putu između zvezda poznatih na vašem svetu, mada ne obavezno i vama, draga gospođo.' Rekao sam 'draga gospođo'", objasnio je Ford Prefekt, "zato što nisam želeo da je uvredi moj nagoveštaj da je jedan neobrazovani kreten..."

"Taktično", reče Artur Dent.

"Tačno", reče Ford. "Taktično."

Namrštio se.

"Razlika svemirskih zona", rekao je, "vrlo je nezgodna za skretanje sa teme. Moraćeš ponovo da mi pomogneš", produžio je, "i da me podsetiš na to o čemu sam upravo pričao."

"Između zvezda", rekao je Artur, "poznatih na vašem svetu, mada ne obavezno i vama, draga gospođo."

"Kao što su Plejada Epsilon i Plejada Zeta", zaključio je Ford trijumfalno. "Ova zafrkancija od razgovora baš šiba, je li?"

"Posluži se kafom."

"Hvala, neću. 'A razlog', rekao sam, 'zbog koga se bakćem sa tobom, umesto da pozovem direktno kao što bih mogao, jer mi ovde na Vlašićima imamo prilično usavršenu telekomunikacionu opremu, to da znaš, jeste da ta kukavna džimrija od pilotske zvezdane ale koja upravlja ovim sinom brodske zvezdane ale navaljuje da zovem na račun druge strane. Možeš li u to da poveruješ?"

"I da li je mogla?"

"Ne znam. Prekinula je vezu", rekao je Ford. "I tako! Šta misliš", pitao je vatreno, "šta sam uradio sledeće?"

"Pojma nemam, Forde", reče Artur.

"Šteta", reče Ford, "nadao sam se da bi mogao da me podsetiš. Znaš, stvarno mrzim te tipove. Baš su pravi gadovi kosmosa, zuje nebeskim beskrajem u svojim drndavim, malim mašinama koje nikada ne rade kako treba ili, kada i rade, to su funkcije koje nijedan normalan čovek ne bi zahtevao od njih, a osim toga", dodao je divlje, "idu pa ti zuje da bi ispričali kada im to pođe za rukom."

Bila je to savršena istina i cenjeno gledište, koga široko podržavaju ljudi ispravnog gledišta, a oni se uglavnom raspoznaju kao ljudi ispravnog gledišta po samoj činjenici da se drže tog gledišta.

'Autostoperski vođa kroz Galaksiju' u trenutku razuma i lucidnosti, koji je gotovo jedinstven na njegovom trenutnom zbiru od pet miliona devet stotina sedamdeset pet hiljada četiri stotine devet strana, kaže za proizvode Sirijuske kibernetičke korporacije: 'Vrlo je lako ostati zaslepljen pred njihovom suštinskom beskorisnošću, kao i osećajem postignuća koji proishodi iz okolnosti da ste uopšte uspeli da ih navedete da nešto rade.'

Drugim rečima - a to je načelo čvrsto poput stene, na kome se zasniva čitav galaktički uspeh korporacije - njihove temeljne konstrukcione greške u potpunosti su skrivene greškama u njihovom dodatnom dizajnu.

"A taj tip", rečao je Ford, "putovao je da bi prodao još veći broj takvih! Njegova petogodišnja misija bila je da pronalazi i istražuje čudne, nove svetove i prodaje Napredne sisteme za zamenu muzike lokalnim restoranima, liftovima i vinskim barovima! Ili, ako još nemaju restorane, liftove i vinske barove, da im veštački ubrza razvoj civilizacije sve dok ih, hteli-ne hteli, ne budu imali! Gde je ta kafa!"

"Prosuo sam je."

"Napravi još. Sad sam se setio šta sam uradio sledeće. Spasao sam civilizaciju kakvu poznajemo. Znao sam da je nešto tome slično."

Odlučno se oteturao do dnevne sobe, gde je, izgleda, nastavio da priča sam sa sobom, saplićući se po nameštaju i ispuštajući 'bip bip' zvuke.

Dva minuta kasnije, veoma smirenog izraza lica, Artur dođe za njim. Ford je izgledao zapanjeno.

"Gde si bio?" upitao je.

"Kuvao sam kafu", odvratio Artur, i dalje sa veoma smirenim izrazom lica. Odavno je shvatio da u Fordovom društvu možeš da izdržiš samo ako na zalihama imaš ogroman broj veoma smirenih izraza lica i stalno ih koristiš.

"Propustio si najbolji deo!" besneo je Ford. "Propustio si deo kada sam zaskočio tog tipa! Sada ću", dodao je, "morati opet da ga zaskočim, da skačem svud po njemu!"

Bezobzirno se bacio na stolicu i polomio je.

"Bolje je bilo", reče on turobno, "prethodni put." Neodređeno je mahnuo prema još jednoj polomljenoj stolici koju je već stavio preko stola za ručavanje.

"Vidim", reče Artur, odmerivši smirenim pogledom prevrnute ostatke.

"A, ovaj, šta će ti sve te kocke leda?"

"Šta?" vrisnu Ford. "Šta? I to si propustio? Pa to ti je sistem za hibernaciju! Gurnuo sam tipa u sistem za hibernaciju. Pa morao sam, zar ne?"

"Tako izgleda", reče Artur smirenim glasom.

"Ne diraj to!!!" dreknu Ford.

Artur, koji se upravo spremao da vrati na mesto telefon, iz nekog tajanstvenog razloga položen na sto, skinute slušalice, smireno zastade.

"U redu", reče Ford, smirivši se. "Poslušaj ga."

Artur prinese slušalicu uhu.

"To je služba za tačno vreme", rekao je.

"Bip, bip, bip", reče Ford. "Tačno to se čuje po čitavom brodu tog tipa, dok on spava, na ledu, i ide oko malo poznatog meseca Sesefrasa Magne. Londonski govorni sat!"

"Vidim", reče Artur ponovo i odluči da je došao trenutak za veliko pitanje.

"Zašto?" upitao je smireno.

"Uz malo sreće", rekao je Ford, "pederi ima da bankrotiraju zbog telefonskog računa."

Bacio se, oznojen, na sofu.

"Kako god bilo", rekao je, "dramatičan dolazak, zar ne?"

36.

Leteći tanjir u kome je Ford doputovao kao slepi putnik zapanjio je svet.

Najzad nije bilo nikakve sumnje, nikakve mogućnosti greške, nikakvih halucinacija, nikakvih tajanstvenih agenata CIA-e pronađenih kako plutaju u rezervoarima.

Ovoga puta bio je realan, bio je neosporan. Bio je neosporno neosporan.

Sleteo je uz divnu nehajnost prema svemu ispod njega i zdrobio ogromnu oblast najskupljih nekretnina na svetu, uključujući tu i najveći deo robne kuće 'Harods'.

Stvar je bila masivna, gotovo punu milju s kraja na kraj, govorili su neki, mutno srebrne boje, izdubljena, isparana i izobličena brazgotinama mnogih opakih svemirskih bitaka vođenih divljačkom silinom pod suncima neznanim čoveku.

Ulaz se otvori, tresnu preko dvorana, 'Harodsa', uništi 'Harvija Nikolsa' i uz konačni, škriputavi vrisak izmučene arhitekture sravni kulu Šeraton Parka.

Posle dugog, neizdrživog trenutka unutarnjeg treštanja i tutnjave mašinerije u raspadanju, iz njega niz silaznu rampu izmaršira divovski srebrni robot, visok stotinu stopa.

On podiže ruku.

"Dolazim u miru", rekao je i posle dugog trenutka daljeg škripanja dodao: "Vodite me svom gušteru."

Ford Prefekt, razume se, imao je objašnjenje za ovo, dok je sedeo sa Arturom i gledao neprekidne frenetične reporterske izveštaje na televiziji, od kojih nijedan nije imao šta da kaže osim da zabeleži da je stvar nanela štetu koja se meri u milijardama funti i da je pobila u potpunosti drugačiji broj ljudi, pa su onda sve to ponavljali ispočetka, jer robot nije radio ništa drugo osim što je tamo stajao i jedva приметно se njihao, emitujući kratke, nerazumljive, sistemske poruke o greškama.

"On dolazi iz drevne demokratije, razumeš..."

"Hoćeš da kažeš, dolazi sa sveta guštera?"

"Ne", reče Ford, koji je do tog trenutka postao racionalniji i sabraniji nego pre, jer ga je Artur konačno naterao da popije kafu, "ništa tako jednostavno. Ništa nema tako otvoreno. Na njegovom svetu, ljudi su ljudi. Vođe su gušteri. Ljudi mrze guštere, a gušteri vladaju ljudima."

"Čudno", reče Artur, "učinilo mi se da si rekao da je reč o demokratiji."

"Jesam", reče Ford. "Reč je."

"Pa onda", reče Artur, nadajući se da ne zvuči previše tupo, "zbog čega se ljudi ne oslobode guštera?"

"Stvarno im nikada nije palo na um", reče Ford. "Uveli su glasanje i zato su svi prilično ubeđeni da vlada koju su izglasali više ili manje odgovara vladi koju žele."

"Hoćeš da kažeš da oni stvarno glasaju za guštere?"

"O, da", reče Ford i sleže ramenima, "razume se."

"Ali", reče Artur, i ponovo poseže ono veliko pitanje, "zašto?"

"Zbog toga što, kada ne bi glasali za aktuelnog guštera", reče Ford, "na vlast bi mogao da dođe neki pogrešan gušter. Imaš džina?"

"Šta?"

"Rekoh", odvrati Ford, sa sve jačim prizvukom hitnje koji mu se uvlačio u glas, "imaš li džina?"

"Pogledaću. Pričaj mi o gušterima."

Ford ponovo sleže ramenima.

"Neki ljudi kažu da su gušteri najbolja stvar koja im se ikada desila", rekao je. "Razume se, u potpunosti greše, u potpunosti i pojedinostima, ali neko mora to da kaže."

"Ali to je užasno", reče Artur.

"Slušaj ti mene, bačo", reče Ford. "Kada bih dobijao po jedan altairski dolar svaki put kada čujem kako je jedan deo Vaseljene pogledao drugi deo Vaseljene i rekao: 'To je užasno', ne bih sedeo ovde kao limun u potrazi za džinom. Ali ne dobijam i zato sedim. Uostalom, zašto izgledaš tako smireno i zablesavljeno? Jesi li se zaljubio?"

Artur reče - da, zaljubio se, i to reče smireno.

"U neku koja zna gde je boca sa džinom? Hoću li je upoznati?"

Upoznao ju je, zato što je Fenčerč ušla u tom trenutku sa hrpom novina po koje je otišla u selo. Zapanjeno je zastala kada je ugledala krhotine po stolu i krhotine sa Betelgeza na sofi.

"Gde je džin?" upita Ford Fenčerč. Zatim se obrati Arturu: "Uzgred, šta se desilo sa Trilijan?"

"Ovaj, ovo je Fenčerč", reče Artur nespretno. "Ništa nije bilo sa Trilijan, ti mora da si je poslednji video."

"O, da", reče Ford, "otišla je negde sa Zaphodom. Imaju neke klince ili tako nešto. Ili bar", dodao je, "mislim da im se to desilo. Znaš, Zaphod se mnogo smirio."

"Stvarno", reče Artur, žurno otišavši do Fenčerč da bi joj pomogao sa robom.

"Aha", reče Ford, "najzad je bar jedna od njegovih glava normalnija od emua na kiselini."

"Arture, ali ko je ovo?" upita Fenčerč.

"Ford Prefekt", reče Artur. "Možda sam ga spomenuo u prolazu."

37.

Ukupno tri dana i tri noći džinovski srebrni robot stajao je u zapanjenoj neverici, raskrečen nad ostacima Najtsbridža, blago se ljuljajući i pokušavajući da razreši brojne stvari.

Vladina delegacija dođe da ga vidi, puni kamioni razgalamljenih novinara pitali su u direktnim prenosima jedni druge šta oni misle o svemu tome, eskadrile ratnih bombardera patetično su pokušavale da ga napadnu - ali nije se pojavio nikakav gušter. Robot je lagano osmatrao obzorje.

Noću je bilo najspektakularnije, kada su ga svetlošću preplavljivale televizijske ekipe koje su ga neprekidno snimale, dok on neprekidno nije radio ništa.

Razmišljao je i razmišljao i najzad došao do zaključka.

Moraće da pošalje napolje svoje servisne robote.

Trebalo je da ranije pomisli na to, ali imao je brojne probleme.

Jednog popodneva, majušni leteći roboti izleteše uz pisak iz izlaza u zastrašujućem oblaku metala. Vršljali su po okolnom terenu, mahnito napadali neke stvari i branili druge.

Jedan od njih najzad pronađe prodavnicu kućnih životinja sa nekoliko guštera, ali je u istom trenutku počeo da, u ime demokratije, brani prodavnicu kućnih ljubimaca takvom žestinom da je malo šta u okolini sačuvalo živu glavu.

Preokret je došao kada je grupa letećih pridošlica otkrila zoološki vrt u Ridžents Parku, a naročito kuću reptila.

Ne naučivši se oprezu iz prethodne greške u prodavnici kućnih životinja, leteće burgije i testere odnele su par krupnijih i debljih iguana džinovskom srebrnom robotu, koji pokuša da održi sa njima razgovor na visokom nivou.

Konačno je robot izjavio svetu da su i pored sadržajne, iskrene i sveobuhvatne izmene gledišta razgovori na visokom nivou propali, gušteri su uklonjeni, a budući da je tako, robot namerava da ode negde na kratak odmor, pa je iz nekog razloga odabrao Barnmut.

Ford Prefekt, koji je to gledao na televiziji, klimnu, nasmeja se, i uze još jedno pivo.

Smesta su počele da se obavljaju pripreme za njegov polazak. Leteće alatke su pištale, testerisale, bušile i turpijale svetlošću čitavog tog dana i noći, a izjutra, zapanjujuće, divovski pokretni kran počeo da se kotrlja prema zapadu na nekoliko puteva istovremeno, sa robotom koji je oslonjen stajao na njemu.

Puzao je ka zapadu, nalik na čudni karneval, a oko njega su zujale njegove sluge, helikopteri i novinarske ekipe, kosio je zemljom dok najzad nije stigao u Barnmut, gde se robot polako oslobodio zagrljaja svog prevoznog sistema, otišao na plažu i tamo ležao deset dana.

Bila je to, razume se, uveliko najuzbudljivija stvar koja se ikada dogodila u Barnmutu.

Gomile su se svakodnevno okupljale oko oblasti koja je ograđena i čuvana kao robotova rekreaciona zona i pokušavale da vide šta ovaj radi.

Nije radio ništa. Ležao je na plaži. Ležao je malčice nespretno, na licu.

Jedan od novinara iz lokalnog lista uspeo je, kasno jedne noći, ono što do tada nije uspelo nikome na svetu - naime, zapodenuo je kratak, razumljiv razgovor sa jednim od servisnih robota koji su čuvali oblast.

Bio je to izuzetan proboj.

"Mislim da u tome postoji dobra priča", poverio se novinar preko cigarete ponuđene kroz ogradu od čeličnih karika, "ali mi treba lokalni ugao. Imam ovde listu pitanja", produžio je, nespretno kopajući po unutrašnjem džepu, "možda možeš da mu ih doturiš, njemu, kako god ga zvao, da ih na brzaka pogleda."

Mali, leteći, džepni šrafciğer rekao je da će videti šta može da učini, pa je otpištao.

Odgovor nije nikada došao.

Međutim, neobično je da su se pitanja na parčetu hartije manje ili više u potpunosti slagala sa pitanjima koja su prolazila kroz masivna, bitkama izbrazdana industrijska kola robotovog uma. Bila su sledeća:

"Kako ti se dopada što si robot?"

"Kako ti se dopada što dolaziš iz dalekog svemira?"

"Kako ti se dopada Barnmut?"

Rano sledećeg dana počelo je pakovanje stvari i posle nekoliko

dana postalo je jasno da se robot priprema da zauvek ode.

"Pitanje je", reče Fenčerč Fordu, "možeš li da nas ubaciš na brod?"

Ford divlje pogleda na sat.

"Moram da se pobrinem za neke ozbiljne nedovršene poslove", uskliknuo je.

Gomila se tiskala da priđe što je moguće bliže divovskoj srebrnoj letelici, što baš i nije bilo mnogo blizu. Neposredni perimetar bio je ograđen i oko njega su patrolirali mali, leteći, servisni roboti. Oko toga bila je postavljena vojska, koja nikako nije bila u stanju da prodre u taj unutrašnji perimetar, ali se gadno uzjogunila da nikoga ne pusti da prodre kroz nju. Ona je zauzvrat bila okruženi kordonom policije, da li zbog toga da se zaštiti javnost od vojske ili vojska od javnosti, ili, pak, da bi se zajemčio diplomatski imunitet divovskog broda i da bi se sprečilo postavljanje listića za parkiranje - to nikako nije bilo jasno i predstavljalo je predmet mnogih rasprava.

Ograda unutrašnjeg perimetra trenutno se demontirala. Vojska se neprijatno komešala, nesigurna kako da reaguje na okolnost da će, kako izgleda, razlog zbog koga se ona tu nalazi jednostavno da se podigne i ode.

Džinovski robot se oko podneva popeo na brod, a sada je bilo pet sati i više nije viđen ni nagoveštaj od njega. Mnogo toga se čulo - još škripanja i tutnjave iz unutrašnjosti letelice, muzika miliona skrivenih kvarova; ali osećaj napetog iščekivanja u gomili nastao je zbog činjenice da su svi napeto iščekivali da budu razočarani. Ta divna, neobična stvar došla je u njihove živote, a sada će naprosto da ode bez njih.

Dvoje ljudi su bili naročito svesni tog osećaja. Artur i Fenčerč uznemireno su pogledom pretraživali gomilu, nemoćni da igde u njoj uoče bilo Forda Prefekta, bilo ikakav nagoveštaj da je imao makar i najblažu nameru da se tu nađe.

"Koliko je on pouzdan?" upitala je Fenčerč klonulim glasom.

"Koliko pouzdan?" ponovi Artur. Šuplje se nasmejao. "Koliko je plitak okean?" odvratio je pitanjem. "Koliko je hladno Sunce?"

Poslednji deo robotovog prevoznog sistema upravo se unosio unutra, a nekoliko preostalih odeljaka ograde perimetra bilo je sada složeno u podnožju rampe, čekajući da pođe za sistemom. Vojnici na

straži oko rampe značajno su se kočoperili, naredbe su se kevtale tamo-amo, održavali su se žurni sastanci, ali ništa, razume se, nije moglo biti učinjeno da se išta izmeni.

Beznadežno, i bez ikakvog određenog plana, Artur i Fenčerč gurali su se napred kroz gomilu, ali pošto je čitava gomila takođe pokušavala da se progura napred kroz gomilu, to ih nije dovelo nikuda.

Posle nekoliko minuta više ništa nije ostalo van broda, svaki zasebni komad ograde bio je na brodu. Činilo se da nekoliko letećih testerica i libela vrši poslednju proveru oko mesta, a onda su i same otpištale unutra kroz divovski ulaz.

Prošlo je nekoliko sekundi.

Zvuci mehaničkog haosa iz unutrašnjosti promeniše jačinu i lagano, teško, divovska rampa poče da se izvlači iz dvorana 'Harodsa'. Zvuk koji je to pratio bilo je komešanje hiljada napetih, uzbuđenih ljudi na koje niko nije obraćao ni najmanju pažnju.

"Stoj!"

Megafon zalaja iz taksija koji uz škripu točkova stade na rubu zida gomile.

"Došlo je", lajao je megafon, "do velike naučne provale! Boja. Proboja", ispravi se on. Vrata se otvoriše i napolje iskoči jedan mali čovek, poreklom negde iz blizine Betelgeza, odeven u beli mantil.

"Stoj", ponovo je povikao i ovog puta izvukao kratku, zatupastu, crnu šipku sa svetiljkicama po njoj. Svetiljkice kratko namignuše, rampa se zaustavi u svom usponu, a onda, pokoravajući se signalima iz Palca (za koga polovina elektronskih inženjera u Galaksiji stalno pokušava da pronađe sveže načine blokiranja, dok se druga polovina neprekidno upire da pronađe sveže načine blokiranje signala za blokiranje), lagano se opet spusti.

Ford Prefekt dograbi svoj megafon iz taksija i poče kroz njega da galami na gomilu.

"Mesta", vikao je, "mesta, molim, ovo je veliki naučni proboj. Ti i ti, iznesite opremu iz taksija."

Potpuno nasumce pokazao je prema Arturu i Fenčerč, koji su se na silu progurali kroz gomilu i u hitnji skupili uz taksi.

"U redu, želim da raščistite prolaz, molim vas, za dva važna naučna instrumenta", brujao je Ford. "Niko neka se ne uznemiruje. Sve je

pod kontrolom, ništa nema da se vidi. Reč je samo o velikom naučnom probou. Samo mirno sada. Važna naučna oprema. Raščistite prolaz."

Gladna novih uzbuđenja, obradovana ovim naglim ukidanjem razočaranja, gomila se oduševljeno povuče i poče da se razmiče.

Artur je bio malčice iznenađen kada je video šta je odštampano na kutijama važne naučne opreme na zadnjem sedištu taksija.

"Drži haljinu preko njih", promumlao je Fenčerč dok ih je vadio i pružao joj ih. Žurno je izvadio velika kolica za robu iz supermarketa, koja su takođe bila zaglavljena na zadnjem sedištu. Začangrljala su po tlu, a onda su zajedno natovarili kutije na njih.

"Raščistite prolaz, molim", povika Ford ponovo. "Sve je pod valjanom naučnom kontrolom."

"Kazao je da ćete vi platiti", reče taksista Arturu, koji smrknuto izvadi nekoliko novčanica i plati mu. Začuo se udaljeni zvuk policijskih sirena.

"Pokret, tamo", povika Ford, "i niko neće biti povređen."

Gomila ponovo nagrnu i zatvori se za njima, dok su oni mahnito gurali i vukli čegrtava kolica iz supermarketa kroz otpatke prema rampi.

"Sve je u redu", nastavljao je Ford da viče. "Ništa nema da se vidi, sve je gotovo. Ništa se od ovoga stvarno ne događa."

"Raščistite prolaz, molim", zabrujao je policijski megafon iz pozadine gomile. "Došlo je do provale, raščistite prolaz."

"Do proboja", dreknu Ford kao da želi da se nadmeće, "naučnog proboja!"

"Ovo je policija! Raščistite prolaz!"

"Naučna oprema! Raščistite prolaz!"

"Policija! Pustite nas da prođemo!"

"Vokmen!" dreknu Ford, izvadi iz džepa pola tuceta minijaturnih kasetofona i baci ih u gomilu. Usledile su sekunde potpunog meteža, što im je omogućilo da dovuku kolica iz supermarketa do ivice rampe i da ih popnu na njen rub.

"Drž' se dobro", promumla Ford i pusti dugme svog elektronskog palca. Pod njima, divovska rampa zadrhta i poče lagano da se podiže.

"U redu, deco", rekao je kada je uskomešana gomila ostala pod

njima i kad su počeli da se penju uz iskošenu rampu u utrobu broda,
"izgleda da smo krenuli."

38.

Artura Denta nerviralo je to što stalno mora da se budi uz zvuk paljbe vatrenog oružja.

Pažljivo, da ne probudi Fenčerč, koja je i dalje uspevala da spava kako valja, izvukao se iz servisnog tunela koji je preradio u ležaj za njih dvoje, spustio se niz prilazno stepenište i počeo turobno da lunja hodnicima.

Delovali su klaustrofobično i bili su slabo osvetljeni. Kola za osvetljenje ogavno su zujala.

Ali to nije bilo to.

Zastao je i pribio se uza zid kada je jedna leteća bušilica proletela kraj njega niz slabo osvetljeni hodnik sa ogavnim, prodornim zviždukom, sudarajući se pri tom, tu i tamo, sa zidovima poput zbunjene pčele.

Ni to nije bilo to.

S mukom se provukao kroz pregradna vrata i našao se u jednom većem hodniku, iako i dalje slabo osvetljenom. Dim oštrog zadaha dizao se sa jednog kraja hodnika i zato on pođe u suprotnom smeru. Naišao je na osmatrački monitor ugrađen u zid ispod ploče od kaljenog, pa ipak gadno izgredanog pleksija.

"Hoćeš li da to utišaš, molim te?" upitao je Forda Prefekta koji je čučao pred hrpom video opreme; uzeo ju je iz izloga prodavnice na Totenhem Kortu, pošto je najpre zafrljačio ciglu kroz njega; uz opremu, tu je stajala i gadna gomila praznih limenki piva.

"Pssst!" zašišta Ford, zagledan u ekran sa manijačkom usredsređenošću. Gledao je 'Sedmoricu veličanstvenih'.

"Samo malo", reče Artur.

"Ne!" dreknu Ford. "Upravo stižemo na dobro parče! Čuj, najzad sam sve sredio, nivoje napona, konverziju broja linija, sve, a ovo je najbolji deo!"

Sa uzdahom i glavoboljom, Artur sede pored njega, pa je gledao najbolji deo. Slušao je Fordovo uzvikivanje, podvriskivanje i juuuhuakanje što je smirenije mogao.

"Forde", reče mirno, kada je sve bilo gotovo, a Ford je po gomili

kaseta tražio 'Kazablanku', "kako to da..."

"Ovaj je glavni", reče Ford. "Zbog ovoga sam se vratio. Shvataš li da ga nikada nisam skroz odgledao? Uvek sam propuštao kraj. Video sam prvu polovinu ponovo noć pre nego što su stigli Vogoni. Kada su razneli mesto, mislio sam da ga više nikada neću videti. Hej, šta se, zapravo, desilo sa svim tim?"

"Život", odvrati Artur i izvadi limenku iz pakovanja.

"Oh, opet to", reče Ford. "I mislio sam da bi moglo biti tako nešto. Više mi se sviđaju ovakve stvari", reče kada je Rikov kafe zatreptao na ekranu. "Kako to - šta?"

"Šta?"

"Počeo si da govoriš: 'Kako to da...'"

"Kako to da toliko grubo govoriš o Zemlji, kada si... oh, nije važno, daj da gledamo film."

"Tačno", reče Ford.

39.

Ostaje da se ispriča još malo toga.

Iza onoga što se nazivalo Beskrajna Svetlosna Polja Flanksa, pre nego što su iza njih otkrivene Sive Zatvorene Kneževine Saksakvine, leže sad Sive Zatvorene Kneževine Saksakvine.

Unutar Sivih Zatvorenih Kneževina Saksakvine nalazi se zvezda po imenu Zars, oko koje orbitira planeta Prelumtarn na kojoj se nalazi zemlja Servobupstra, a Artur i Fenčerč su na kraju dospeli u tu zemlju Servobupstru, malo umorni od puta.

A u zemlji Servobupstri naiđoše na Veliku Crvenu Ravnicu Rara, koja je sa južne strane ograničena planinama Kventulusa Kvazgara, na čijoj će daljoj padini, prema rečima umirućeg Praka, naći poslednju Božju poruku Njegovoj tvorevini, ispisanu trideset stopa visokim vatrenim slovima.

Prema Praku, ukoliko je Artura pamćenje dobro služilo, mesto je čuvao Lajestični Vantrašel od Loba, a ispostavilo se da tako i jeste na izvestan način. Bio je to mali čovek sa čudnim šeširom i prodao im je ulaznicu.

"Drži levo, molim", rekao je, "drži levo", i odjurio dalje pokraj njih na malom skuteru.

Shvatili su da nisu prvi koji su se zaputili tim pravcem, jer je put koji je vodio levom stranom Velike Ravnice bio sav utaban i okružen brojnim kioscima. U jednom su kupili kutiju kolačića pečenih u pećnici u nekoj od pećina planine koja se grejala vatrom slova što su obrazovala poslednju Božju poruku Njegovoj tvorevini. U drugom su kupili nekoliko razglednica. Slova su bila zamučena erbrašom, 'da se ne bi pokvarilo veliko iznenađenje!' - pisalo je na poleđini.

"Znate li kako glasi poruka?" pitali su smežuranu tetkicu na kiosku.

"Oh, da", veselo je zapištala, "oh da!"

Mahnula im je.

Otprilike na svakih dvadeset milja nalazila se mala kamena kuća sa tuševima i sanitarijama, ali put je bio težak, a visoko sunce pržilo je Veliku Crvenu Ravnicu, tako da je Velika Crvena Ravnica treperila od vreline.

"Da li je moguće", pitao je Artur na jednom od većih kioska, "unajmiti jedan od onih malih skutera? Kao onaj koji ima Lajestični Ventrakakosezvaše."

"Skuteri", reče tetkica koja je radila za sladoled-barom, "nisu za vernike."

"Pa onda je sve u redu", reče Fenčerč, "mi baš i nismo neki vernici. Mi smo samo radoznali."

"Onda se morate smesta vratiti", reče tetkica oštro, a kada su krenuli, prodala im je dva sunčana šešira marke 'Konačna Poruka' i fotografiju njih samih toplo zagrljenih na Velikoj Crvenoj Ravnici Rara.

Popili su po sodu u senci kioska, a onda su ponovo izišli na sunce.

"Počinje da nam ponestaje kreme za sunce", reče Fenčerč posle nekoliko milja. "Možemo da pođemo do sledećeg kioska ili da se vratimo do prethodnog, koji je bliži, ali to znači da moramo ponovo da idemo istim putem."

Gledali su napred u udaljenu crnu trunku koja je treptala u jari; pogledali su iza sebe. Odlučili su da produže.

A onda su otkrili da ne samo što nisu prvi i jedini koji su pošli na to putovanje, već nisu jedini ni u tom trenutku.

Na izvesnom rastojanju pred njima, nekakvo nespretno, nisko obličje teško se vuklo uz tle, teturalo se bolnom sporošću, napola hramajući, napola puzeći.

Kretalo se toliko sporo da su ubrzo stigli stvora i videli da je načinjen od pohabanog, izbrazdanog i iskrivljenog metala.

Zaječao je kada su mu se približili i sručio se u vrelu, suhu prašinu.

"Toliko vremena", ječao je stvor, "oh, toliko vremena. I bola isto tako, toliko toga i toliko vremena da se u njemu pati. Jedno ili drugo za sebe mogao bih verovatno da podnesem. Obara me kada su oboje zajedno. Oh, zdravo, opet ti."

"Marvine?" upita Artur oštro i čučnu kraj njega. "Jesi li to ti?"

"Ti si uvek bio", zaječa vremešna ljuska robota, "stručnjak za superinteligentna pitanja, zar ne?"

"Šta je to?" prošapta Fenčerč usplahireno, sakri se iza Artura i dograbi ga za ruku.

"To mi je neka vrsta starog prijatelja", odvrati Artur. "Ja..."

"Prijatelja!" zakreketa robot patetično. Reči zamreše u nekoj vrsti

krčanja, a parčad rđe ispadoše mu iz usta. "Moraš da me izviniš dok budem pokušavao da se setim šta ta reč znači. Znaš, moja memorijska kola više nisu ono što su nekada bila i zato svaku reč koji ne koristim nekoliko zilion godina moram da prebacim u pomoćnu memoriju. Ah, evo ga."

Robotova uljubljena glava malo se podiže, kao da je zamišljena.

"Hm", reče, "kako neobična zamisao."

Razmišljao je još neko vreme.

"Ne", rekao je najzad, "mislim da nikada nisam naišao na nekog takvog. Žalim, tu ti ne mogu pomoći."

Patetično je povukao kolenom po prašini i zatim pokušao da se pridigne na iskrivljene laktove.

"Postoji li neka poslednja usluga koju bi možda voleo da ti učinim?" pitao je nekom vrstom šupljeg zveketa. "Možda parče hartije koje bi voleo da podignem umesto tebe? Ili bi možda voleo", nastavio je, "da otvorim neka vrata?"

Glava mu se uz škripanje okrenula u zardalim ležajevima vrata i izgledalo je da pažljivo osmatra daleko obzorje.

"Čini mi se da trenutno nema vrata u okolini", rekao je, "ali sam siguran da bi neko već sagradio koja, samo kada bih dovoljno dugo čekao. A onda", reče on i lagano okrenu glavu da bi ponovo pogledao Artura, "mogao bih da ih otvorim za tebe. Znaš, sasvim sam se navikao na čekanje."

"Arture", siknu mu oštro Fenčerc u uho, "nikada mi nisi pričao o ovome. Šta si to učinio ovom jadnom stvorenju?"

"Ništa", ubeđivao ju je Artur tužno, "uvek je takav..."

"Ha!" odreza Marvin. "Ha!" ponovio je. "Šta ti znaš šta je to uvek. Govoriš 'uvek' meni, koji sam, zbog luckastih zadačića po vremenu na koje me neprekidno šalju vaši organski životni oblici, sada trideset sedam puta stariji od same Vaseljene? Biraj reči pažljivije", reče on, "i taktičnije."

Odškripao je svoje kroz napad kašlja i produžio.

"Ostavite me", rekao je, "produžite dalje, ostavite me da se bolno upinjem svojim putem. Moj trenutak je najzad skoro došao. Moja trka je gotovo istrčana. U potpunosti očekujem", rekao je, slabašno im mašući slomljenim prstom, "da stignem poslednji. To bi sasvim odgovaralo. Evo me, mozga velikog poput..."

Podigli su ga između sebe i pored njegovih slabašnih protivljenja i uvreda. Metal je bio toliko vreo da im je gotovo pekao prste, ali bio je zapanjujuće lak i mlitavo im je visio između ruku.

Nosili su ga putem koji je išao, levom stranom Velike Crvene Ravnice Rara, prema kružnim planinama Kventulusa Kvazgara.

Artur pokušava da sve objasni Fenčerči, ali ga je prečesto prekidala Marvinova bolna kibernetička kuknjava.

Pokušali su da vide mogu li mu u jednoj od prodavnica nabaviti rezervne delove i malo ulja za podmazivanje, ali Marvin je sve odbio.

"Sav sam od rezervnih delova", ječao je.

"Pustite me na miru!" cvileo je.

"Svaki moj delić", jaukao je, "zamenjen je bar pedeset puta... osim..."

Na trenutak se činilo da se gotovo neprimetno ozario. Glava mu je zaleljala između njih sa upinjanjem memorije. "Sećaš li se, kada si me sreo prvi put", kazao je najzad Arturu. "Zadat mi je intelektualni posao da vas dovedem na most? Pomenuo sam ti da osećam taj strašni bol u svim diodama sa leve strane? Pa sam ih zamolio da ih zamene, ali oni to nikada nisu učinili?"

Napravio je podužu pauzu pre nego što je nastavio. Nosili su ga između sebe, pod plamtećim suncem koje kao da se uopšte nije pokretalo, a da i ne pominjemo zalaženje.

"Da vidim možeš li da pogodiš", reče Marvin, kada je procenio da je pauza dostigla dovoljno neprijatnu dužinu, "koji delovi mene nikada nisu zamenjeni? Samo napred, da vidimo možeš li da pogodiš.

Jao", dodao je, "jao, jao, jao, jao, jao."

Najzad su stigli do poslednjeg kioska, spustili Marvinu između sebe i odmorili se u hladu. Fenčerč je kupila dva dugmeta za manžete za Rasela, dugmeta napravljena od uglačanih kamenčića uzetih sa planina Kventulus Kvazgar, odmah ispod vatrenih slova kojima je ispisana poslednja Božja poruka Njegovoj tvorevini.

Artur je razgledao malu policu sa religijskim tekstovima na tezgi, malim meditacijama o značenju poruke.

"Spremna?" upita on Fenčerč, koja klimnu.

Podigli su Marvinu između sebe.

Zaobišli su podnožje planine Kventulus Kvazgar - i tamo se nalazila Poruka ispisana vatrenim slovima duž vrha planine. Bila je tu mala

osmatračnica sa šinskom uspinjačom duž vrha velike stene nasuprot poruci i odatle ste imali dobar pogled. Tu se nalazio mali teleskop za iznajmljivanje pomoću koga su se slova mogla podrobno razgledati, ali njega niko nikada nije koristio, jer su slova blistala božanskom jasnoćom nebesa, pa bi, gledana kroz teleskop, mogla ozbiljno da oštete mrežnjaču i očni živac posmatrača.

U čudu su se upiljili u Božju konačnu poruku i lagano i neodoljivo se osetili ispunjeni silnim osećanjem spokoja i konačnog i potpunog shvatanja.

Fenčerc uzdahnu. "Da", rekla je, "to je bilo to."

Gledali su je punih deset minuta pre nego što su postali svesni da Marvin, koji im visi između ramena, ima teškoće. Robot više nije mogao da podiže glavu i nije pročitao poruku. Podigli su mu glavu, ali se on požalio da su mu video kola gotovo u potpunosti zakazala.

Našli su novčić i pomogli mu da priđe teleskopu. Žalio se i vređao ih, ali su mu oni zauzvrat pomogli da pogleda svako pojedinačno slovo. Prvo slovo je bilo 'l', drugo 'z'. Zatim je sledilo 'v', pa onda 'i', zatim 'nj' i jedno 'a'.

Marvin zastade da se odmori.

Posle nekoliko trenutaka nastavili su i omogućili mu da vidi 'v', 'a', jedno 'm' i jedno 'o'. Zatim je sledila pauza.

Sledeće reči bile su 'se' i 'zbog'. Zatim je, posle nove pauze, išla poslednja reč, a Marvinu je bilo neophodno još odmora pre nego što je mogao da se pozabavi njome.

Počinjala je sa 's', zatim se nastavljala sa 'm'. Sledilo je jedno 'e', zatim 't', a za njim je išlo još jedno 'n'.

Posle poslednjeg predaha, Marvin prikupi snagu za poslednji deo.

Pročitao je 'j' i najzad poslednje 'i' i skljojao im se nazad u naručje.

"Mislim", promrmljao je najzad iz dubine svog zardalog, klepetavog grudnog koša, "da mi se dopada."

Svetlosti nestade iz njegovog pogleda bespogovorno poslednji put.

Srećom, u blizini se nalazila zgrada u kojoj su se mogli unajmiti skuteri od tipova sa zelenim krilima.

EPILOG

Jedan od najvećih dobročinitelja svih oblika života bio je čovek koji nikako nije mogao da se usredsredi na posao kojim se trenutno bavio.

Blistavo?

Svakako.

Jedan od najnaprednijih genetskih inženjera svog ili bilo kog drugog pokolenja, uključujući i ona koja je lično saznao?

Bez sumnje.

Problem je bio u tome što su ga daleko više zanimale stvari koje ne bi trebalo da ga zanimaju, ili bar, kako su mu ljudi govorili, ne sada.

Takođe je, delom i zbog toga, bio prilično razdražljiv.

I tako, kada su njegov svet ugrozili užasni osvajači sa jedne daleke zvezde, koji su još bili poprilično daleko, ali su brzo putovali, njega, Blarta Verzenvalda III (ime mu je bilo Blart Verzenvald III, što baš i nije mnogo važno, ali je zanimljivo zato što... ma nema veze, tako se zvao, a o tome zašto je to bilo zanimljivo možemo da pričamo i drugom prilikom) gospodari njegove rase poslali su u najstrože čuvano progonstvo da stvori soj fanatičnih superratnika koji će pružiti otpor i nadvladati strašne osvajače.

"Uradi to brzo", rekoše mu, "i usredsredi se!"

I tako je sedeo kraj prozora i gledao letnji travnjak, pa je sazdavao i sazdavao, ali su mu neizbežno razne stvari malo skretale pažnju, i do trenutka kada su osvajači bili već praktično na orbiti oko njih, pojavio se sa izuzetnim novim sojem super-muva, koje su umele bez ičije pomoći da izlete kroz otvorenu polovinu poluotvorenog prozora, kao i sa prekidačem za isključivanje dece. Izgledalo je da je suđeno da proslave tih važnih dostignuća budu vrlo kratkog veka, jer se katastrofa sasvim primakla kada su tuđinski brodovi sleteli. Ali, zapanjujuće, strašne osvajače koji su, kao i većina ratobornih vrsta, pošli u pljačkaški pohod samo zbog toga što nisu mogli da iziđu nakraj sa stvarima kod kuće, zapanjila su Verzenvaldova neobična dostignuća, pa su se pridružili slavlju i potpisali veliki broj trgovačkih ugovora i napravili program kulturne razmene. I, u zapanjujućem obrtu normalne prakse ponašanja u

takvim prilikama, svi kojih se to ticalo živeli su posle dugo i srećno.
Ova priča imala je neku poentu, ali je ona trenutno izmakla
letopiščevoj pažnji.

Sadržaj

UVOD

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

EPILOG